

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

**AJALEHT SETOMAA MIKITAMÄE ELANIKE ÜLDISES
MEEDIATARBIMISE KONTEKSTIS**
Bakalaureusetöö

Koostaja: Anu Toe A82682
Juhendaja: Peeter Vihalemm, PhD

Tartu
2011

Sisukord

Sisukord	2
Sissejuhatus	3
I Teoreetilised ja empiirilised lähtekohad	4
1.1. Regionaalne areng	5
1.2. Setomaa valdade lühiiseloostus	7
1.3. Valdade statistilised näitajad	11
1.4. Kohalik ajakirjandus	15
1.5. Ülevaade ajalehest Setomaa	16
1.6. Mait Taltsi 2005. aasta ja 2008. aasta uuringute põhijäreldused	18
1.7. Uurimisküsimused	21
II Meetod ja valim	22
2.1. Seminaritöös kasutatud metoodika	22
2.2. Bakalaureusetöö raames kasutatud metoodika	23
2.3. Meetodi kriitika	25
III Tulemused	26
3.1. Vallaelanike üldised meediatarbimise harjumused	26
3.2. Vallaelanike meediatarbimise eelistused	28
3.3. Ajalehe Setomaa lugemine ja roll	34
3.4. Üldised tendentsid lehe varasemas ja praeguses sisus	43
3.5. Ekspertarvamused	46
IV Järeldused ja diskussioon	50
4.1. Järeldused	50
4.2. Diskussioon	54
Kokkuvõte	56
Summary	57
Kasutatud allikad	59
Lisad	60
Lisa 1: Setomaa ajalehe päismik	60
Lisa 2: Küsitlusankeet	61
Lisa 3: Kodeerimisjuhend	67
Lisa 4: Intervjuu kava lehelugejatele ja mitteluugejatele	71
Lisa 5: Intervjuude transkriptsioonid	72

Sissejuhatus

Mikitamäe vald koos Värskas, Meremäe ja Misso valdadega asub ajaloolisel Setumaal. Setud on elanud eestlaste ja venelaste vahel teades, et nad pole üks ega teine. Neil on oma keel, laulud ja kombed. Setudel on rikkalik kultuuripärand, kuid aeg liigub edasi ka seal ning aina olulisemaks muutub pärandi hoidmine. Nelja Eesti alale jääva valla arenguks on moodustatud Setomaa Valdade Liit, mis väärtustab nii piirkonna arengut kui traditsioonide alalhoidmist. Seda eesmärki aitab täita Setomaa Kultuuriprogrammi rahastatud ajaleht Setomaa, mis on piirkonnas vahelduva eduga ilmunud 16 aastat.

Leht on valdavalt olnud kultuurisuunitlusega, alates 2006. aastast on rohkem tähelepanu hakatud pöörama ka kohalike uudiste edastamisele ja leht on muutunud ajakirjanduslikult professionaalsemaks. Kohalikele on ajaleht Setomaa oluline ja lähedane leht, kuigi kohalikke lehti ilmub piirkonnas teisigi. Viimasel ajal on kogukonnas mõnevõrra kuulda olnud rahulolematust. Käesolev bakalaureusetöö püüabki uurida lehe olulisust üldises meediatarbimises ning välja selgitada lehe hetkeprobleeme ja tulevikusuundumusi ning seeläbi pakkuda ideid ajalehega seotud isikutele muudatuste tegemiseks.

Käesolev bakalaureusetöö vaatab lehe olulisust ühe valla elanike meediatarbimises. Esmalt viisin seminaritöö raames läbi kvantitatiivsete andmete kogumiseks ankeetküsitluse, kus uurisin 67 elanikult meediale kulutatavat aega, konkreetseid eelistusi ning ajalehe Setomaa lugemist. Lehe praeguse ja varasema sisu analüüsimiseks viisin läbi kvantitatiivse kontentanalüüsi 2005, 2010 ja 2011 aasta lehenumbrite põhjal, et välja selgitada kasutatavad žanrid, olulisemad teemad ning uurida ka valdade kajastamist. Edasi intervjuueerisin 12 ankeetküsimustikule vastanut konkreetsemate arvamuste uurimiseks. Kvalitatiivseid andmeid kogusin ka ekspertidelt – lehe toimetajalt Igor Tarolt, ajakirjanik Mirjam Nutovilt ning Setomaa Valdade Liidu juhatuse esimehelt Margus Timmolt ja kultuurinõunik Aare Hörnalt.

Töö esimene peatükk käsitleb teoreetilisi ja empiirilisi lähtekohti, kus esmalt analüüsin regionaalset arengut ning siis konkreetsemalt nelja ajaloolisele Setomaale Eesti haldusalale jäävat valda. Liigun edasi kohaliku ajakirjanduse eripärade juurde ning panen paika ajalehe Setomaa kujunemisloo ning hetkeolukorra. Lõpuks analüüsin Mait Taltsi 2005. ja 2008. aastal ajalehe Setomaa kohta tehtud kvalitatiivseid uuringuid ja formuleerin uurimisküsimused.

Teises osas kirjeldan täpsemalt meetodi ja valimi moodustamist. Kolmandas osas esitan ankeetküsitluse, intervjuude ja kontentanalüüsi tulemused. Neljandas osas analüüsin saadud tulemusi ja püüan neid tõlgendada.

Töös kasutatavad kvantitatiivsed andmed pärinevad minu seminaritööst. Olen tutvustanud lugejaküsitluse – nii ankeetküsimustiku kui intervjuude andmeid ka kolleegiumi koosolekul 16. aprillil ning kõigile lehega seotud isikutele on saadetud minu seminaritöö. Ajalehes Setomaa on arvamustoo vormis ilmunud lugejaküsitluse tulemused (30. aprill 2011, nr. 7-8).

I Teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

Käesolev töö mõistab Setomaa piirkonna all Eesti haldusalale jäävat piirkonda, kuhu kuulub neli valda – Mikitamäe, Värskas, Meremäe ja Misso. Need neli kohalikku omavalitsust on moodustanud MTÜ Setomaa Valdade Liidu, mille eesmärk on Seto kultuuri säilitamine, edendamine ja tutvustamine ning kultuuripärandi väärtustamine, piirkonna sotsiaalse ja majandusliku arengu toetamine, Setomaa elanike ühishuvide esindamine ja kaitsmine. 28. oktoobril 1994. aastal Värskas asutatud Setomaa Valdade Liidul on olnud läbi tegevusaja kolm juhtpõhimõtet – partnereid arvestav ja piire ületav koostöö, kodanikualgatus ja inimeste kaasamine ning üheskoos terve regiooni huvide eest seismine (Timmo 2009). Seda funktsiooni aitab täita ka ajaleht Setomaa, mille väljaandjaks on Setomaa Valdade Liit.

Ajalehte Setomaa on kvalitatiivselt uurinud 2005. ja 2008. aastal Mait Talts. 2005. aastal analüüsis Talts lehe sisu ning tõi intervjuu meetodit kasutades välja lugejaskonna ja huvigruppide ootused ning lehe võimalikud arenguvisionid. Siinkohal tõi Talts ka välja, et täpsema pildi üldisematest tendentsidest ajalehe Setomaa lugejate hinnangutes ja arvamustes annaks esindusliku valimiga kvantitatiivse küsitluse läbiviimine.

2006. aastal sai uueks peatoimetajaks Igor Taro ning lehe juures toimusid küllaltki suured muutused. Taro sõnul püüdis ta suuresti arvestada 2005. aastal tehtud uuringu tulemustega. 2008. aastal uuris Talts kvalitatiivselt ajalehe Setomaa ümberkorralduste vastavust lugejaskonna ja huvigruppide ootustele pärast muudatusi lehe juures aastatel 2006-2007.

Järgnevalt vaatan regionaalsed arengut ning toon välja nelja valla positsioonid omavalitsuste suutlikkuse pingereas, kirjeldan nelja Eesti alale jäävat valda, mis paiknevad ajaloolisel Setomaal ning mis kannavad edasi seto kultuuri. Võrdlen neid valdu viimase kümne aasta rahvaarvu dünaamika, elanikkonna vanuselise ja haridusliku struktuuri, ettevõtluse arengu, ning tööhõive alusel.

Samuti annan ülevaate kohalikust kogukondlikust ajakirjandusest, ajalehe Setomaa hetkeolukorrast ja kujunemisloost ning kirjeldan Mait Taltsi 2005. aasta ja 2008. aasta uuringute põhitulemusi.

1.1. Regionaalne areng

Eestit iseloomustavad Euroopa kontekstis suured regionaalsed erinevused, kus majandus on koondunud pealinna piirkonda (Sepp 2010). Setomaa piirkond asub Kagu-Eestis ja suuremad linnad jäävad piirkonnast kaugemale. Setomaa oma piiriäärse asendiga on jäänud ääremaaks, mille abistamiseks riik rakendab regionaalarengu meetmeid, näiteks eraldatakse valdadele eraldi raha teede korrashoiuks.

Tööhõive on madalam Kagu- ja Ida-Eestis, sealjuures valitseb eriti suur töötus Kirde-Eestis. Lõuna-Eesti arenenuim piirkond on Tartumaa, kus viimasel ajal on koos Põlva- ja Võrumaaga näha suurimat brutopalga kasvu (Sepp 2010). Samas jäävad aastased palga- ja pensionitulud Setomaa valdades Eesti kontekstis väikesteks, kuna 2008. aasta andmete põhjal saavad Värskas valla elanikud kuni 67 tuhat krooni aastas ja teiste Setomaa valdade elanikud kuni 61 tuhat krooni. Samal ajal saavad Harjumaa elanikud aastas palga- ja pensionitulu rohkem kui 79 tuhat krooni (Sepp 2010).

Seega saab viimase aja andmetele tuginedes väita, et Setomaa piirkonnas on toimumas majandusliku elukvaliteedi tõus, kuid majanduslik heaolu jääb siiski Eesti keskmisele alla, mida näitavad ka Setomaa valdade positsioonid omavalitsuste suutlikkuse pingereas.

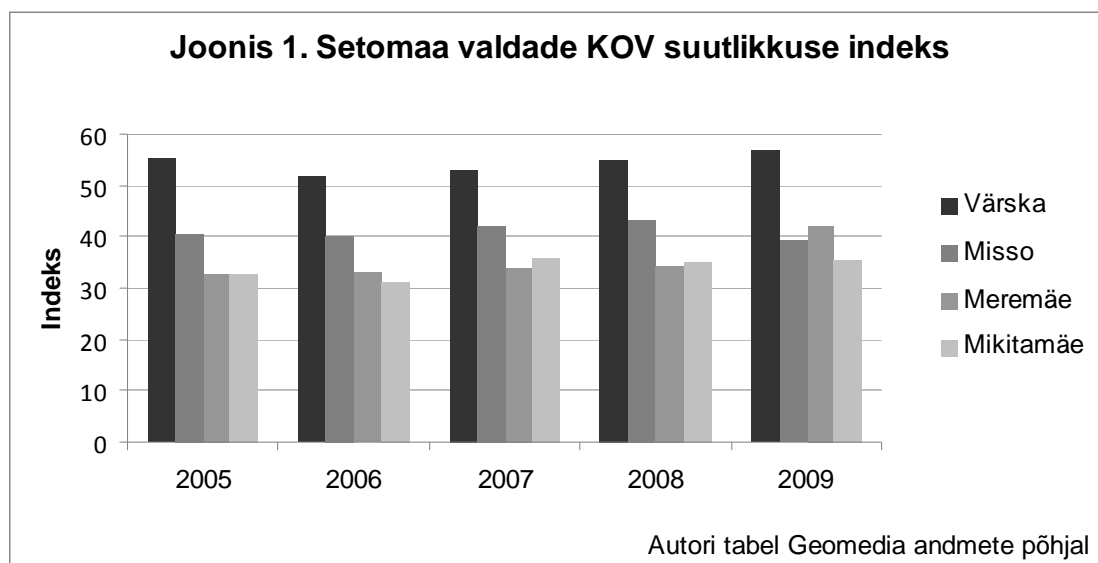
2010. aastal valmis Siseministeeriumi tellimusel ning konsultatsiooni ja koolituskeskuse Geomedia (Veiko Sepp, Kaja Loodla, Rivo Noorkõiv) täitmisel uuring Eesti 227 omavalitsuse suutlikkusest, mis näitab kui suured on eri haldusüksuste võimed kohaliku elu korraldamisel. Arvesse võeti kuut komponenti - rahvastik ja maa, kohalik majandus, elanikkonna heaolu,

kohaliku omavalitsuse organisatsioon, kohaliku omavalitsuse finantsolukord ning kohaliku omavalitsuse teenused.

2009. aastal oli esimesel kohal Rae vald, mille indeks oli 84,69. Viimasel kohal oli Õru vald Valgemaal, mille indeks oli 13,98. Setomaa valdadest oli kõige kõrgemal kohal (72) Värskas vald, järgnes Meremäe vald 173. kohal. Misso vald oli 194. kohal ja Mikitamäe vald 205. kohal. Võrreldes 2008. aastaga on paranenud Värskas ja Meremäe valdade positsioonid. Mikitamäe valla positsioon paranes ühe koha võrra ning Misso vald langes 27 koha võrra madalamale.

Alljärgnevalt (Joonis 1) on näha, et Värskas vald on neist neljast vallast vaadeldavatel aastatel olnud kogu aeg stabiilselt eespool. Misso vald on teisel kohal samuti olnud stabiilne, kuid 2009. aastal mõningal määral langenud samal ajal kui Meremäe valla suutlikkuse indeks tõusis. Mikitamäe vald aga on 2009. aastal Setomaa valdadest kõige väiksema indeksi määraga.

1.2. Setomaa valdade lühiiseloostus

Setomaa hõlmab Põlvamaast Mikitamäe ja Värska valda, Võrumaast Meremäe valda, osa Misso vallast ning nendega piirnevatest Venemaa Föderatsiooni Pihkva oblasti Petseri rajooni küladest. Siinkohal iseloostust Eesti Vabariigi territooriumile jäävaid Setomaa valdu nii rahvaarvu, elanikkonna vanuselise ja haridusliku struktuuri ning ettevõtluse kontekstis. Andmed pärinevad Statistikaameti avalikust andmebaasist (www.stat.ee), ettevõtluse kohta käivad andmed on saadud valdade kodulehekülgedelt, Ettevõtluse rubriigist.

Lisaks sellele toon nende nelja valla positsioonid omavalitsuse suutlikkuse edetabelis, kus Eesti 227 omavalitsust on võrreldud võimekuses kohaliku elu korraldamisel. Mikitamäe valda iseloostust põhjalikumalt.

Mikitamäe

Mikitamäe vald asub Eestimaa kaguosas. Vald külgneb Räpina, Veriora, Orava ja Värska vallaga. Vallas on 18 küla, territoorium on 104 km². Rahvaarv Statistikaameti andmetel 2010. aastal 1023. Valla leht Poloda Helü ilmus kord kvartalis, kokku on ilmunud 15 numbrit. Esialgsel andmetel valla kodulehelt ei ilmu ajaleht 2011. aastal.

Vallas tegutseb 31 eraettevõtet ja 10 MTÜd. Suurimad ettevõtted on Alex-Agro OÜ, kus eelmisel suvel oli tööl üheksa, talvisel ajal aga viis töötajat ning Kalapuu OÜ, kus on aastaringselt tööl lisaks kahele juhatuse liikmele neli töötajat. Põllumajandusliku tootmisega tegutsevad mitmed FIED. Valda iseloostab suur põllumajandussektori (köögiviljade ja tervavilja kasvatamise, metsanduse ja kalandusega) tegelevate ettevõtjate arv, samas on Eestis keskmiselt põllumajandusega tegelevate töötajate arv vähenenud. „Kokku on põllumajanduse osakaal maa-asulate elanike tööhõives vähenenud 1989. aasta 60%-lt 11%-ni 2008. aastal.“ (Sepp 2010:54).

Koos keskusega on vallas 18 küla. Suuremad külad on Mikitamäe (318 elaniku), Võõpsu (105 elaniku), Lüübnitsa (88 elaniku) ja Toomasmäe (73 elaniku). Mikitamäe küla on valla keskus. Siin asub ajalooline vana *tsässon* (külakabel) aastast 1694 kõrvuti uue, 1998. aastal ehitatud kabeliga. Oluline tööandja on põhikool koos lasteaiaga, lisaks sellele on keskus olemas arstipunkt, sidejaoskond, kaks toidupoodi, raamatukogu, noortekeskus, puidutööstused, ning tegutseb naisteklubi Mixina. Võõpsust kuulub Mikitamäe valla alla

ainult osa külast, seal elavad inimesed käivad peamiselt tööle Räpinasse, küla asub Võhandu jõe ääres. Mikitamäe valda kuuluval alal tegutsetakse köögivilja ja teravilja kasvatusena ning kalastusega, lisaks sellele on seal üks turismitalu. Lüübnitsa asub Peipsi järve ääres, seal elavad elukutselised kalurid, kasvatatakse aedvilja ja sibulat. Samuti on külas palju suvilaid ning valla ehitatud külakeskus. Toomasmäel on kaks loomakasvatustalu, tegeletakse karjakasvatuse ning põllundusega.

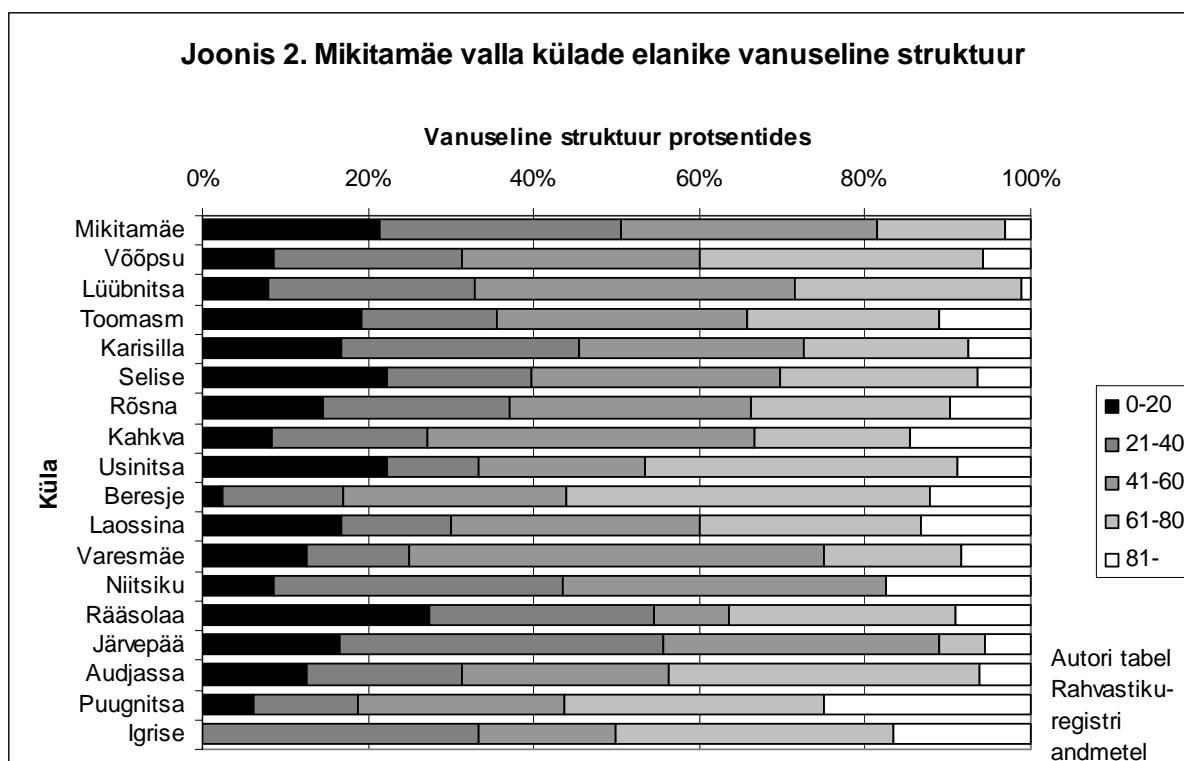
Väiksemates külates tegeletakse peamiselt põllumajandusega. 66 elanikuga Karisilla külas tegutseb aktiivne külaselts. 63 elanikuga Selise külas tegeletakse teravilja, köögivilja ja kartulikasvatusega. Rõsna (62 elanikku) on rannaküla, kus oluline koht on turismil (neli turismitalu) ja köögiviljakasvatusel (kasvatatakse kurki ja maasikat). Kahkvas (48 elanikku) tegutseb teraviljakasvatusega valla suurim ettevõtte Alex-Agro. Usinitsa (45 elanikku) külas tegeletakse samuti teraviljakasvatusega, külas asub ajalooline *tsässon* (väike külakabel).

Beresje (41 elanikku) on rannaäärne küla, kus aastaid kasvatati kuulsat peipsiäärset sibulat, praegu on alles jäänud peamiselt pensionärid, valdavalt vene keelt rääkivad inimesed. Tegeletakse kalapüügi ja sibula- ning aedviljakasvatusega. Laossina (30 elanikku) on samuti rannaäärne küla, kus asub valla surnuaed ning samuti *tsässon*. Varesmäe (24 elanikku) külas elavad peamiselt pensionärid, tegutseb üks kartuli- ja teraviljatootja. Niitsiku (23 elanikku) on endine mööblitööstuskeskus, praegu on külla alles jäänud vaid pensionärid. Rääsolaanes (22 elanikku) elavad samuti ainult pensionärid. Järvepää (18 elanikku) külas asuvad mõned suvilad ning Järvepää järv. Audjassaare (16 elanikku) on rannaäärne küla, sarnaneb Beresje külale, kuid siin elab vähem inimesi. Puugnitsas (16 elanikku) ja Igrises (12 elanikku) elavad samuti vaid pensionärid ja töötud.

Järgnevalt toon ära nende külade elanike vanuselise struktuuri Rahvastikuregistri andmetel seisuga 1. jaanuar 2010 (Joonis 2). Järgnevad andmed sain vallavalitsuse kaudu. Siin tuleb tähelepanu pöörata tõsiasjale, et need andmed võivad olla mõnevõrra eksitavad, kuna külates reaalset elavate inimeste arv võib olla väiksem kui rahvastikuregistri ametlikel sissekirjutatute põhjal koostatud andmetel.

Värskas

Värskas on Põlvamaa kagupoolseim vald, mis piirneb Venemaaga. Vallas on 34 küla ja Värskas alevik, territoorium on 187,7 km². Rahvaarv Statistikaameti andmetel 2010. aastal 1325. Värskat peetakse ka praeguse Setomaa keskuseks. Seal tegutseb ainuke gümnaasium piirkonnas ja oluline koht on pärimusõppel. Valla leht Värskas valla Sõnumid ilmub kuus korda aastas. Järgepidevalt on leht ilmunud alates 2005. aastast, kokku on lehel 29 ilmunud numbrit.

Vallas tegutseb 44 eraettevõtet ja 10 MTÜd. Valla suurimad ettevõtted ja tööandjad on AS Värskas Sanatoorium (taastusravi ja majutus) ja AS Värskas Veekeskus (puhkemajandus ja majutus); AS Värskas Vesi (mineraalvee tootmine, puhkemajandus); Värskas Mineraalvee OÜ (mineraalvee tootmine); AS Värskas Puit (saematerjali töötlemine ja müük). Peamisteks tegevusaladeks on turism ja puhkemajandus (sh ravipuhkus, majutus, toitlustus, aktiivne puhkus), puidutööstus, mineraalvee tootmine, jaekaubandus ja teenindus. Väike on põllumajandussektori osakaal (www.verska.ee).

Meremäe

Meremäe vald kuulub Võru maakonna koosseisu, valla territoorium on 132 km², asulaid on 87. Rahvaarv Statistikaameti andmetel 2010. aastal 1307. Valla leht Oma Vald ilmus viimati 2009. aasta jaanuaris, kokku on lehte ilmunud 10 numbrit.

Vallas tegutseb 35 eraettevõtet ja 11 MTÜd. Tuntumad äriettevõtted on valla arendusnõuniku sõnul OÜ Kimeko (seakasvatus ja kaubandus), Piusa Põllumajanduse OÜ (viljakasvatus), OÜ Setomaa Turismitalo (majutus ja toitlustus), Seto Aedvili TÜ (kartuli- ja teraviljakasvatus), OÜ Katusõkatja (puukatused), OÜ Seto Metall (metallitööd eritellimusel), OÜ Piusa Ürgoru Puhkemaja (turism, puhkemajandus). Töötab ka Marinova dolokivikarjäär, mis kuulub maanteeametile. Füüsilisest isikust ettevõtjate peamised tegevusvaldkonnad on samuti seotud teravilja-, köögivilja, looma-, sea- ja lambakasvatusega, samuti mesinduse, kunsti ning käsitööga (www.meremae.ee).

Misso

Vald kuulub Võru maakonna koosseisu, valla territoorium on 189,9 km², asulaid on 55. Rahvaarv Statistikaameti andmetel 2010. aastal 772. Misso vald asub Euroopa Liidu idapiiril ja kolme riigi kokkupuutepaigas. Misso valla leht ilmub kord kvartalis. Leht hakkas ilmuma 2010. aastal, kokku on ilmunud viis numbrit.

Vallas tegutseb 33 ettevõtet ja kuus MTÜd. Suurimad ettevõtted on OÜ Misso Savitööstus (kaminad, ahjutellised, voolimissavi), OÜ Nopri Talumeierei (kohupiimakreemid, jogurtid, sõir, juust; agroturism - ekskursioonid, konverentsiruumi rent, toitlustamine, külapood), OÜ M.A.O (ümarpalgist saunad, suvilad, majad, sindlikatused), VIP –Mööbel (aiamööbel, puitmööbel), Siberi talu (vilja, kartuli- ja seakasvatus). Misso valla ettevõtete põhiliseks tegevusvaldkonnaks on tootmine: savitelliste-, piimasaaduste- ja ümarpalkmajade tootmine, aiamööbli valmistamine, põllumajandusest domineerib vilja-, kartuli- ning seakasvatus. Tegutsejaid on turismi valdkonnas, kes pakuvad põhiliselt majutusteenust aga ka aktiivse puhkuse teenuseid (www.misso.ee).

Kokkuvõtlikult tuleb tõdeda, et Mikitamäe vald on Eestis üks vaesemaid ning endised külad on jäänud tühjaks. Inimesed tegutsevad peamiselt põllumajandussektoris, mis tingib ka

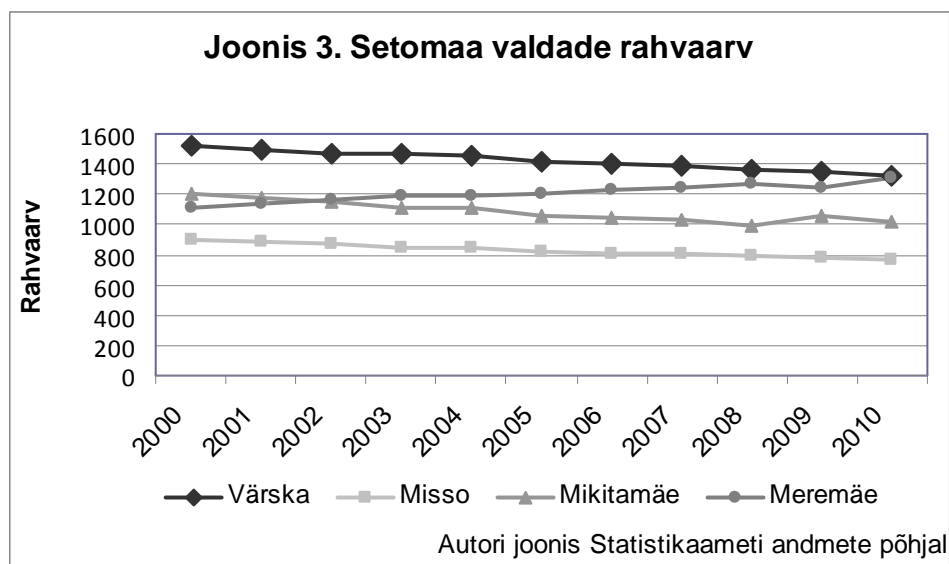
töökohtade väikese arvu, kuna tegutsetakse peamiselt FIEdena. Tööle käiakse ka naabervaldadesse. Samas võiks senisest enam keskenduda ka turismile, mida soosib rannaääre piirkond ning Värskas kui turismikeskuse lähedus. Ka rahvaarv on jäänud väikeseks ning probleeme on ka alla 50 õpilasega põhikooli hoidmisel.

1.3. Valdade statistilised näitajad

Siinkohal kirjeldan nende valdade rahvaarvu dünaamikat viimase 10 aasta jooksul, annan ülevaate rahvastiku vanuselisest ja hariduslikust struktuurist 2010. aastal, kirjeldan ettevõtlust ja registreeritud töötust.

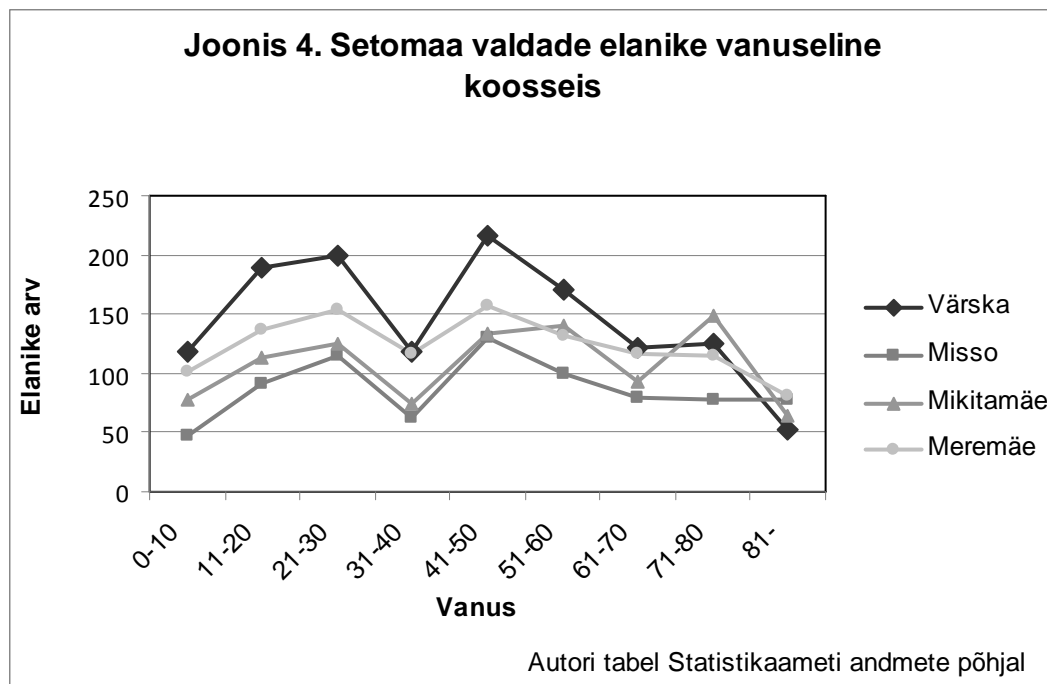
Rahvaarvu dünaamika

2010. aastal elas Eesti alale jääval Setomaal kokku 4427 inimest. Rahvaarv on püsinud stabiilsena, rahvaarvu dünaamika on toodud Joonisel 3. Mikitamäe vallas elas 2010. aastal 1023 inimest, kuigi see arv võib olla mõneti eksitav, kuna vallatöötaja sõnul osad sissekirjutanud siin realselt ei ela. Värskas vallas elas 1325 inimest, Meremäe vallas 1307 ning Misso vallas 772 inimest.

Elanikkonna vanuseline struktuur

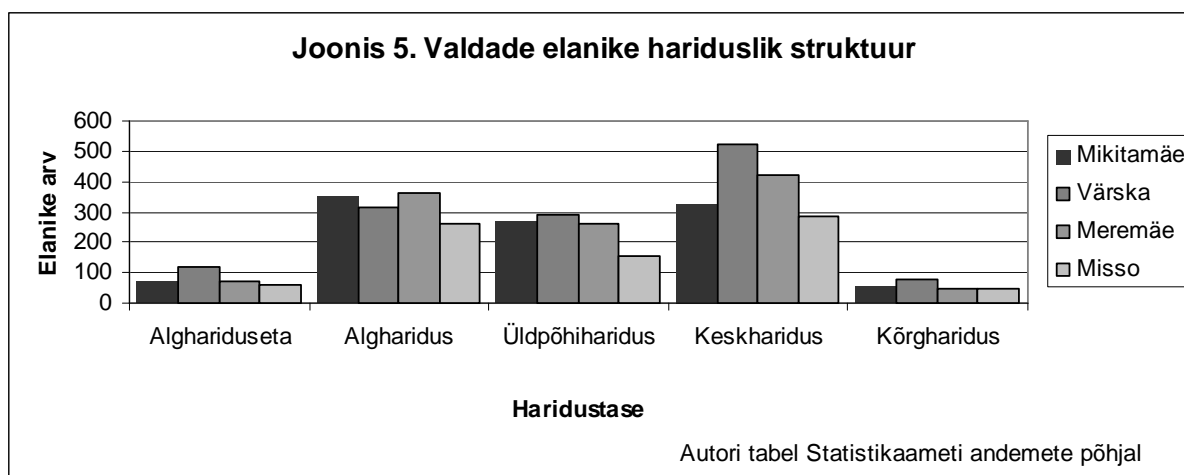
Elanikkonna vanuseline struktuur on neljas vallas suhteliselt sarnane. Mikitamäel on vanemaid inimesi võrreldes teiste valdadega rohkem, Värskas aga on rohkem noori kui vanu inimesi. Valdade elanike vanuseline struktuur on toodud järgneval joonisel (Joonis 4).

Elanikkonna hariduslik struktuur

Haridustaseme määratlemisel lihtsustasin haridustaset kategooriatesse (Joonis 5), kus alghariduseta grupi moodustasid nii kirjaoskajad kui kirjaoskamatud; keskharidusega inimeste grupi moodustasid nii üldkeskhariduse, kutsehariduse koos keskhariduse omandamisega, kutsekeskhariduse omandanud keskhariduse baasil, keskerihariduse omandanud pärast põhiharidust, keskerihariduse omandanud pärast keskharidust, kuna nende inimeste kõrgeim haridustase on keskharidus. Kõrgharidusega inimeste grupi moodustasid nii bakalaureusetaseme, magistritaseme kui doktorikraadiga inimesed.

Ettevõtlus

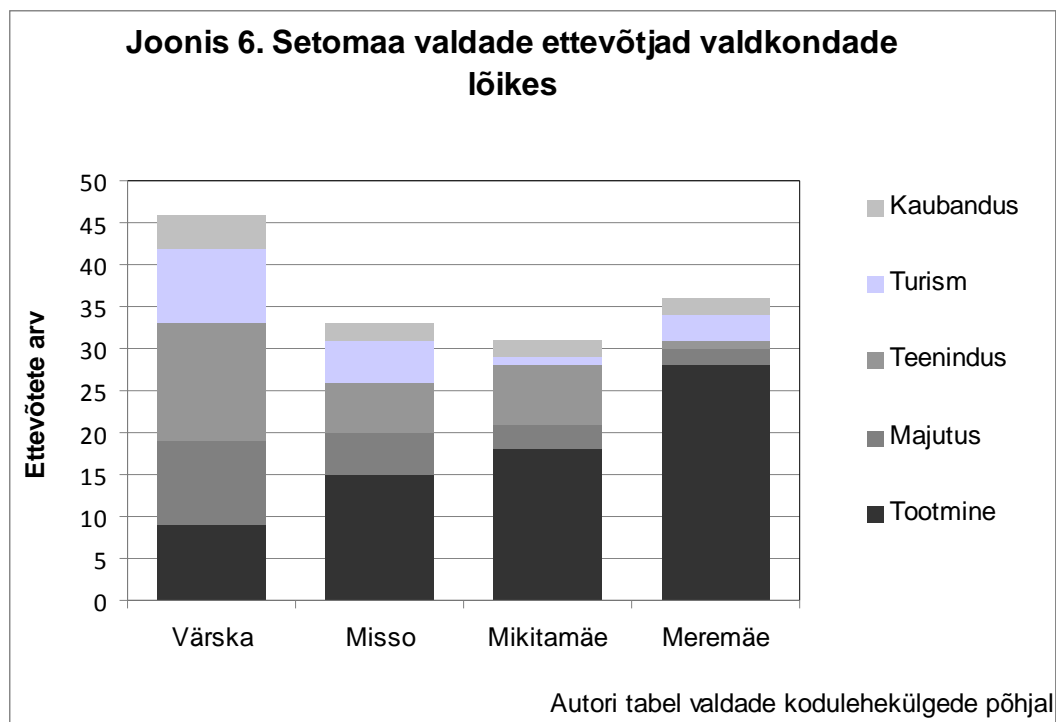
2010. aastal tegutses Setomaal kokku 183 ettevõtet. 2010. aasta augustist novembrini teostas OÜ Saar-Poll Setomaa Valdade Liidu tellimisel uuringu Setomaa nelja valla sotsiaalmajandusliku olukorra analüüsimiseks. Sissejuhatuseks kirjeldati Setomaa inimressursi ja majandusarengu põhitrende riikliku statistika põhjal. Põhirõhk oli Setomaa ettevõtluse arengu analüüsil ning ettevõtluse ja ettevõtluskeskkonna muutustel.

Selleks tehti intervjuusid Setomaa ettevõtjatega ning fookusgrupi intervjuusid elanikega, et välja selgitada muutuste tajumine Setomaa sotsiaal-majanduslikus olukorras. Ettevõtluse arengule hinnangu andmiseks vaadati seda läbi ettevõtlusaktiivsuse näitaja, mida mõõdeti ettevõtete arvuga 1000 elaniku kohta. Selle näitaja järgi on Setomaa olukord üsna Eesti keskmise lähedal. Ettevõtete arv on Setomaal 2009. aastal võrreldes 2005. aastaga kasvanud. Seda Mikitamäe ja Meremäe valla arvel, sest Värska vallas ja Misso pole kasvu olnud. Ettevõtete arv on kasvanud pea 7% ja see hea tulemus, kuid väiksem kui Eestis ning Põlva ja Võru maakonnas keskmiselt (Setomaa 4 valla olukorra kvalitatiivne ja kvantitatiivne uuring).

Valdade kodulehtedelt, ettevõtete kataloogidest saadud andmete põhjal (Joonis 6) selgub, et kõige rohkem on Setomaal tootmisega seotud ettevõtteid, seda eriti Meremäel ja Mikitamäel. Kõige rohkem ettevõtteid on Värska vallas, kus tegevusalad on mitmekesisemad kui teistes valdades. Kõige vähem ettevõtteid on Misso vallas.

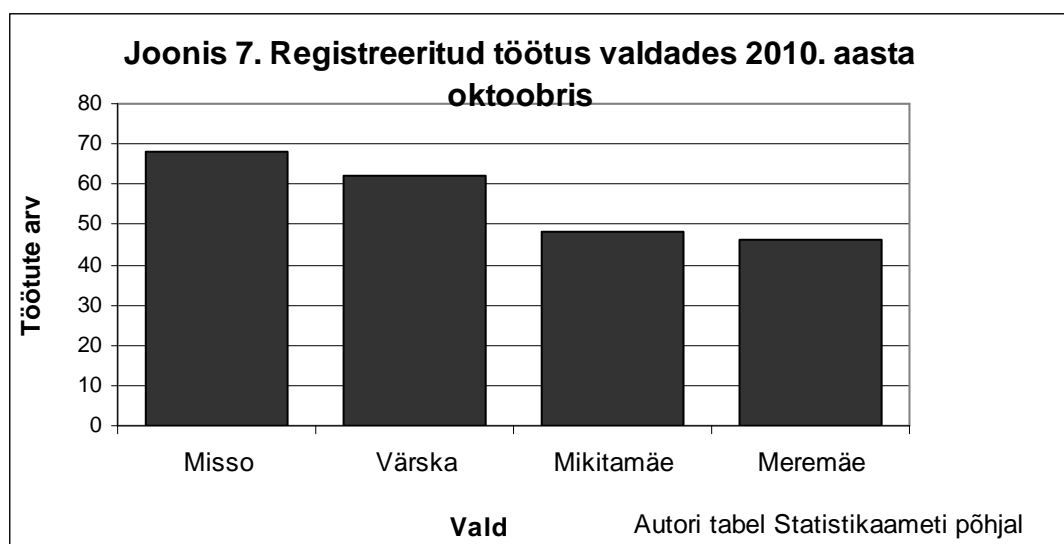
Järgneval joonisel on toodud peamised kategooriad valdade kaupa, millise valdkonnaga tegelevad ettevõtted on vallas registreeritud. Tootmise alla lähevad ka kõik põllumajandusega tegelevad ettevõtted, turismi alla muuseumid ja aktiivset puhkust pakkuvad ettevõtted.

Tööhõive

Setomaa tööhõive on olnud oluliselt stabiilsem võrreldes naaberpiirkondadega (Raagmaa 2010). Kõige suurem on registreeritud töötus Misso vallas, natuke väiksem Värskas vallas, kõige väiksem Meremäe vallas. Täpsemad arvud on toodud alljärgnevalt (Joonis 7).

1.4. Kohalik ajakirjandus

Kohalikus ajakirjanduses on nii mõnedki erinevused nn suure, üleriigilise ajakirjandusega võrreldes. Esmalt on teemad lähedasemad ning lugejad saavad teateid neile isiklikult tuttavatest inimestest. Samuti annab selline kogukondlik lähenemine võimaluse arutada ja tõstatada kogukondlike probleeme ning ka üldiselt ühendada kogukonda.

Jock Lauterer (2005) kasutab kohaliku sisuga lehtedest rääkimisel mõistet kogukonnalehed (*community papers*). Ta rõhutab, et kohalikud lehed ei ole väiksemad versioonid üleriigilistest lehtedest, vaid ajakirjanikul tuleb kohalikus lehes olla aktiivne kogukonna liige. Kogukonnalehes tuleb tema sõnul valida personaalne lähenemine ning ta rõhutab, et kuigi sellised lehed on väiksed, on neil suur mõju (Lauterer 2005).

Ka Raivo Suni (2008) toob välja, et tänastel valla- ja linnalehtedel tuleb pöörata näoga rohkem lugeja poole, mitte jääda kohaliku võimu hääletoruks. Samuti soovitab ta lugeja kaasamist lehe tegemisse. „Jätkuvalt võime väita, et kohalike lehtede potentsiaalne mõjujõud inimeste arusaamadele on eriti suur tänu sellele, et kohalikust lehest võetakse informatsiooni vastu regulaarsemalt, järjekindlamalt ning ka usalduslikumalt kui mis tahes muust massiteabekanalist.“ (Sun 2008:15).

Sulev Valner (2011) vaatab maakonnalehtede käekäiku 2009. aastal ning toob välja, et vaatamata majanduskriisile ei ole Eesti Ajalehtede Liidu 23 liikmeslehe koondandmete põhjal toimunud suuri langusi maakonnalehtede tiraažides, kuigi võrreldes kriiseelse ajaga on tiraažid küll mõnevõrra langenud. „2010. aasta jaanuariks langesid võrreldes kaks aastat varasemaga suuremate üleriigiliste lehtede tiraažid keskmiselt 15%, suurematel maakonnalehtedel 9%.“ (Vihalemm 2011: 12).

Samas on ka uuemaid fakte maakonnalehtede populaarsuse langemisest. „Asjaolu, et maakonnalehtede lugejaskond on võrreldes tiraažide muutusega vähenenud rohkem kui üleriigiliste lehtede oma, viitab maakonnalehtede tähtsuse vähenemisele nooremate ja haritumate inimeste hulgas, mistõttu neid jälgitakse väiksema regulaarsusega.“ (Vihalemm 2011: 12).

Seega on maakonnalehtede tiraažid küll jäänud enam-vähem samaks, kuid noorte arvelt on kahanenud nende reaalne lugejaskond, kui arvestada seda, et ühte lehenumbrit loeb mitu inimest. Sellest hoolimata on kogukondlikel lehtedel endiselt oluline roll kohaliku elu kajastamisel ja arendamisel.

Mikitamäe vallas on esindatud neli peamist kogukondlikku lehte. Esiteks maakonnaleht Koit, piirkondlikud ja tasuta lehed võrukeelne Uma Leht ja setokeelne etnilise kallakuga Setomaa ning neljandaks veel 2010. aastal ilmunud vallaleht *Poloda Helü*. Veel loetakse Lõuna-Eesti uudiseid kajastavat Lõuna-Lehte, kuid selle mõju jääb autori hinnangul väiksemaks.

1.5. Ülevaade ajalehest Setomaa

Setomaa on toimetuskolleegiumi kinnitusel üldhuviajaleht, mille ülesanne on Setomaal elavatele inimestele Setomaal kõigis valdkondades toimuvast olulise info edastamine ja nende liitmine ühiseks kogukonnaks. Leht määratleb end päises ka kui rahva leht. Lehe päis on toodud Lisa 1.

Ajalehte annab välja Setumaa Valdade Liit ja lehte rahastatakse Kultuuriministeeriumi Setumaa riiklikust kultuuriprogrammist. 2011. aastal sai leht 24 lehenumbri väljaandmiseks toetust 522 518 krooni. Kultuuriprogrammi raames rahastatakse lisaks meedia ja mainekujunduse valdkonnale ka pärimuskultuuri, keele ja hariduse ning teadus- ja arendustegevust, näiteks on loodud Seto Instituut, mille ülesandeks on koordineerida ja edendada Setomaa ja seto kultuuri alast teadustööd, samuti tutvustada teadustööde tulemusi laiemale avalikkusele (www.setomaa.ee)

Leht ilmub kaks korda kuus vaba graafiku alusel. Peatoimetajana töötab Igor Taro, kes alates septembrist on ka rahvusringhäälingu Põlva- ja Võrumaa korrespondent. Lehte kirjutab 14 inimest (*kirätsura*). Siia kuulub ka käesoleva töö autor. Lehe juures tegutseb toimetuskolleegium, kuhu kuulub 16 inimest. Keeleliselt toimetab lehte Õie Sarv, küljendab ja maketi eest vastutab Julia Taro.

Lehte jagatakse Setomaal elavatele inimestele tasuta. Lehte saab tellida Eesti Posti (internetikeskkonna) kaudu. Lisaks sellele saab värskelt ilmunud Setomaa ajalehte osta enam kui 50-st müügikohast üle Kagu-Eesti ning kõigi maakonnakeskuste maaliinide bussi- ja rongijaamades. Väljaspool ajaloolist Setumaad levib ajaleht Setomaa peamiselt Seto seltside liikmete vahendamisel käest kätte (Talts 2008). Aastane tellimus täishinnaga maksab 240 krooni, soodushind seto seltsidele, leelokooridele, vähekindlustatud pensionäridele ja mittetöötavatele õppuritele 120 krooni. Tiraaž on Taro sõnul 2700 eksemplari, millest umbes 10% levib väljaspool Setumaad tellimustena, veel 5% väljaspool Setomaad üksikmüügina ja ülejäänud tasuta otsepostitusena neljas vallas.

Setomaa toimetuse juhendab lehe tegemisel järgmistest väärtustest:

- Positiivne ja elujaatav;
- Valdkondade ja žanride mitmekesisus;
- Võimalikult päevakajaline (uudislik);
- Teemasid arendav (diskussioone algatav ja diskuteeriv);
- Võimalikult setokeelne (nii setokeelne, kui on ühiskond);
- Usaldusväärne (nii keelelt kui info kontrollituselt) ja poliitiliselt sõltumatu;
- Tasakaalus (sisult ja geograafiliselt);
- Seto kultuuri hoidev ja edasiviiv (ajalehe Setomaa kolleegium 2006).

Ajalehe Setomaa kujunemislugu

1993. aasta oktoobris hakati Setomaa probleemidele taas riiklikult suuremat tähelepanu pöörama. 1995. aasta oktoobris ilmus valdade toel esimene ajaleht Setomaa, 1996. aastal käivitati Kultuuriministeeriumi konkursi alusel seto raadioprogramm (Setumaa kultuuriprogramm 2010–2013).

Esimene Setomaa nimeline leht ilmus oktoobris 1993 ning oli pühendatud Seto Kongressi toimumisele. Neljaleheküljelist lehte toimetas Vello Lõvi. Järgmine samanimeline leht ilmus 1996. aasta oktoobris, kus olid ära toodud nii Seto hümn kui lihtne ülevaade setodest ja nende ajaloo. Teisel lehel oli kirja pandud Seto Kongressi (Setomaa ja seto rahva esinduskogu) ajalugu. Järgnesid uudislood Seto liikumisest ning arheoloogilistest uurimistöödest Setomaal. Neljandal lehel oli ära toodud Kongressi kava, tänati kongressi korraldajaid.

Esimene Setumaa Valdade Liidu ajaleht Setomaa ilmus 1995. aastal, kokku 3 numbrit. 1996. aastal ilmus 6 numbrit. Sel ajal oli peatoimetaja Aivar Roop, kes oli sellel ajal ka Põlvamaa ajalehe Koit peatoimetaja ning toimetaja Aare Lepaste, kes on praegu ajalehe Koit vanemtoimetaja. Lehte trükiti trükikojas AS Täht ning üksiknumber maksis kaks krooni. Esimestes numbrites kajastati vaid kolme valla (Mikitamäe, Värskä ja Meremäe) tegemisi. Kirjeldati neid valdu – ära oli toodud elanike arv, valla suurus, muu olulisem info, mida vallas oluliseks peeti. Näiteks Värskä kui turismikeskuse kohta oli ära toodud huvipakkuvamad vaatamisväärsused. Arutleti, kuidas vallad peaksid edasi liikuma, kirjeldati valdade arengukavasid. Ära olid toodud ametlikud teadaanded, palju oli ka kultuuriga seonduvaid lühemaid uudislõike.

Järgepidevamalt hakkas leht ilmuma alates 1997. aastast, kui toimetajaks sai Ilmar Vananurm, kes toimetas lehte kuni 2006. aasta juunini. Vananurm toimetas lehte sisuliselt ja tehniliselt, täitis lehe juures ka muid (reporteri, fotograafi, küljendaja, autori jne) ülesandeid (Talts 2005). Leht ilmus kuukirjana. 2006. aasta kevadel kuulutas lehe väljaandja Setumaa Valdade Liit välja konkursi uue peatoimetaja leidmiseks. Konkurssi võitis senine SL Õhtulehe Moskva korrespondent Igor Taro, kelle eesmärgiks oli leht professionaalsemaks muuta. „Teksti on vähem kui varem, nüüd täidavad suured fotod kuni pool lehekülge. Muudatusi on nii sisus kui lehe väljanägemises päris suuri“ (Kaasik 2007).

1.6. Mait Taltsi 2005. aasta ja 2008. aasta uuringute põhijäreldused

„Aastal 2005 viidi Balti Meediauurijate Assotsiatsiooni egiidi all läbi ajalehe “Setomaa” lugejaskonna ootusi ja arenguvisioone puudutav uuring, mille tulemusel otsustas lehe väljaandja Setumaa Valdade Liit lehe juures läbi viia mõningaid muudatusi, viimaks lehe sisu paremasse vastavusse uuringu käigus ilmnenu lugejaskonna ja peamiste huvigruppide ootustega.“ (Talts 2005: 1). 2005. aastal intervjueris Talts 35 lehelugejat nii Eesti poole Setumaa valdadest, mujalt Eestist ning Ida-Petserimaalt. Intervjuud viidi läbi 2005. aasta maist septembrini. Intervjueritavate hulgas oli nn seto asjaga aktiivselt tegutsevaid inimesi, ka ajakirjandusliku taustaga seto juurtega inimesi, kelle arvamust käsitles Talts ekspertarvamusena. Talts püüdis arvestada ka seda, et intervjueritavad erineksid nii vanuselt kui elualadelt.

2005. aastal tõi Talts kokkuvõtlikult välja, et Setomaa on eelkõige Mikitamäe, Värskä ja Meremäe valla elanike kõige olulisem ja kõige laialdasema levikuga infokanal, mis on kasvanud kõigi setode ja seto kultuurist huvitatud inimesi ühendavaks (kultuurilist identiteeti loovaks) meediakanaliks. Taltsi uuringutulemustest selgus, et ajaleht Setomaa vastab kõige paremini vanemaeliste, kohalike lugejate ootustele. Enamus intervjuueeritustest nägi ajalehte edaspidigi “kakskeelse” (nii kirjakeelseid kui ka murdekeelseid tekste sisaldava) väljaandena, kusjuures nooremad lehelugejad suurendaksid seto keele osakaalu ning muudaks lehe struktuuri selgemaks eelkõige erinevas keeles ilmuvate materjalide, aga ka temaatiliste rubriikide ja alajaotuste osas.

Problemaatiliseks peeti väljaande sisulist ebaühtlust, samuti seda, et teatavate teemade käsitlemisel oldi veidi “kallutatud” ning lehes ei kajastatud võrdsel määral kõigi sidusorganisatsioonide, huvigruppide ja Setumaaga seotud sotsiaalsete kihtide häält. Väljaande puudustena nähti Taltsi uuringu põhjal ka pessimistlikku alatoonit domineerimist paljude probleemide käsitlemisel, toimetaja isikliku arvamuse prevaleerimist, kaasautorite vähest kaasatust (kirjutavad ühed ja samad inimesed) ning liigset keskendumist mõnele üksikule probleemile, aga ka mõned uudisväärtusega faktide interpreteerimist kunstlikus ja meelevaldses kontekstis. Väljaande minevikkusuunatus (eelkõige aja- ja kodulooliste materjalide rohkus) ei olnud enamuse jaoks probleem, küll aga piiritemaatika liigne domineerimine viimasel perioodil ja eelkõige selle käsitlemisega kaasnenud süvenev pessimism. Koduloolise materjali avaldamisel nähti pigem erinevate põlvkondade vahelist integreerivat tegurit ning see pakub huvi ka küllaltki suurele osale nooremale põlvkonnale (eelkõige kohalikele elanikele). Teemadest ja valdkondadest, mida Setomaa on seni ebaadekvaatselt kajastanud mainiti kõige sagedamini kohalikku ettevõtlust ja sotsiaalvaldkonda, aga ka otseselt noortele suunatud materjale, seto huumorit ning muud kergemaid lugemismaterjale. Probleemi nähti ka väljaande pikas ilmunistsüklis, mistõttu ta ei suuda täita operatiivse infokanali funktsiooni, informeerides kultuuri- ja muudest kohalikest üritustest pigem retrospektiivselt.

Ajalehe plussideks peeti parteipoliitika ja kohaliku võimuvõitluse vähest kajastumist, võimalust saada üsna adekvaatne ülevaade kohalikust kultuurielust Setumaa valdades ning seto kultuuri ja iseolemise väärtustamist.

Ajalehe Setomaa arendamise seisukohalt pakuti välja kaks peamist tuleviku ideaalset arengumudelit: 1) väljaande "Setomaa" muutumist senisest sagedamini ilmuvaks, operatiivsemalt infot vahendavaks ajalehele ka sisuliste kriteeriumite poolest lähenevaks väljaandeks, 2) senisest mahukamaks "kultuuriajakirja" formaadis ilmuvaks väljaandeks, mis võiks ilmuda ka harvemini. Võimalikuks peeti nende mudelite vahe- ja kombineeritud variante. Ideaalis võiks ilmuda mitu erinevat väljaannet (operatiivne informatsiooniline väljaanne ning "seto kultuurileht"). Kõigi intervjueritute arvates on mistahes muudatuste eelduseks väljaande "Setomaa" tegijate ringi laiendamine. Samas tunnustati reeglina toonase toimetaja Ilmar Vananurme tegevust.

2008. aastal koostas Talts uuringu „Ajalehe Setomaa ümberkorralduste vastavus lugejaskonna ja huvigruppide ootustele pärast muudatusi lehe juures 2006-2007.“ Uuringut aitasid läbi viia ka Toomas Kelt ja Mirjam Nutov. Uuring viidi läbi 2007/2008 aastavahetuse paiku, intervjueriti 43 inimest ajaloolise Setomaa osadest, ka Ida-Petserimaalt. Intervjueritavate hulgas oli lehelugejaid ka Tallinnast, Tartust, Võrust, Vastseliinast ja Põlvast. „Intervjueritute seas oli nii tavalisi juhuslikult valitud lehelugejaid, kohalike omavalitsuste töötajaid, kohalikke kultuuritegelasi (raamatukoguhoidjaid, muuseumitöötajaid), kuid valdavalt oli tegemist ikkagi pensionäridega.“ (Talts 2008: 4-5).

2008. aastal tõi Talts kokkuvõtlikult välja, et kuigi toetus uuele lehele on märkimisväärne, pole uut peatoimetajat veel täielikult omaks võetud. Samuti tuli tema uuringust välja, et leht on hakanud end sisse töötama.

Uuringust selgus, et leht vastab praegu pigem kõrgharidusega, nooremate ja ka mujal tegutsevate seto päritolu ja seto kultuuri vastu sügavamalt huvi tundvate inimeste ning nn. seto kultuuriaktivistide huvidele. „Vanemad, madalama haridustasemega ja reeglina kohalikud elanikud suhtuvad uude lehte teatavate kahtluste ja kahtlustustega, mis ei ole aga sellegipoolest põhjuseks lehe lugematajätmisele.“ (Talts 2008: 39). Talts oletas, et uue peatoimetajaga harjutakse ning kohalikud elanikud ootavad uudislikkuse ja ajakirjanduslikkuse kasvu ajalehes.

Talts tõi välja, et lehel on üsna püsiv lugejaskond seto kogukonna näol olemas. „Otsides uut, positiivsemat, optimistlikumat, noortepärast ja senisest enam tulevikkusuunatud käsituslaadi on praeguse ajalehe Setomaa puhul tekkimas oht, et mõned Setomaale olulised sotsiaalsed

teemad (kriitiline lähenemine paljudele probleemidele) võivad ajakirjanduslikust vaatepunktist välja jääda. Sellele aitab kaasa ka nõrk seos kohalike võimuorganitega, mille tegevust ajalehes enam märkimisväärselt ei kajastata. Teatavat ohtu võib siinkohal näha isegi asjaolus, et ajalehele Setomaa ei ole reaalselt alternatiivi setode ainsa kogu kogukonda hõlmava trükimeedia kanalina“ (Talts 2008: 40).

Mait Taltsi uuringutest on möödas mitu aastat ning selle ajaga on toimunud muutusi, mida on lehe arendamisel oluline jälgida. Järgnevalt formuleerin töö kesksed uurimisküsimused, mille koostamisel toetusin ka Mait Taltsi uuringutele.

1.7. Uurimisküsimused

1. Millised on vallaelanike üldised meediatarbimise harjumused?
2. Millist meediat ja kui palju vallaelanikud kasutavad? Mis teemad lugejaid huvitavad?
3. Millised on vallaelanike ajalehe Setomaa lugemise harjumused?
4. Kui olulised on vallaelanike jaoks ajalehe Setomaa funktsioonid ning mida lehest arvatakse?
5. Mis on lugejate arvates lehes uue peatoimetaja tulekuga muutunud?
6. Mis on lugejate arvates lehe juures problemaatiline?
7. Mida arvavad Mikitamäe valla lugejad Mikitamäe valla kajastamisest ajalehes Setomaa? Millises proportsioonis kajastatakse Mikitamäe valda võrreldes teiste valdadega? Millega seoses Mikitamäe valda kajastatakse?
8. Millised on üldised tendentsid lehe praeguses ja varasemas sisus?
9. Millised on Setomaa ajalehe hetkeprobleemid ja kuidas näevad eksperdid lehe tulevikku?

II Meetod ja valim

Käesolevas peatükis selgitan teema uurimiseks kasutatud viise. Uurimisküsimustele vastamiseks kombineerisin kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid meetodeid, mis üksteist täiendavad.

2.1. Seminaritöös kasutatud metoodika

Seminaritöö raames viisin sügisel läbi kvantitatiivse standardiseeritud ankeetküsitluse ja lehe sisu vaatlemiseks standardiseeritud kontentanalüüsi 2005. aasta ja 2010. aasta alguse Setomaa ajalehtede põhjal, et välja selgitada Mikitamäe valla kajastamine.

Ankeetküsimustiku 28 küsimusele vastas 67 vallaelanikku. Vanuse ja elukoha järgi jagunesid vastajad kuude gruppi, 10 keskuses elavat noort vanuses 20-35 ning 10 keskusest väljaspool elavat noort; 14 keskuses elavat keskmise vanusegrupi (36-55) esindajat ning 12 keskusest väljaspool elavat keskealist; 11 keskuses elavat vanemaealist (56-) ning 10 keskusest väljaspool elavat vanemat inimest. Sellise teadliku valimi moodustamise tulemusena sain uurida meediatarbimise erinevusi nende inimeste ja vanusegruppide vahel, kes elavad küla keskuses ning kes kaugemates külates. Ankeetide jagamisega tegelesin septembrist kuni detsembri lõpuni. Ankeedi näidis on ära toodud Lisas 2.

Andmeid töötlesin andmetöötlusprogrammiga MS Excel. Seoste uurimiseks kasutasin mitmemõõtmelist andmeanalüüsi, erinevate valimigruppide võrdlemiseks koostasid sagedustabeleid ning arvutasin keskmisi rühmitatud andmete põhjal.

Ankeetküsitlus võimaldas uurida paljusid inimesi ning anda vastuseid üldisest meediatarbimisest. Samuti sain esialgse pildi ajalehe Setomaa lugemisest. Kuna eesmärgiks oli uurida vallaelanike meediatarbimise harjumusi, siis võimaldas ankeetküsimustik teha üldistusi tervele vallale. Samas võis sellise ankeetküsimustiku puhul olla oht kallutatud vastamisele, kus vastatakse nii nagu peab, seda eriti väikse külakogukonna puhul, kus uurijat tuntakse.

Standardiseeritud kontentanalüüsis kasutasin 2005. ja 2010. aasta alguses ilmunud Setomaa ajalehti, et välja selgitada Mikitamäe valla kajastamine. Lisaks oli kontentanalüüsi eesmärgiks

võrrelda nende kahe aasta põhjal toimunud muutusi lehe sisus, kuna 2005. aasta oli viimane aasta, mil terve aasta jooksul toimetas lehte Ilmar Vananurm, 2010. aastal aga Igor Taro ning lehe juures olid toimunud teatud muutused.

Kodeerimiseks valisin 2005. aastast kolm esimest lehenumbrit (jaanuar, veebruar, märts), kokku 61 artiklit. 2010. aastast kodeerisin samuti kolm lehenumbrit (1. ja 15. veebruaril ja 4. märtsil ilmunud lehed), kokku 54 artiklit ning bakalaureusetöö raames ka 2011. aasta algusest kolm (20. jaanuari, 28. veebruari ja 14. märtsi) numbrit. Põhikategooriad olid autor, žanr, teema, vald, tonaalsus ning artikli keel. Kodeerimistabel tekkis kodeerimise käigus ja oli detailide tasandil eri aastate puhul erinev. Kuigi kodeerimine oli küllaltki subjektiivne ning palju oli ka kahtlusi, üritasin siiski arvestada artikli fookust. Näiteks kui ajalooliselt kirjeldati mingit kultuurisündmust siis paigutasin artikli ajaloo teemakategooriasse. Kodeerimistabel on toodud Lisa 3.

2.2. Bakalaureusetöö raames kasutatud metoodika

Bakalaureusetöö raames intervjueerisin esmalt kohalikke inimesi. Küsimusi üldise meediatarbimise ning ajalehe Setomaa rolli kohta esitasin neile, kes olid vastanud ka ankeetküsitlusele. Esmast intervjuu kava täiendasin kahel korral, pärast läbi viidud prooviintervjuusid.

Intervjuude tegemise eesmärgiks oli täiendada juba kogutud andmeid ja saada juurde olulist informatsiooni vallaelanike arvamustest. Intervjuusid transkripteerides keskendusin olulisemale jättes mõnel juhul välja vastused, mis andmestikule midagi juurde ei andnud. Intervjuusid analüüsides jagasin vastused küsimuste ja teemade kaupa koodidesse, mis tulenesid nii intervjuu küsimustest ning seega ka juba olemasolevast materjalist.

Intervjueerisin 12 Mikitamäe valla elanikku, kes olid jaotatud sarnaselt seminaritöös kasutatud ankeetküsimustikule kuude vastajagruppi. Intervjuueeritavatest annab ülevaate Tabel 1. Intervjuu kava ja transkriptsioonid on lisatud töö lõppu, Lisa 4 ja Lisa 5.

Tabel 1. Intervjueeritud ajalehe Setomaa lugejad

Tähis	Vanusegrupp	Elukoht	Haridus	Amet
NK1	Noor	Keskus	Kõrgharidus	Riigiametnik
NK2	Noor	Keskus	Kõrgharidus	Töötu
NV1	Noor	Kaugem küla	Põhiharidus	Klienditeenindaja
NV2	Noor	Kaugem küla	Keskharidus	Haridustöötaja
KK1	Keskealine	Keskus	Kõrgharidus	Haridustöötaja
KK2	Keskealine	Keskus	Kutse-haridus	Klienditeenindaja
KV2	Keskealine	Kaugem küla	Keskeri-haridus	Haridustöötaja
KV1	Keskealine	Kaugem küla	Kõrgharidus	Ettevõtja
VK1	Vanem	Keskus	Kõrgharidus	Haridustöötaja
VK2	Vanem	Keskus	Keskharidus	Pensionär
VV1	Vanem	Kaugem küla	Keskeri haridus	Juht
VV2	Vanem	Kaugem küla	Põhiharidus	Pensionär

Autori tabel intervjueeritavatest

Lisaks sellele uurisin kohalike inimeste seas ka seda osa inimestest, kes ajalehte Setomaa ei loe. Kuigi neid oli raskem leida, sai juba ankeetküsitluse läbiviimisel selgeks, et kõik inimesed seda lehte ei loe. Intervjueerisin nelja ajalehte Setomaa mitte lugevat vallakodanikku. Esmalt uurisin üldisi meediatarbimisharjumusi ning liikusin edasi küsimustega, mis avasid lehe mittelugemise põhjuseid. Nende nelja intervjuu kava on toodud Lisa 4.

Tabel 2. Ajalehe Setomaa mittelugejad

Tähis	Vanusegrupp	Elukoht	Haridus	Amet
MT1	Keskealine	Kaugem küla	Kutse-haridus	Tööline
MT2	Vanem	Keskus	Kõrgharidus	Pensionär
MT3	Noor	Kaugem küla	Keskeri	Ettevõtja
MT4	Noor	Keskus	Kutsekesk-haridus	Töötu

Autori tabel intervjueeritavatest

Pärast tavalugejate intervjuerimist ja andmete analüüsi alustasin ekspertarvamuste kogumist eesmärgiga välja selgitada lehe hetkeseis ja tulevikusuundumused. Esialgu oli plaanis läbi viia ekspertintervjuud ajalehe Setomaa peatoimetaja Igor Taroga, Setomaa Valdade Liidu juhatuse esimehe Margus Timmo ning ajalehe Setomaa aktiivse *kirätsura* Mirjam Nutoviga.

Kuid 16. aprillil toimus ajalehe Setomaa kolleegiumi koosolek, kuhu Igor Taro kutsus mind lugejauuringu tulemusi tutvustama. Arutati lehe probleeme, milleks on lehe sisu ning rahastamine. Enne koosolekut kirjutas peatoimetaja kõigile kutsututele pika kirja, milles seletas lehe hetkeprobleeme ja pakkus lahendusi. Koos selle kirja ja Setomaa lehe veebruarinumbris Igor Taro kirjutatud artikli põhjal Setomaa ajalehe tulevikust 2011. aastal sain vajaliku informatsiooni enda töösse. Ka Margus Timmo kirjutas enne koosolekut olulisemad mõtted üles, kuna ei saanud koosolekul osaleda. Kasutasin ka seda infot, kuid tegin temaga ka telefoniintervjuu seisukohtade selgitamiseks. Pärast koosolekut sain teha lühiintervjuu Setomaa Valdade Liidu juhatuse liikme, kultuurinõunik Aare Hõrnaga, kes selgitas lühidalt, kuidas tema lehe tulevikku näeb. Ajakirjaniku Mirjam Nutoviga suhtlesin interneti vahendusel, et välja selgitada uudiste valimine ja kuidas tunnetab lehte aktiivselt kirjutav ajakirjanik oma rolli.

Kodeerisin ka seminaritöö kodeerimistabeli alusel 2011. aasta alguse lehenumbreid, et täiendada seminaritöö raames kogutud andmeid lehe sisu ja Mikitamäe valla kajastamisest.

2.3. Meetodi kriitika

Kuigi töös on kasutatud kombineeritult mitut meetodit, siis miinusena tahan välja tuua selle, et tavalugejate ankeetküsimustiku ja intervjuerimisel oli tegemist tuttavate inimestega. See võis põhjustada teatud kallutatust. Näiteks võisid küsitletud vastata nn nii nagu peab. Kui ankeetküsimustikust selgus, et pidevalt loetakse rohkem kohalikke lehti, siis intervjuudest selgus, et kohalikke lehti üle ei tähtsustata. Seega sai kaht meetodit kasutades mõnevõrra vastandlikke tulemusi, samas sain kaht meetodit kasutades põhjaliku ülevaate kohalikust meediatarbimisest, kuna intervjuudest selgus ka selliseid hoiakuid, mida piiratud ankeetküsimustiku puhul oleks võimatu koguda. Kuigi ka ankeetküsimustikule vastajatel oli võimalus oma arvamust avaldada, tegid seda vaid vähesed vastajad. Seega saan soovitada kaht meetodit kombineerida, kuna vastandlikud tulemused võimaldavad probleemistikku rohkem süveneda.

III Tulemused

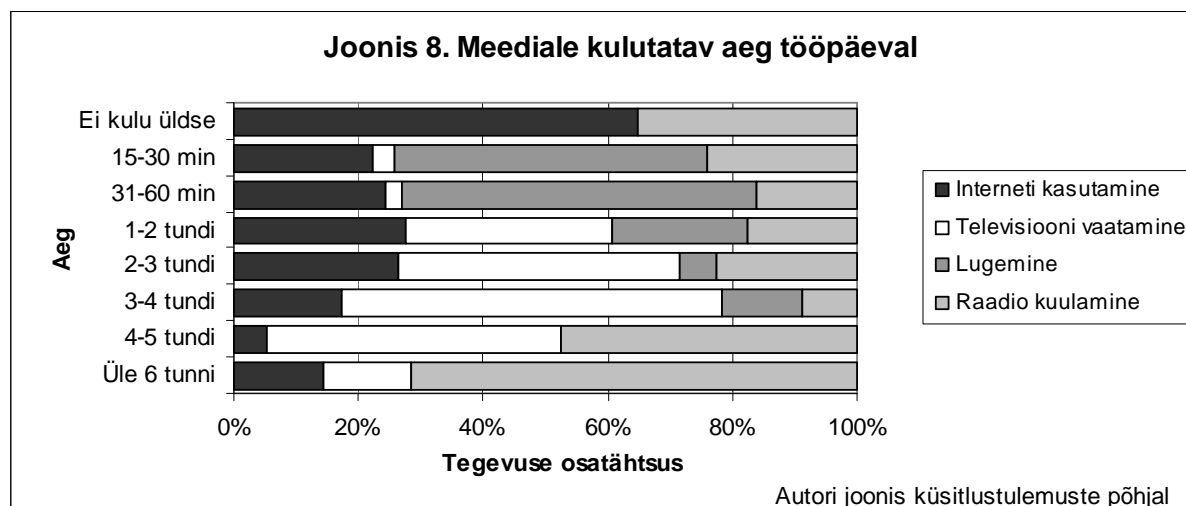
Alljärgnevalt annan esmalt ülevaate vallaelanike üldistest meediatarbimisharjumustest ning liigun edasi konkreetsete eelistusteni. Täiendan seminaritöö raames kogutud kvantitatiivsed andmeid intervjuudega kogutud kvalitatiivsete andmetega. Teiseks uurin ajalehe Setomaa lugemisharjumisi ning inimeste hinnanguid lehele. Samuti toon välja inimeste arvamused nii uue peatoimetaja tööle asumisega seotud muutustest kui lehega seoses täheldatud probleemidest ja uurin Mikitamäe valla kajastamist lehes. Kontentanalüüsi põhjal toon välja ka mõned lehe sisus toimunud muutused. Lõpuks analüüsin ekspertarvamuste põhjal lehe hetkeprobleeme ja tulevikusuundumusi.

3.1. Vallaelanike üldised meediatarbimise harjumused

Esmalt vaatan seda, kui palju aega vallaelanikud tööpäeval erinevat meediat kasutavad.

Kõik vastajatest jälgivad televisiooni ning loevad lehti, raadiot kuulab 67 vastajast 61, internetti kasutab 67 vastajast 56. Keskmiselt vaadatakse kõige rohkem televisiooni ja kuulatakse raadiot, järgneb interneti kasutamine ja viimasena lehtede lugemine.

Meediale kulutatav aeg tööpäeval on toodud Joonis 8.

Keskmine meediale kulutatav aeg

Kui võtta kokku kuue vastajagrupi meediale kulutatud aeg tööpäevas, tuleb välja, et noored kasutavad meediat kokku kõige rohkem. Noor keskusest loeb keskmiselt lehti 49 minutit, kuulab raadiot 106 minutit, vaatab telerit 138 minutit ja kasutab internetti 99 minutit

tööpäevas. Seega kasutavad keskuses elavad noored tööpäevadel keskmiselt meediat seitse tundi ja 30 minutit. Noored kaugematest küladest kasutavad meediat aga tunduvalt rohkem, ligi 10 tundi tööpäevas. Noor kaugemalt loeb keskmiselt lehti 32 minutit, kuulab raadiot 151 minutit, vaatab telerit 250 minutit ja kasutab internetti 165 minutit tööpäevas.

Keskealine keskusest loeb keskmiselt lehti 57 minutit, kuulab raadiot 182 minutit, vaatab telerit 146 minutit ja kasutab internetti 65 minutit tööpäevas. Keskuses elav keskmise vanusegrupi esindaja kasutab meediat sarnaselt keskuses elava noorega seitse ja poolt tundi. Keskealine kaugemalt loeb keskmiselt lehti 32 minutit, kuulab raadiot 110 minutit, vaatab telerit 183 minutit ja kasutab internetti 55 minutit tööpäevas. Keskusest kaugemal elavad keskealised kasutavad erinevaid meediume aga umbes tunni võrra rohkem, kuus tundi ja 20 minutit. Vanem keskusest loeb keskmiselt lehti 90 minutit, kuulab raadiot 122 minutit, vaatab telerit 141 minutit ja kasutab internetti 64 minutit tööpäevas. Vanem vastaja keskusest kasutab keskmiselt erinevaid meediume ligi seitse tundi tööpäevas. Vanem kaugemalt loeb keskmiselt lehti 70 minutit, kuulab raadiot 172 minutit, vaatab telerit 138 minutit ja kasutab internetti 84 minutit tööpäevas. Keskusest kaugemal elav vanem vastaja umbes samapalju, kuus tundi ja 40 minutit.

Keskmiselt kasutavad vallaelanikud meediat seitse tundi ja 40 minutit tööpäevas. Keskmise meediale kulutatav aeg vastajagruppides on toodud Tabel 3. Uudistele keskendunud intervjuudest tuli aga välja, et meediat nii palju ei jälgita. Samas tuli välja, et vanemad vastajad loevad lehti ja kuulavad raadiot rohkem kui keskealised vastajad, nooremad eelistavad telerit ja alles siis internetti. Keskealised vastajad loevad nii lehti, kuulavad raadiot kui kasutavad internetti.

Tabel 3. Keskmise meediale kulutatav aeg vastajagruppides

	Lugemine	Raadio	TV	Internet	Keskmine
Noor keskusest	49	106	138	99	98
Noor kaugemalt	32	151	240	165	147
Keskealine keskusest	57	182	146	65	113
Keskealine kaugemalt	32	110	183	55	95
Vanem keskusest	90	122	141	64	104
Vanem kaugemalt	70	172	138	84	116
Keskmine	55	140	164	88	112

Autori tabel küsitlustulemuste põhjal

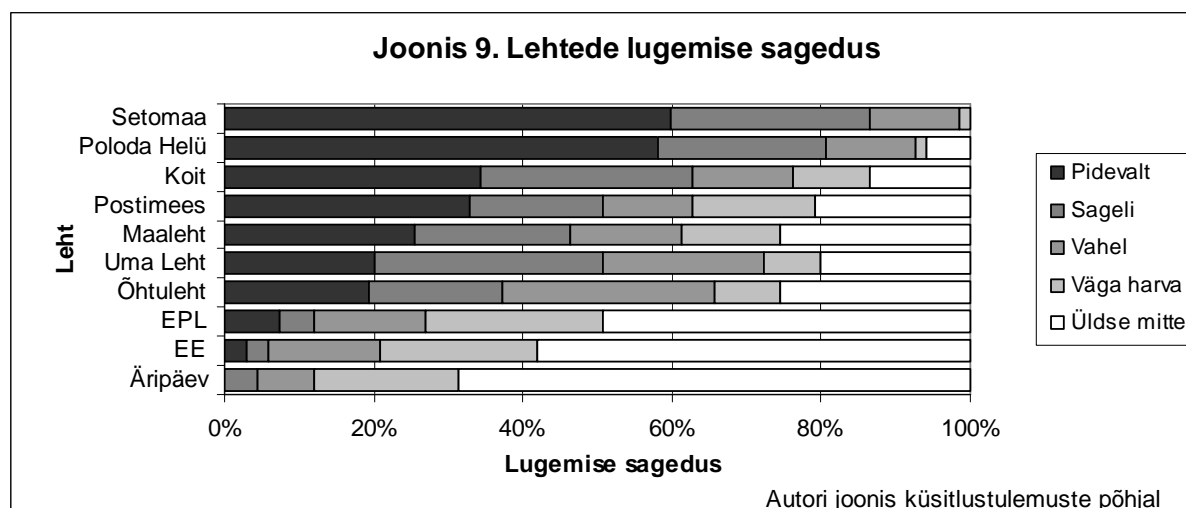

3.2. Vallaelanike meediatarbimise eelistused

Siinkohal vaatame seda, milliseid lehti vastajad loevad, milliseid raadiokanaleid kuulavad, milliseid telekanaleid jälgivad ning kui sageli ja millisel eesmärgil internetti kasutavad. Üldiselt meediat usaldatakse. „No üldiselt küll, kuigi mulle tundub, et meedia puhub asju üle et tegelikult ei pruugigi asi nii hull olla.“ (KK2).

Ajalehed

Kõige populaarsemaks leheks ostus Setomaa, ka ankeetküsitluse valimi moodustamise üks kriteerium oli, et vastaja peab seda lehte lugema. Teine populaarne leht oli Mikitamäe valla leht *Poloda Helü* ning kolmas Põlva maakonna leht Koit. Erinevate lehtede lugemise sagedused on toodud Joonis 9.

Ajalehte Setomaa ja *Poloda Helü* loevad pidevalt rohkem keskealised ja vanemad vastajad, valla keskes elavad noored ja keskealised loevad neid kahte lehte rohkem pidevalt kui väljaspool elavad inimesed. Koitu loevad pidevalt keskmise grupi vastajad, sageli vanemad vastajad ning vahel nooremad vastajad.

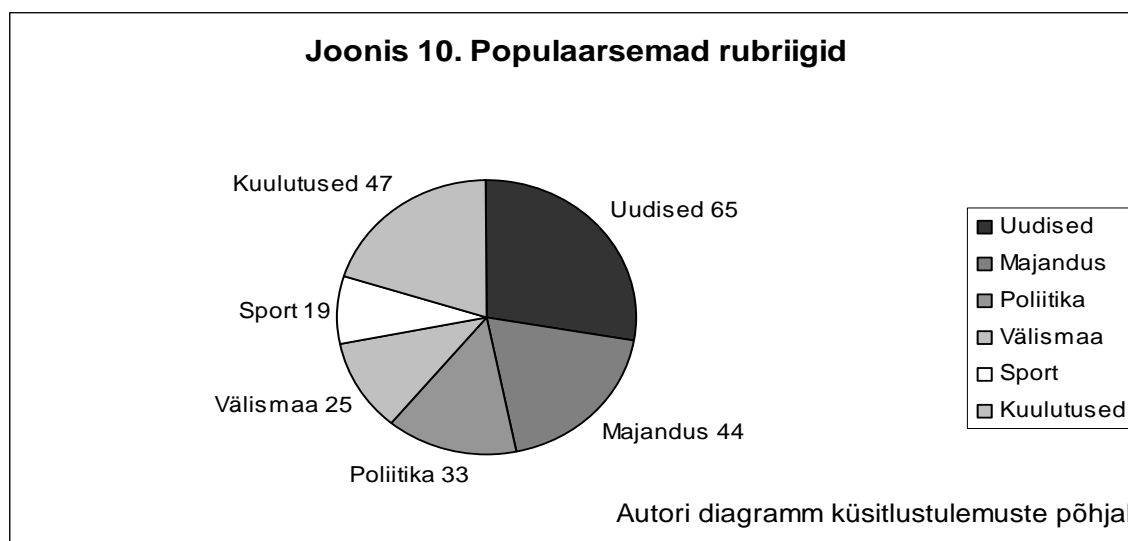
Postimeest loeb pidevalt 22 vastajat, sageli loeb Postimeest 12 ning üldse mitte 14 vastajat. Postimeest loevad rohkem keskealised (11 vastajat) ja nooremad (seitse vastajat). Seda lehte loetakse rohkem külakeskuses (15 vastajat) kui väljaspool keskust (seitse vastajat).

Maalehte loeb pidevalt 17 ning üldse mitte samuti 17 vastajat. Pidevamalt loevad lehte keskealised ja vanemad, kuid noored loevad Maalehte vahel ja harva. Neli noort, seitse keskealist ja kuus vanemat vastajat ütles, et ei loe seda lehte üldse.

Ka läbi viidud intervjuudest selgus, et tihti on tasuta postkasti tulevad lehed ainukesed, mida põhjalikumalt loetakse. Samas ei tähtsustata kohalikke lehti ka üle, kuigi öeldakse, et need on lähedasemad. „No ma neid kohalikke nii üle ei tähtsustaks et ikkagi üleriigilised võibolla sest see riik on ise suht väike. Ja isegi noh maakonnaleht annab ka noh teatud selliseid väikseid nupukesi väljaspoolt et mis toimus.“ (KK1). Vallaelanikud loevad lehti nii internetist, raamatukogust kui ka lehti omavahel jagades. „No paberleht on nii sisse ära harjunud et ei kujuta ettegi et kui seda ei ole ja see minu jaoks ikka jääb.“ (VK1). Üleriigilistest lehtedest mainiti intervjuudes peamiselt Postimeest, Maalehte, Eesti Päevalehte ja Õhtulehte. Tellitakse peamiselt ajakirju, näiteks Kodu ja Aed, Eesti Naine ning Pere ja Kodu.

Kui vaadata seda, millised teemad võiksid lugejaid huvitada, siis peaaegu kõik vastajad loevad ajalehtede uudiste rubriike (65 vastajat). Järgnevad kuulutuste ja majanduse rubriik. Populaarsemad rubriigid on toodud Joonis 10.

Intervjuudest selgus, et huvipakkuvamad teemad jäävad nii Eesti kui kohalikule tasandile. Olulisel kohal on ka nii ostu-müügi- kui töökuulutused, tihti vastati, et lehe lugemist alustatakse kuulutustest. Samas oli vastajaid, kes ei osanud konkreetseid eelistusi välja tuua ning vastasid, et otsustavad pealkirja järgi ning loevad enamiku lehest läbi. Siiski pakkusid

huvi nii majandusuudised, persoonilood, aiandus, tervis, peredega seonduv, riigi otsused, ajaloolised teemad, mingil määral ka looduse ja keskkonnaga seotud teemad, aktuaalsed poliitilised probleemid ning sport. Meediat jälgitakse rohkem siis, kui on rohkem vaba aega, ka nädalavahetustel, samuti kui juhtub midagi olulist, näiteks intervjuude tegemise ajal Haapsalu Väikelastekodu põleng ning Jaapani maavärin. „Meediat jälgin vastavalt teistest tegevustest üle jäävale ajale, pole kujunenud mingeid kindlaid „jälginismustreid“. Olulised sündmused (suuremad spordivõistlused, tähtsamad päevasündmused) vahepeal suurendavad tarbimist.“ (NK2).

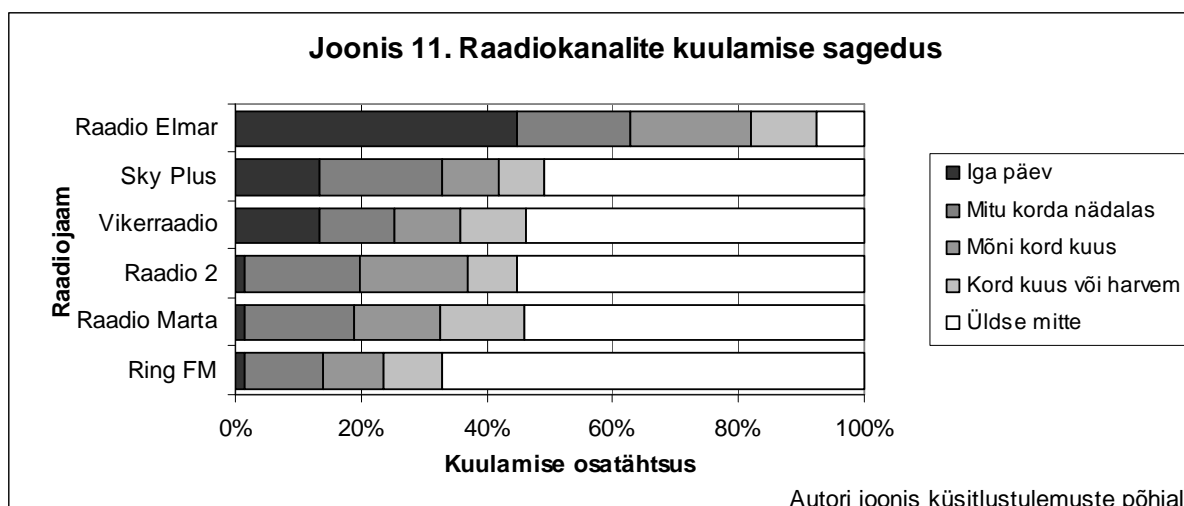
Raadio

Raadiokanalitest osutus kõige kuulatavamaks Raadio Elmar, kuna raadiojaam pakub Eesti muusikat ning operatiivseid uudiseid. Seda raadiot kuulavad pidevalt keskealised (12) ja vanemad (14) vastajat, üldse ei kuula seda raadiot neli vastajat. Noored kuulavad seda raadiot mõni kord kuus (kuus vastajat) ja mitu korda nädalas (viis vastajat). Seda jaama kuulatakse rohkem keskuses (17 vastajat) kui väljaspool (13 vastajat).

Sky Plusi kuulab iga päev üheksa vastajat, neist viis noort ning neli keskmise vanusegrupi esindajat. Iga päev kuulatakse seda raadiot väljaspool keskust (seitse vastajat). Kuus noort ja kuus keskealist kuulab seda raadiot mitu korda nädalas. Üldse ei kuula seda raadiot 34 vastajat.

Vikerraadiot kuulab iga päev samuti üheksa vastajat, üks noor ja kaheksa vanema vanusegrupi esindajat. Rohkem kuulatakse Vikerraadiot keskuses, kus iga päev kuulab seda raadiot seitse ja üldse mitte 15 vastajat, keskusest väljaspool on need arvud vastavalt kaks ja 21. Üldse ei kuula seda raadiot 36 vastajat. Intervjuudest selgus, et Vikerraadiot kuulatakse jutusaadete tõttu. Raadiokanalite kuulamise sagedus on toodud alljärgnevalt, Joonis 11.

Vikerraadio kajastab kord nädalas ka Uudis+ uudistemagasinis Setomaa uudiseid, saadet Setu lood teeb ka ajalehega seotud Mirjam Nutov. Setomaa uudiseid ei kuula 38 vastanut, 13 vastanut kuulab neid mõnikord, 12 vastanut väga harva ja neli vastanut pidevalt. Neid uudiseid kuulavad kõige rohkem vanemad vastajad (mõnikord kuulab kuus keskusest ja kolm kaugemalt), pidevalt kuulab Setomaa uudiseid kolm vanemat ja üks noor vastaja.

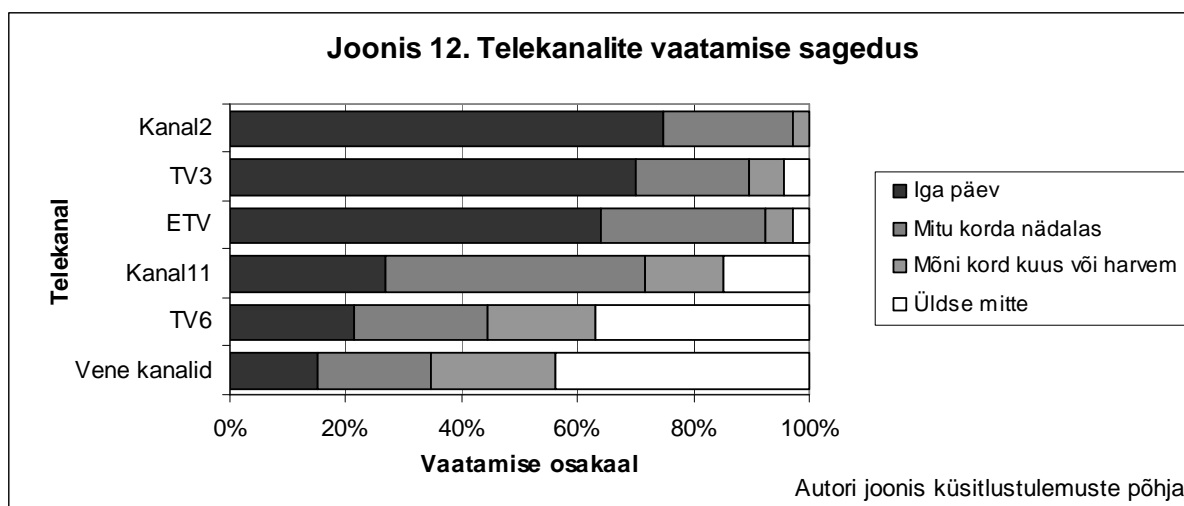
Televisioon

Telekanalitest ostutus kõige populaarsemaks Kanal 2, mida jälgib iga päev 50 vastajat ning mitu korda nädalas 15 vastajat. Iga päev jälgivad seda kanalit rohkem keskmise vanusegrupi (20) ning noorema vanusegrupi (16) esindajad. Iga päev vaatavad seda kanalit rohkem väljaspool keskust (27) kui keskuses (23) elavad inimesed.

TV 3 jälgib iga päev 47, mitu korda nädalas 13 vastajat. Iga päev vaatavad seda kanalit rohkem (21) keskealised, 13 noort ning samapalju vanemaid vastajaid. Üldse ei vaata seda kanalit üks noor ja üks vanem vastaja. Kui võrrelda elukohti, selgub, et suuri erinevusi ei ole.

ETV jälgib iga päev 43 (18 keskealist, 18 vanemat ja 7 noort vastajat) ja mitu korda nädalas 19 (10 noort, kaheksa keskealist ja üks vanem) vastajat. Üldse ei jälgi Eesti Televisiooni kaks vanemat vastajat. Telekanalite vaatamise sagedus on toodud Joonis 12.

Uudissaadetest jälgitakse peamiselt kõiki kolme Eesti telekanalite poolt pakutavat uudissaadet. Kui üks vastaja ütleb et tema lemmik on Aktuaalne Kaamera, siis teine jälle vastab, et harjumuseks on saanud jälgida Reporterit. Samas tunnistasid mitmed vastajad, et vaatavad vaheldumisi kõiki kolme uudissaadet. Paaril korral mainitakse ka vene telekanalite jälgimist. „AK on põhiline, Reporterit ka vaatan ja Seitsmeseid uudiseid ka. Samas jälgin vene uudiseid ka, et tekib hea võrdlusmoment.“ (VV1) „No ETV ja Kanal2, seda olen võrrelnud ka Õhtulehega. Ja vahel kui Reporteris ei ole midagi momendil siis panen ka TV3.“ (VK1)

Internet

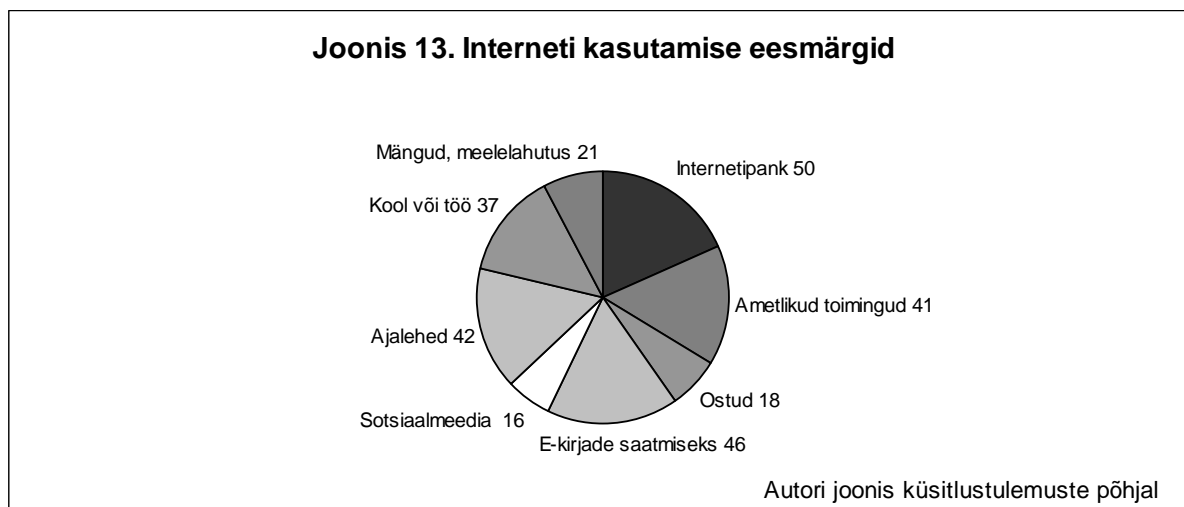
Enamus vastajatest kasutab internetti iga päev (45), paar korda nädalas kasutab internetti kaheksa ja paar korda kuus üks vastaja.

Kui võrrelda keskuses ja väljaspool keskust elavaid noori tuleb välja, et suuri erinevusi ei ole. Kaheksa keskuses ja üheksa väljaspool elavat noort kasutavad internetti praktiliselt iga päev, kaks keskuses ja üks väljaspool elav noor kasutab internetti paar korda nädalas. Neli keskusest väljaspool elavat keskmise vanusegrupi esindajat ei kasuta internetti üldse, samal ajal kui kõik keskuses elavad keskealised kasutavad. 13 keskuses elavat ja viis väljaspool elavat inimest kasutab internetti iga päev. Kui vaadata vanema vanusegrupi esindajaid, tuleb jälle välja, et suuri erinevusi ei ole. Viis keskusest ja neli väljaspool elavat vastajat ei kasuta internetti üldse. Kuus keskuses ja neli väljaspool keskust elavat vanemat vastajat kasutab internetti iga päev, kaks väljaspool elavat inimest paar korda nädalas.

Internetti kasutatakse kõige rohkem pangatoiminguteks (50 vastajat), e-kirjade saatmiseks (46) ja ajalehtede lugemiseks. Interneti kasutamise eesmärgid on toodud Joonis 13.

Intervjuudest selgus, et osad vastajatest kasutavad interneti meedia jälgimiseks, teised mitte. Mõnel korral vastati, et interneti kasutamise määrab teiste pereliikmete arvutikasutamine ning vanemad saavad seega vähem interneti kasutada kui nende lapsed. „Et siis kõige rohkem jälgin meediat interneti vahendusel – ajalehti ja televisiooni (kui internetis on olemas võimalus saateid järelvaadata). Internet on vaid vahendaja selles mõttes et selle puudumisel loeks ajalehti paberkujul ja vaataks huvipakkuvaid saateid televiisorist. Seega internet on rohkem mugavam ja odavam võimalus teiste meediakanalite jälgimiseks.“ (NK2)

Seda, mida lugema või jälgima hakatakse, määrab tihti pealkiri, erinevate kanalite eelistamine sõltub harjumusest. Informatiivsemateks peetakse üleriigilisi lehti, siiski on kohalikud lehed lugejatele lähedasemad. „Ega info mõttes see vallaleht ja Setomaa ei ole nii olulised, sest maakonnaleht annab info.“ (VK1). Ka kord kvartalis ilmunud vallaleht *Poloda Helü* oli inimestele oluline, nii mõnedki intervjuueeritavad avaldasid lootust, et vallaleht hakkab kunagi jälle ilmuma.

3.3. Ajalehe Setomaa lugemine ja roll

Siinkohal käsitlen esmalt seda, kui kaua vastajad lehte on lugenud ning millised rubriigid on kõige eelistatumad. Samuti uurin, mida arvavad lugejad artiklite temaatikast ning millest tahetakse rohkem lugeda. Kirjeldan ka lehe üldisi funktsioone ning seto- ja kirjakeele vahekorda. Lõpetuseks kirjeldan lugejate hinnanguid ja arvamusi uue peatoimetaja tulekuga kaasnenud muutustest, annan ülevaate lugejate poolt välja toodud probleemidest ning analüüsin Mikitamäe valla kajastamist ajalehes Setomaa.

Ajaleht Setomaa jõuab tasuta vallakodanike postkastidesse ja tuleb välja, et ka need, kes ütlevad, et nad seda lehte huvipuuduse tõttu ei loe tunnistavad, et nad siiski sirvivad lehe läbi. Setomaa, Uma Leht ja varem ka Poloda Helü olid kolm lehte, mis tulid vallakodanike postkastidesse ja on vahel ainsateks lehtedeks, mis inimestele koju jõuavad. Lehe väärtusest annab mõista ka see, et vastajad ei teadnud kedagi, kes seda lehte vaadeldavas piirkonnas ei loe. „*Ei! Võtame nüüd näiteks et üks memmeke siin kes väga hästi ei saa aru eesti keelest, ka tema loeb, nad vaatavad vähemalt pildid ära ja loevad piltide alt.*“ (VV1). Selgus, et peaaegu kõik vastajatest arutavad selle üle, mis lehes kirjutatakse, eriti kui teema on seotud Mikitamäe vallaga. Samuti arutatakse lehe üle siis, kui juhtunud on midagi ebatavalist, näiteks jäi intervjuude tegemise aega toimetuse tööõnnetus, kus surmakuulutuste rubriigi pealkirja asemel oli õnnesoovide rubriigi pealkiri. Sellest hoolimata ei ole tavalugejad toimetuse vigade suhtes eriti kriitilised.

Lugemisharjumused

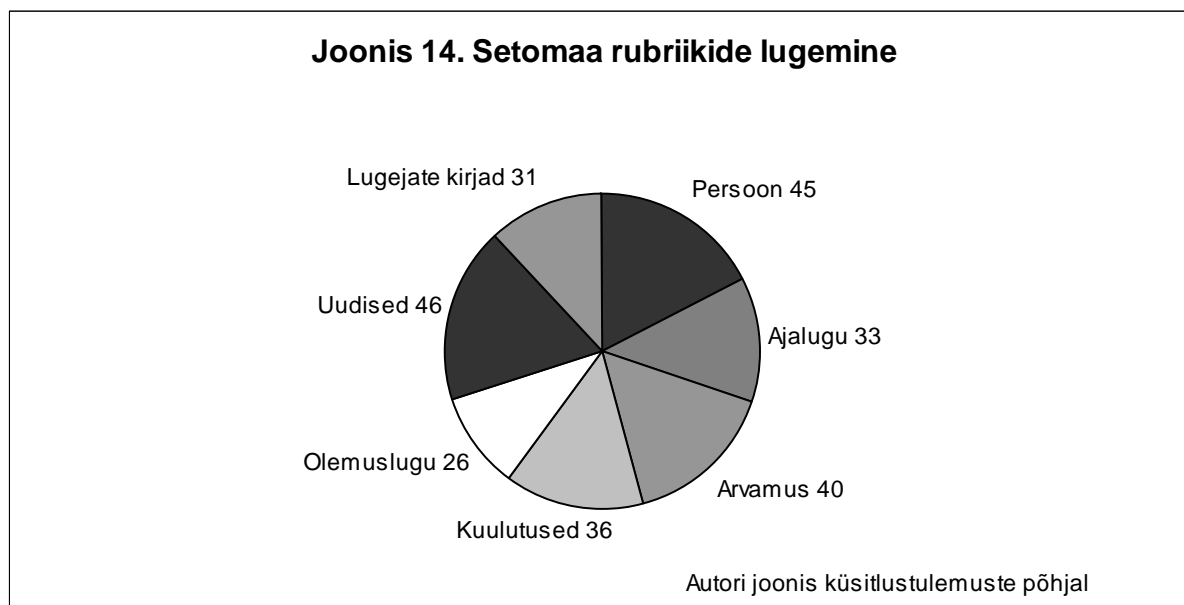
Setomaa lehte on vastajad lugenud järjepidevalt, 30 vastajat on lehte lugenud üle 10 aasta (või alates lehe ilmumisest saati), 16 vastajat on lehte lugenud kuus kuni kümme aastat, 15 vastajat kolm kuni viis aastat. Keskealised ja vanemad vastajad on lehte lugenud peamiselt üle kümne aasta. Väljaspool keskust elavad keskmise vanusegrupi vastajad on lehte lugenud vähem aega kui keskuses elavad. Kolm noort vastajat keskusest on lehte lugenud kolm kuni viis aastat, kolm kuus kuni kümme aastat. Seitse noort kaugematest küladest on lehte lugenud kolm kuni viis aastat. Ka intervjuudest selgus, et lehte on pidevalt loetud, kõik keskealised ja vanemad intervjuueeritud on lehte lugenud ilmumisest saadik. „*No ikka nii kaua kui ilmunud. Et varem, kui lapsed olid väiksed siis olin rohkem kursis siis olid lapsed ka lehes. Huvitav oli selles suhtes, aga muidu on ka huvitav vaadata seda Setomaa elu sest leht kajastab seda.*“ (KK2)

Tavaliselt loetakse läbi terve leht (40 vastajat), 19 vastajat loeb läbi vaid need leheküljed, mis huvitavad. Kui keskuses elavad noored loevad pigem läbi ainult need artiklid, mis huvitavad (kuus vastajat), siis keskusest väljaspool elavad noored loevad enam-vähem läbi terve lehe (kaheksa vastajat). Kuid kui 11 keskmise vanusegrupi vastajat keskusest loeb läbi terve lehe, siis väljaspool elavad keskmise vanusegrupi esindajad pigem need artiklid, mis huvitavad (kuus vastajat) ja kogu lehe loeb läbi viis vastajat. Seitse vanemat inimest keskusest ja seitse kaugemalt loeb läbi kogu lehe.

Leht on loetav ka internetist. Setomaa Valdade Liidu portaali www.setomaa.ee jälgib 31 vastanut, paar noort isegi iga päev, kuigi portaali nii tihti tavaliselt ei uuendata. Viimasel ajal on portaalis populaarsemaks muutunud lugude kommenteerimine ja arutelud, seda eriti oluliste ja aktuaalsete teemade puhul. Portaali jälgib kaheksa noort (kolm keskusest ja viis vastajat kaugemalt), 12 keskealist (üheksa keskusest ja kolm vastajat kaugemalt) ja 11 vanemat vastajat (seitse keskusest, neli kaugemalt). Intervjueeritavatest jälgib aeg-ajalt portaali vaid kolm vastajat. Vaadatakse nii pilte kui jälgitakse värskemaid uudiseid. „Setomaa portaali jälgin pea iga päev sest seal ilmuvad uudised suht ruttu.“ (VK1).

Lehe populaarsem rubriik (Joonis 14) on uudiste rubriik, mida loeb 46 vastajat, neist seitse noort, üheksa keskealist ja kuus vanemat vastajat keskusest ning kaheksa noort, kümme keskealist ja kuus vanemat vastajat keskusest kaugemalt.

Järgneb persooni rubriik, mida loeb 10 noort (neli keskusest ja kuus kaugemalt), 17 keskealist (13 keskusest ja neli kaugemalt) ja 16 vanemat inimest (kaheksa keskusest ning samapalju kaugemalt). Arvamuse rubriiki loeb 40 vastajat, neist 11 noort (kuus keskusest, viis kaugemalt), 16 keskealist (11 keskusest ja viis kaugemalt) ja 13 vanemat (kaheksa keskusest ja viis kaugemalt) vastajat. Intervjuudest selgus, et tuttavatega seotud teemad on huvipakkuvad. „*Lugemisel loeb tavaliselt see, millisel määral tean antud sündmusest/inimesest.*“ (NK2). Populaarsed on ka teated, persoonilood ja ajaloolised artiklid. „*Ikka kõik loen, sünni- ja surmakuulutused on esimesed ja huvitavamad on ajaloolised teemad ka.*“ (VV2).

Lugude temaatika

Kirjutiste temaatikat ei oska paljud vastajad hinnata, siia märkis vastuse „ei oska öelda“ 29 (üheksa noort, 14 keskealist ja kuus vanemat) inimest. 24 (kaheksa noort, kuus keskealist, 10 vanemat) vastanut leidis, et lehes kirjutatakse kõigest, mis on oluline. 14 (kolm noort, kuus keskealist ja viis vanemat) vastajat arvas aga, et teemade valik on ühekülgne ja paljust olulisest ei kirjutata.

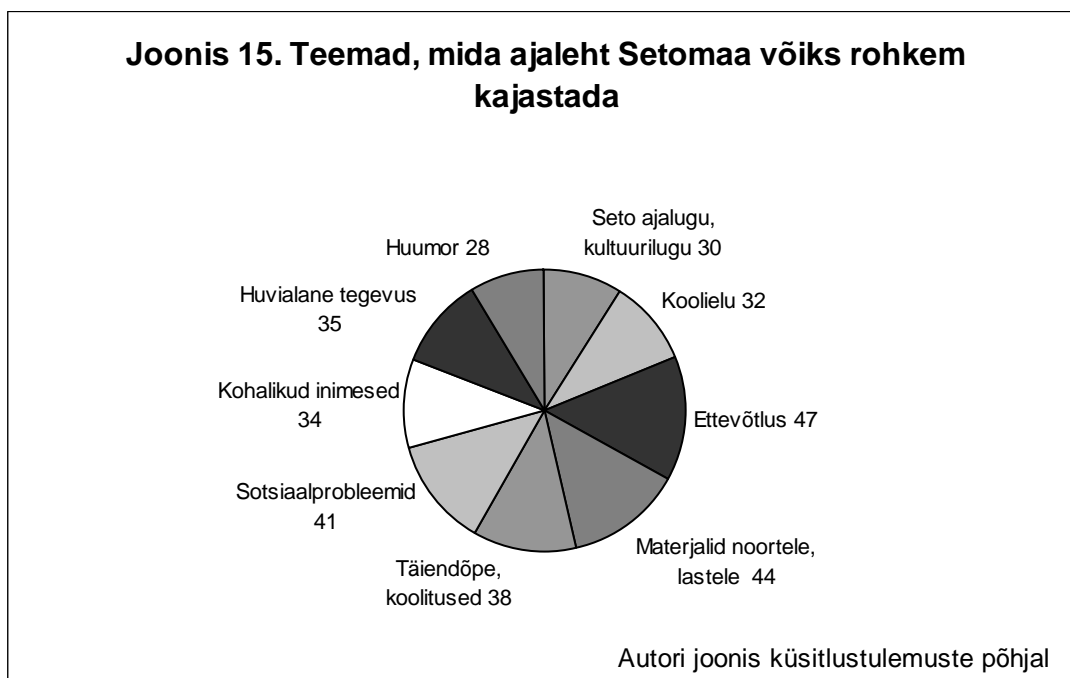
Küsimusele, milliseid teemasid võiks leht rohkem kajastada, anti palju vastuseid (Joonis 15). 47 (10 noort, kaheksa neist kaugematest küladest, 22 keskealist (mõlemast grupist 11 vastajat) ja 14 vanemat (10 neist keskusest)) vastajat arvab, et leht võiks rohkem kirjutada kohalikust ettevõtlusest. 44 vastanut (14 noort, 21 keskealist ja kaheksa vanemat inimest) leiab, et leht võiks sisaldada rohkem lastele ja noortele suunatud materjale.

Noored tahaksid rohkem lugeda koolielust, koolitustest, huvialastest tegevustest, samuti arvavad nad, et rohkem võiks olla lastele ja noortele suunatud materjali ja huumorit. Keskealisi huvitab ettevõtlus, koolitused, sotsiaalprobleemid, huvialane tegevus ja kohalikud inimesed ning samuti arvavad nad, et rohkem võiks olla lastele ja noortele suunatud materjale. Vanemad inimesed tahaksid rohkem lugeda ettevõtlusest ja sotsiaalprobleemidest.

Intervjuudest selgus, et rohkem tähelepanu vajaks praegusel ajal toimuv, ka ettevõtlusest soovitakse rohkem lugeda ning arvatakse, et tähelepanu peaks pöörama ka noortele. „*No võibolla kui ainult siis et nooremale rahvale midagi rohkem. Et eakamad ma usun et loevad nagunii aga et nooremad.*“ (KK1). Samas ollakse teemadega rahul ja ei osatagi välja tuua,

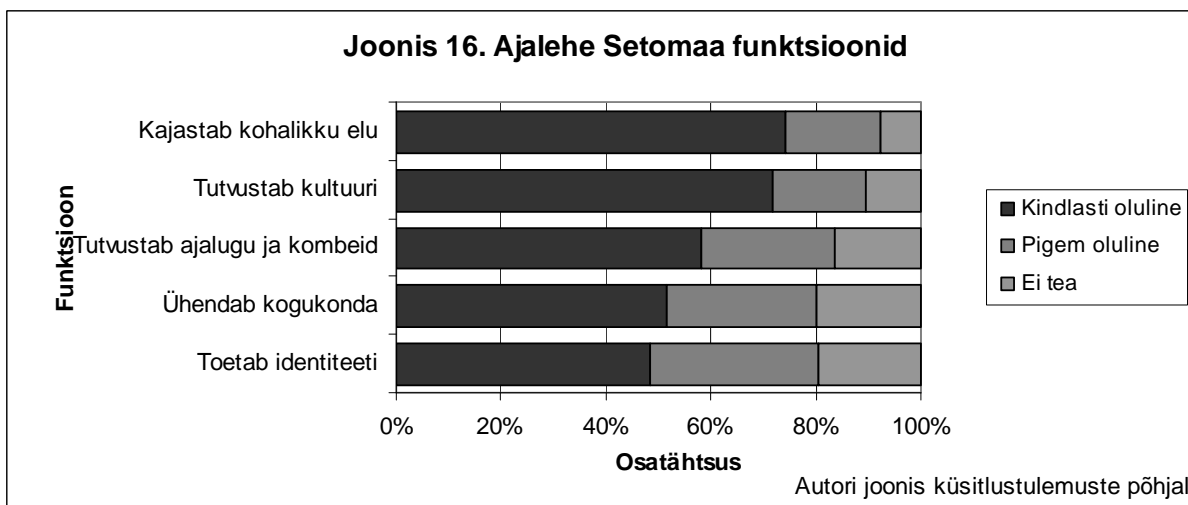

mida võiks rohkem kajastada. „Tähendab et kui nüüd viimasel ajal vaadata siis kõik elu valdkonnad on kajastatud.“ (VV1)

Ajalehe funktsioonid

Ajalehe Setomaa funktsioonidest peavad lugejad kõige olulisemaks seda, et leht kajastab kohalikku elu, seda funktsiooni pidas kindlasti oluliseks 49 ja pigem oluliseks 12 vastajat. Samuti peavad vastajad oluliseks, et leht tutvustab seto kultuuri. Vastajate hinnangud lehe funktsioonidele on toodud Joonis 16.

Intervjuudest aga selgus, et lehel on just keelt hoidev eesmärk. Lisaks sellele, et noored olid veendunud, et seto keelseid artikleid peab lehes olema, väitis ka üks vanem vastaja, et seto keeles lugemine aitab mõnd sõna meelde tuletada. Rõhutati ka lehe lähedust. „*No kohalike jaoks... et ta on ikka nii kohalik leht et ta peaks ikka kõigil olema. Ta annab edasi igasuguseid teateid ja asju et ei kujuta ette et teda ei oleks. See on ju kõige lähedam leht kust infot saada.*“ (KV2).

Seto- ja kirjakeele vahekord lehes

Seda, et lehes on nii kirjakeelseid, kui setokeelseid lugusid peab vajalikuks 56 vastajat ja mittevajalikuks viis vastajat. Kuus vastanut ei oska sellele küsimusele vastata. 43 vastajat arvab, et praegune kirjakeeles ja setokeeles avaldatud lugude vahekord on hea, rohkem kirjakeelseid artikleid tahaks lugeda 15 vastanut ja rohkem setokeelseid artikleid tahaks lugeda kuus vastanut. Seda, et terve leht peaks olla setokeelne, arvas aga kaks ja seda, et terve leht peaks olema kirjakeelne üks inimene.

Kuigi kõik vanusegrupid leiavad, et praegune vahekord on hea, siis kolm noort tahaksid lugeda rohkem setokeelseid, ühe noore arvates võiks olla terve leht setokeelne. Samas tahavad keskealised ja vanemad lugeda rohkem kirjakeelseid artikleid. Intervjuudest tuli välja, et praeguse vahekorraga ollakse rahul, siiski tuli välja üks vastuolu. Kui üks vanem vastaja keskusest arvas, et terve leht võiks olla setokeelne, siis vanem vastaja kaugemalt külast sooviks, et terve leht oleks kirjakeelne, kuna seto keelt on vanuse ja elukoha tõttu juba raskem lugeda. „*No parem oleks kui kirjakeeles oleks. Et halb on juba lugeda. Et noh siinkandis ei räägitud ka niimoodi nagu näiteks Saatse nulgas, seto keel on erinev piirkondades ja noh koolis oli puhas kirjakeel. Olen küll terve elu siin elanud aga ei tea palju sõnu mis seal lehes on et aimald aga. Meil oli jah siin rohkem kirjakeel, no omavahel ikka rääkisime seto keeles.*“ (VV2)

Uue peatoimetaja tulekuga toimunud muutused

Enamus vastajatest ei oska lehe juures uue peatoimetaja tulekuga 2006. aasta suvest toimunud muutusi hinnata. 36 vastajat ütles, et ei tea, kas leht on läinud paremaks, halvemaks või samaks jäänud. 15 (viis noort, kolm keskealist (keskusest) ja seitse vanemat) vastajat ütles, et leht on läinud paremaks, seitse vastajat (üks noor, neli keskealist ja kaks vanemat) hindasid lehe kvaliteedi madalamaks ja kaheksa (üks noor, viis keskealist ja kaks vanemat) vastajat ütles, et lehe kvaliteet on jäänud samaks.

Ankeetküsimustiku lahtisele küsimusele, mis on uue peatoimetaja tulekuga muutnud vastas kaks noort keskusest ning kolm vanema vanusegrupi esindajat, kellest kaks elavad keskses. Nende vastuste tonaalsus jaguneb kaheks: kaks vanemat inimest, kellele uuendused ei meeldi ning kolm vastajat, kes on uuendustega rahul.

Muutustega mitterahulolu tingib see, et lehes on vastajate arvates vaba ruumi, pildid on liialt suured ning vähe kajastatakse Setomaa sündmusi, igapäevaelu. Seevastu on osad lugejad muutustega rahul öeldes, et leht on muutunud sisutihedamaks, on rohkem mida lugeda ning leht ilmub tihedamini. „*Alguses oli ajalehes peamiselt lühikesed lugejate kirjad. Ei olnud mida lugeda.*“, arvab vanem vastaja Mikitamäe külast.

Intervjuudest tuli välja, et lehega ollakse rahul, kuid eriti noored ei osanud toimunud muutusi välja tuua. Samas arvasid keskealised ja vanemad vastajad, et muutunud on kujundus, toimetaja on liikuvam, leht ilmub tihedamini ning positiivsena toodi ka välja, et enamus artikleid on kohalikus keeles. Samuti toodi välja, et artiklid on muutunud põhjalikumaks ja mitmekesisemaks. „*Aga nüüd kus on asi ette võetud siis on ta võrdlemisi põhjalikult välja toodud. Et kui on tehtud intervjuu siis ta on tehtud võrdlemisi põhjalikult ja on püütnud võimalikult tervik paberile panna mitte ainult seda väikest tuuma. /.../ Veelkord tahaks rõhutada et kuna kirjutajaid on tükimaad rohkem siis ka see leht on mitmekesisem*“ (VV1) Üks vanem vastaja keskusest tõi välja ka muutuse sisus. „*No nüüd on rohkem selliseid riigipoliitilisi asju, vanasti olid rohkem kohalikke asju, jutuvõistlusi. Muidu ei saa öelda et oleks halvem, varem oli hea ja nüüd ka.*“ (VK2).

Lugejate poolt välja toodud probleemid

Lehe suhtes tõid rohkem probleeme välja keskealised (kaks keskusest ja kaks kaugemalt) vastajad, oma arvamuse pani kirja ka üks vanem ja üks noor vastaja.

Ühe keskealise arvates on leht üksluine, võiks olla laiahaardelisem, mitmekesisem, teine jälle arvab, et „*Tõstetakse esile liialt n-ö persoone. Ei käsitleta eluolu antud kontekstis. Vähe ajalugu, puudub huumor. Seni palju juttu, aga tuum puudub.*“. Samuti leiab üks keskealine, et kohalikku elu kajastatakse liiga vähe. „*Tähelepanu vääricksid ka need Setomaa tublid inimesed, kes ei leelota – näiteks arstid, lasteaednikud, õpetajad. Kui nad oma tegevusega panustavad setomaa arengusse, on see väga tähtis!*“. Üks noor avaldas arvamust, et setokeelsed artiklid on keeleliselt ebakorrektsed. „*Kui ei osata seto keelt, siis kirjutagu*

kirjakeeles.“ Üks keskealine arvas, et lugejate meelitamiseks võiks olla lausa kaks lehte – nii seto- kui kirjakeelne. Ühele vanemale inimesele aga ei meeldinud eraldi valla ajalehed. „Setomaale oleks vaja ühte ajalehte! Valla leht võiks olla eraldi Setomaa lisaleht.“

Üks lugeja tõi ankeetküsitluses välja ka valdade ebaproportsionaalse kajastamise. „*Leheruum tuleks proportsionaalselt jagada kõikide Setomaa valdade vahel, sageli ühe-kahe valla keskne. Meremäe vallal pole oma lehte, kõik elu kajastub Setomaas.*“

Intervjuudes toodi lisaks välja mitmeid probleeme. Probleeme nähti keele, küljenduse, vaba ruumi, liiga suurte reklaamide või fotode kasutamisel aga puudusena nähti ka konflikti otsimist. „*Ütleks ka mis häirib, et kui kirjutatakse seto keeles siis võiks jätta kirja pildi kirjutaja nurga keeles mitte panna ühtsesse pilti. Sest kui vanemad loevad siin ja ütlevad et seto keeles lugeda on tüki maad raskem, kui kirjakeeles kuigi nad ise räägivad väga hästi. Häirib ka küljendus, liialt suured on pildid.. näiteks oli üks suur valge nurk, sinna oleks saanud panna terve artikli, ei ole mõtet paberit raisata. Inimesed võiksid ise ka rohkem teha kaastööd ja otsida kontakte, paraku on nii et kes teeb selle suhtes hakkavad need nooled lendama.*“ (VV1).

Lugejate ettepanekud

Ettepanekuid lehe muutmiseks tehti intervjuudes nii sisulise kui vormilise poolele. Ärgitati lehele kaastööd saatma ning noortele keskenduma. Vanem vastaja keskusest soovitas lehel jääda kultuurisuunitlusega, õhutades koolilapsi oma tegemistest kirjutama. „*Ma arvan et ta ikka peaks jääma selliseks kultuurileheks et poliitikat meil on niigi riiklikes lehtedes. Et kuna ta ei ilmu nii tihti et siis ei saaks ka poliitikat väga. Olen lapsi ka siin öelnud et kirjutage ja nemad tahaksid ka seto keeles kirjutada aga neil läheb aega palju ja siis noh on raske.*“ (VK1). Vanem vastaja kaugemalt külast rõhus oma arvamusele seto keele kasutamisest. „*Kui kirjutatakse seto keeles siis võiks jätta kirja pildi kirjutaja nurga keeles mitte panna ühtsesse pilti. Sest kui vanemad loevad siin ja ütlevad et seto keeles lugeda on tüki maad raskem, kui kirjakeeles kuigi nad ise räägivad väga hästi. Inimesed võiksid ise ka rohkem teha kaastööd.*“ (VV1).

Teine vanem vastaja keskusest soovitas taas elustada lehe jutuvõistlused, et lugejaid innustada lehte saatma nii tõestisündinud kui väljamõeldud jutukesi. „*Võiks kuulutada välja sellise võistluse et keegi saadaks mingeid vanaaegseid juhtumeid et loeks nagu naljajutte.*

Niisuguseid vanaaegseid asju. No ja keegi võiks välja ka mõelda et oleks huvitav lugeda.“ (VK2). Keskealine keskusest soovitas portaalis keskenduda noortele. *„Või siis kui nooremad on ju internetikasutajad ja nad ju on siis võibolla hoopis selles portaalis oleks noorematele mingid arutelud et noored ju kannavad seda elu edasi et. Või siis oleks päris mingi laste nurk või nagu on Võrumaa lehes et Uma Lehes et need mõistatuste lahendused.“* (KK1).

Mikitamäe valla kajastamine

Ankeetküsimustikus polnud eraldi lahtist küsimust Mikitamäe valla kajastamisest, vaid uurisin kas lugejad peavad kajastamist piisavaks või mitte ning sellele küsimusele andsin võimaluse vastata ka lahtiselt. Mikitamäe valla kajastamist hindas piisavaks 29 ja ebapiisavaks 38 vastajat, neist kaheksa noort (viis keskusest ja kolm kaugemalt), 17 (üheksa keskusest ja kaheksa vastajat kaugemalt) keskealist ja 11 (kaheksa keskusest ja kolm vastajat kaugemalt) vanemat inimest.

Lugejad arvasid, et valla tegemisi kajastatakse ebapiisavalt ning sageli räägitakse ainult negatiivsest. *„Mikitamäest oleks vaja rohkem kajastada positiivset“,* arvas üks keskealine keskusest. *„Vahel tundub, et loen Meremäe valla lehte. Kuigi toimetaja elab Mikitamäe vallas, ilmub lugusid sellest vallast haruharva. Põhisuund on Obinitsa ja Meremäe, mis mind suurelt ei huvita. Või toimub vallas seisak, ehk polegi midagi kajastada? Või oskavad teiste valdade „elukutselised“ setod ennast paremini müüa?“* arvas üks keskusest väljaspool elav keskealine.

2005. aasta alguse lehenumbrite põhjal ei saa välja tuua ühtegi artiklit, kus oleks kajastatud otseselt Mikitamäe valla tegemisi. Meremäe valla kohta avaldati viis ning Värska valla kohta kaks artiklit. 2010. aasta alguses aga on Mikitamäega seotud artikkel esilehel, kuna vallavalitsus plaanis kärpida raamatukogule eraldatavat raha ning seega oleks raamatukogu lahtiolekuajad oluliselt vähenenud. Mikitamäega oli seotud 54 artiklist kaheksa, Meremäe vallaga kuus, Värska vallaga viis ja Misso vallaga kaks artiklit.

Artiklid kajastasid vallaga seotud sündmusi. Kaheksast artiklist kolm olid seotud raamatukogu ümber käiva probleematikaga, kaks valla aasta tegija tiitliga, üks koolituse ja üks kultuuriga. Üks lugu rääkis aga sellest, kuidas vallas käis külas Jüri Ratas.

Intervjuudes sain konkreetsemalt uurida lugejate arvamust valdade kajastamise kohta. Nii mõnedki vastajad tõid välja, et Meremäe valda kajastatakse lehes ebaproportsionaalselt palju. Enamus vastajatest ei teadnud, et Meremäe vallal on seotud ajalehega Setomaa leping, kus tasu eest avaldatakse Meremäe valla ametlikke teadaandeid. Sarnast lepingut pakkus peatoimetaja Igor Taro ka Mikitamäe vallale, kes keeldus. Samas pakuti ka teisi põhjuseid, miks Mikitamäe valda vähem kajastatakse, näiteks vähemaktiivsed kaastöö saatjad. „Mikitamäe valla ja ka Värska valla tegemisi on lehes suht harva. Mis ma arvan põhjustest et kohalikud ei ole nii aktiivsed saatma aga teine põhjus tundub olevat see et aasta tagasi tegi Taro ettepaneku Mikitamäe vallale, et vald loobuks oma lehest ja see raha kantaks Setomaa arvele mis siis võtaks vallalehe ülesanded endale. Meremäe liitus ettepanekuga, kuigi ei tea kas Meremäe vald maksab või mitte on Meremäe vallast palju rohkem, no muidugi seal on aktiivsemad kirjutajad ka.“(VK1)

Ajalehe mittelugemine

Elanikud, kes alguses ütlesid, et nad ei loe Setomaa ajalehte pidid siiski intervjuu käigus tunnistama, et kuna see leht tuleb postkasti, siis vaadatakse ta ikka läbi. Samas oli huvipuudus põhjustatud üldisest vähesest meediatarbimisest ning tunnistati, et lehti peaaegu ei loetagi. Üks intervjuueritu väljendas, et on üldiselt ajakirjanduses pettunud, kuna nn tavainimese eluolu kajastatakse üldiselt ajakirjanduses vähe. „Inimese lähedast juttu võiks rohkem olla, tegelikku elu on vähe.“ (MT2). Intervjuueritavaid ühendas huvi kuulutuste vastu, olulisemad meediumid olid keskealise ja vanema vastaja puhul raadio, kahe noore vastaja puhul internet ning telekas. Esimene intervjuueritu ütles, et tema luges rohkem vallalehte *Poloda Helü*, kuna seal kajastatakse ainult Mikitamäega seonduvat. „Et *Poloda Helü* on selline kus on Mikitamäe asju et see on tähtsam mulle et Setomaas väga ei ole Mikitamäe asju. *Poloda Helü* loen enam-vähem läbi ja siis *Uma Leht* ja *Setomaa* siis jääb nii.“ (MT1). Teine vastaja tõi juurde selle, et seto keelt on vanuse ja kirjakeelse elukorralduse tõttu raske lugeda, kuid ka tema luges vallalehte. Kaks noort vastajat tunnistasid, et leht ei ole neile huvitav ning neil pole aegagi lehte lugeda. „No mina ei tea ja noh kuidagi ei kõida see lugema. Seal on need üleüldiselt need valla uudised. Neid sa kuuled siin niisama ka. Siis ju polegi erilist huvi seda lehte vaadata, enamus on teada. Neid veel vaataks kus mis toimuda võiks lähiajal.“ (MT3).

3.4. Üldised tendentsid lehe varasemas ja praeguses sisus

Järgnevalt analüüsin kontentanalüüsi põhjal lehe praegust ja varasemat autorite ringi, žanrilist ja temaatilist mitmekesisust ning eri piirkondade kajastamist. Analüüsisin 2005. aasta alguse kolme esimest numbrit, kokku 61 artiklit. 2010. aasta algusest kodeerisin samuti kolm numbrit, kokku 54 artiklit ning 2011. aasta algusest uuemate trendide jälgimiseks lehe sisu samuti kolme lehenumbrit, kus oli 32 artiklit.

2005. aasta alguse lehenumbrites ilmusid pigem lühikesed sündmuste kirjeldused, lühikesed artiklid ja leht ei meenutanud ajalehte, vaid kuukirja, mis ta sel perioodil veel oli. Autoriteks olid peamiselt setu kultuuriga seotud inimesed, toimetaja (Ilmar Vananurm) oli autorina märgitud kaheksal korral, setu kultuuriga seotud inimesed olid artiklite autoriteks 38 korral ja mingi spetsialist 12 korral. Rohkem oli negatiivse alatooniga lugusid. 2010. aasta alguse numbrites valitsesid aga pikad artiklid, leht oli muutunud rohkem ajalehe sarnaseks. Peatoimetaja Igor Taro oli paljude lugude autor (18 korral), samuti kirjutavad kaasautorid (12 korral) ja setu kultuuriga seotud inimesed (22 korral). Rohkem oli positiivse alatooniga lugusid. 2011. aasta numbrite põhjal tuli välja, et artiklid on muutunud veelgi pikemaks. Näiteks oli 28. veebruari numbris vaid kuus artiklit. Kajastamist leidsid aktuaalsed poliitilised teemad, lisaks sellele oli ka palju kultuuriga seonduvat. Autoriteks olid nii toimetaja (12 korral), kaasautorid (seitsmel korral) kui setu kultuuriga seotud inimesed (11 korral).

Žanriline mitmekesisus

Kõige rohkem ilmus 2005. aasta alguses arvamislugusid ja ürituste kirjeldusi. Tugevalt olid esindatud ka ajaloolised ülevaated. Uudisžanrit kui sellist ei olnud võimalik välja tuua, kuna leht ilmus kord kuus, samas sai välja tuua lühikesed uudisnupud. 2010. aasta alguses olid žanritest ülekaalus sündmuste kirjeldused, uudised, intervjuud. Vähem kajastati ajalooga seonduvaid teemasid, ka arvamuskirjeldusi oli vähem. Ilmus ilukirjanduslik järjeutt. 2011. aastal domineerisid uudised, nende kõrval oli viis intervjuud ja kolm arvamuskirjeldust. Žanriline mitmekesisus kolmel aastal on toodud Tabel 4.

Tabel 4. Žanriline mitmekesisus 2005., 2010. ja 2011. aastal

	2005		2010		2011
		Sündmuse			
Arvamus	15	kirjeldus	20	Uudis	18
Ürituse kirjeldus	13	Uudis	8	Intervjuu	5
Ajalooline ülevaade	7	Intervjuu	5	Arvamus	3
				Ajalooline	
Teadaanne	6	Eelteade	5	kirjeldus	2
Olukorrakirjeldus	6	Ilukirjandus	5	Lugejate kirjad	2
				Sündmuse	
Lõik teisest ajalehest	6	Arvamus	4	kirjeldus	1
		Ajalooline			
Uudisnupud	4	kirjeldus	3	Eelteade	1
Ametlik info	3	Lugejate kirjad	3		

Autori tabel kontentanalüüsi põhjal

Teemade mitmekesisus

2005. aasta alguse lehenumbreid vaadates hakkas juba pealkirju lugedes silma, et Petserist kui ühest ajalooliselt Setomaa piirkonnast kirjutati palju rohkem, kui praegu. 2005. aastal oli lausa eraldi rubriik, kus anti ülevaade Petseri rajoonilehe kirjutistest. Aktuaalne oli piirilepingu temaatika, selle teema kajastamine oli lehes kõige tähtsam. Kajastati väga palju väljaspool Setomaad tegutsevate Seto seltside tegemisi, kuid peamiselt kirjutati sel perioodil aktuaalsest Eesti-Vene piirileppest ja Tartu rahuga seotud probleemidest. Palju kajastati ka kultuurivaldkonda, kuhu liigitasin kõikvõimalikud seltside, kooride ja raamatute ilmunisega seonduva. Võrdlemisi palju kirjeldati ka ajalugu, anti ülevaateid nii Setomaa raamatukogudest kui ka sellest, kes setud ikkagi on. 2010. aasta alguses kajastati samuti palju kultuuriga seotut, kuid ka aktuaalseid teemasid, näiteks valla plaan sulgeda Mikitamäe raamatukogu või Koidula piiripunkti ehitus. Vähem kajastati ajalugu ning Petseriga seonduvat. Kajastati ka kultuuriga mitteseonduvaid üritusi ja ettevõtlust. 2011. aasta alguses oli aktuaalne valimistega seonduv temaatika, mida ka lehes kajastati. Esitati küsimusi piirkonnas kandideerijatele ning toodi ära valimistulemused. Suur oli kultuuri osatähtsus, tõstatas ka hariduse teema, kuna vallandati Värskas gümnaasiumi direktor. Kolmel aastal kajastatud teemad on toodud Tabel 5.

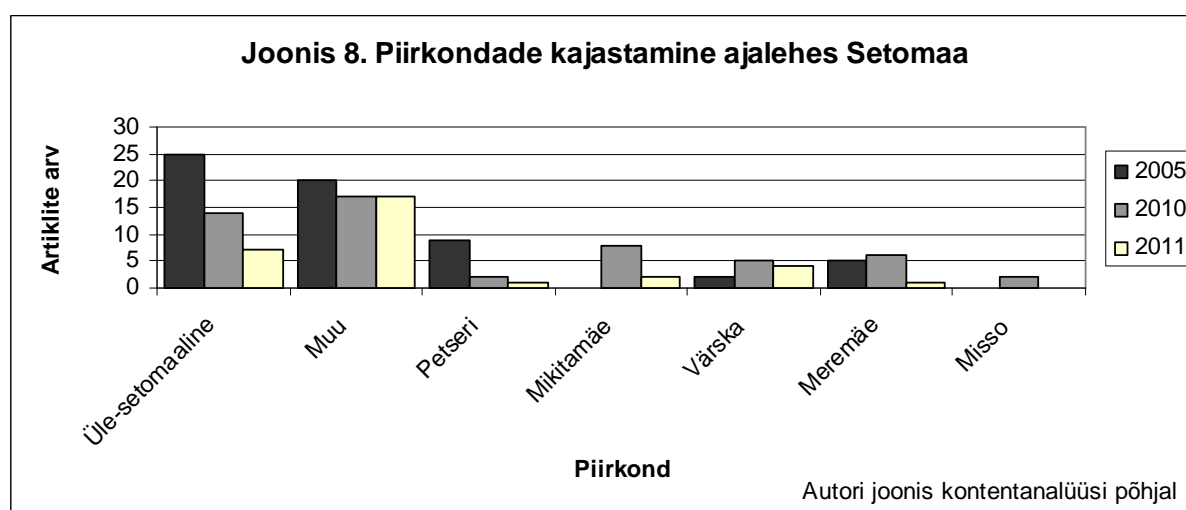
Tabel 5. Teemade mitmekesisus 2005., 2010. ja 2011. aastal

	2005		2010		2011
Piirileping	18	Kultuur	27	Kultuur	16
Kultuur	18	Vallad	5	Haridus	4
Ajalooline ülevaade	8	Lugemisaasta	5	Vallad	3
Vallad	6	Piirileping, Petseri	4	Poliitika	3
Turism	4	Ilukirjandus	4	Ettevõtlus	2
Petseri	4	Üritus	3	Ajalugu	2
Haridus	2	Ajalugu	3	Turism	1
		Ettevõtlus, turism	3	Piirileping, Petseri	1

Autori tabel kontentanalüüsi põhjal

Eri piirkondade kajastamine

2005. aasta alguses kajastati palju üle-setomaalisi teemasid või mujal toimunut, konkreetsete valdadega seotut oli vähe. Ainult Petseri piirkonnaga seonduvat ilmus üheksal korral, kui lugeda piirileppega seonduv kategooria Muu alla, mõnel korral ka tervet Setomaad puudutava kategooria alla. Teiste valdadega seonduvat ilmus väga vähe, Meremäe vallaga seotut ilmus vaadeldaval perioodil viis artiklit ja Värskas vallaga seonduvalt kaks artiklit. 2010. ja 2011. aasta alguses kajastati rohkem valdade tegemisi, kuid domineerisid tervet Setomaad puudutavad teemad ja sellised teemad, kus konkreetset piirkonda ei saa välja tuua (kategooria Muu). Üldse ei kajastatud Misso vallaga seonduvat, Petseri temaatikat puudutati vaid üleriigilisse meediasse jõudnud uudisega seoses, mis puudutas Venemaale maa ostmise keelamist. Piirkondade kajastamine on toodud Joonis 8.

Keeleline proportsionaalsus

Kui 2005. aastal oli leht valdavalt kirjakeelne, siis 2010. aastal oli kahe keele kasutamine lehes proportsionaalne. 2005. aastal oli kirjakeelseid artikleid 56 ja setokeelseid viis, 2010. aastal aga vastavalt 28 ja 25. 2011. aastal oli kirjakeelseid artikleid 21 ja setokeelseid 11, kusjuures pikemad artiklid olid murdes kirjutatud ning olulisemad uudised, ka valimistega seonduv oli kirjakeeles.

Võrdluses esile kerkinud sarnasused

2010 ja 2011 aastad on küllaltki sarnased, kuigi 2011. aastal domineerisid pikemad artiklid. Siiski on ka 2005. ja praeguse aja võrdluses võimalik välja tuua sarnasusi. Avaldatakse palju kultuuriga seotud teemasid ja erinevate sündmuste kirjeldusi ning kajastatakse aktuaalseid sündmusi. Autoriteks on palju seto kultuuriga seotud inimesi. Valdavalt on teemad ülesetomaalsed või ei saa konkreetset toimumiskohta välja tuua. Olulisel kohal on arutelu seto kultuuri üle.

3.5. Ekspertarvamused

Järgnevalt toon ära ekspertarvamuse lehe hetkeseisu kohta ning kaardistan tulevikuvisionid. Ajalehega on seotud mitmeid eksperte – nii ajalehe kolleegium, Setomaa Valdade Liidu juhatus ning lehte pidevalt tegevad ajakirjanikud, eelkõige Igor Taro ja Mirjam Nutov. Järgnevalt toon ära olulisima seisukoha nende kolme sihtgrupi vaatenurgast.

Toimetaja Igor Taro selgitas aasta alguses leheveergudel ajalehe kohta ja rolli 2011. aastal ning enne 16. aprillil toimunud kolleegiumi koosolekut tõstatas esile suuremad probleemid. Siinkohal kasutangi neid materjale, kuid toon juurde ka Setomaa Valdade Liidu juhatuse esimehe Margus Timmo ja kultuurinõuniku Aare Hõrna arvamused lehe tulevikust. Lisaks küsisin vabakutseliselt ajakirjanikult Mirjam Nutovilt kui lehte aktiivselt kirjutavalt ajakirjanikult, milliseid probleeme ta tunnetab ning millisena näeb oma rolli kogukonnas.

Lehe hetkeolukord

Toimetaja sõnul on iga lehenumbri tegemisse pidevalt kaasatud neli inimest: toimetaja Igor Taro, keeleteoimetaja Õie Sarv, ajakirjanik Mirjam Nutov ja kujundaja Julia Taro. *„Lisaks on Setomaa ajalehel kümmekond püsiautorit, kes kirjutavad Setomaa ajalehele lugusid, arvustusi ja arvamusid teistest tihedamalt. Kokku käib aasta jooksul autoritena lehest läbi üle poolesaja*

nime.“ Lehte panustatakse põhitööde kõrvalt. Näiteks on Igor Taro põhitööks Eesti Rahvusringhäälingule Võru- ja Põlvamaa uudiste kajastamine televisioonis ja raadios. „Setomaa ajalehe praegune majandamise mudel ei võimalda ühegi inimese täiskohaga ülevalpidamist nii, et ta ei peaks selle kõrvalt muud tööd tegema.“ (Taro 2011).

Lisaks tööjõu vähesusele on eraldi probleemiks ka rahastamine. Taro sõnul eraldas Setomaa Kultuuriprogramm lehele tänavu 550 000 krooni asemel umbes 522 000 krooni. „Lehe eelarve läheb enamjaolt teenuste sisseostmisele ja kõik asjad on läinud palju-palju kallimaks.“ Ka tellijaid on alla 200, kuid tellimustest tulev raha katab peamiselt tellijale lehe saatmise kulud. Lisaks sellele on toimetaja sõnul lehel paarsada püsiosijat, kes lehte üksiknumbrina ostavad.

Lisaks tunnetab toimetaja probleeme ka lehe sisus. „Selles mõttes, et kui mingi asi on hästi paikaloksunud, on oht stagneeruda ja muutuda üksluiseks ja igavaks. See oht kimbutab alati kõiki neid, kes ei mõtle pidevalt arengu peale.“

Taro arutleb leheveergudel ka lehe rolli üle ning hindab lehe internetikülge kohaks, kus kogukond on hakanud avastama arutelu pidamise võimalusi. „Ükskõik, millises vormis või tehnilises arengufaasis, peab Setomaa ajaleht jääma seto kultuuri ja kogukonna hääletoruks nende sõnade kõige laiemas mõttes. Nii on see olnud vähemasti viimastel aastatel ja see praktika, kus lehel puudub kindel poliitiline või asutusepõhine suunitlus, on toiminud just arutelusid ja uute teemade tõstatamist soodustavalt. See on võimaldanud suunata väljaande tähelepanu teraviku just neile ühiskonna mädapaisetele, mis on kogukonda enam vaevanud. Ajaleht tervikuna on kahtlemata mingis mõttes seisukoht. Tinglikult öeldes kaardistab see koha, kus kogukond parajasti seisab: millised teemad on päevakorral, missugused vaidlused käimas, kellel on sünnipäev ja nii edasi.“ (Taro 2011).

Toimetaja rõhutab ka ajaloolise Setomaa olulisust lehe visioonis. „Setomaa ajaleht tahab läbi oma autorite loomingu rõhutada setoks olemise väärtust ja selle piirkonna omapära, mida mõeldakse Setomaa nimetuse all. Ajaleht sooviks käsitleda rohkem neid teemasid, mis lähevad meie inimestele ka tegelikult korda. Sellepärast on Setomaa ajaleht ammu väljunud oma teemadevalikus kultuuriväljaande raamidest ning võtnud jõudu mööda käsile kõik selle, mis meid ümbritseb: alustades prügimajandusest ja lõpetades vallasiseste võimuvõitlustega. Kui uudiskünnist ületav asi sünnib, siis on loomulik, et see jõuab ka ajalehte.“ (Taro 2011).

Margus Timmo on rahul uuendustega, mis toimusid Igor Taro tööleasumisega. Ta toob positiivsena välja nii setokeelsete artiklite avaldamise kui lehe tihedama ilmumise. „*See muudatus sai sisse viidud, et leht hakkaks edastama operatiivset infot.*“ (Timmo 2011).

Samas näeb Timmo praeguseks langustendentse just lehe sisus ning lehe administreerimise kohalt. „*Lehe sisu on muutunud üksluisemaks, artiklid pikad, venitatud ja leheruum täidetud suurte piltidega. Sündmuste kajastamine ei ole piisav ja kohati ka adekvaatne. Ja ikka need küljendus- ja kirjavead. Ma ei oska öelda, kas on olemas mingi standard, kui palju neid võib olla, et häirima ei hakkaks?*“ (Timmo 2011).

2007. aastal sattus Uma Lehele kaastööd tegev ajakirjanik Mirjam Nutov Setomaa lehte. Ta elab Haanjas ning tol ajal õppis Tartu Ülikoolis ajalugu, hetkel magistriõppes ajakirjandust. Nutov kirjutab Setomaas ja LõunaLehes, teeb kaastööd Maalehele ja Äripäeva ajakirjale Personali Praktik, Umale lehele, Vikerraadios teeb ta saadet Seto lood ja Kuku raadiole kord kuus saadet Ilmaparandaja. Praegu on ta ainus, kes peab igasse Setomaa numbrisse panustama ning teeb teemade kajastamisel tihedat koostööd toimetajaga. „*Me lepime Igoriga ühiselt kokku. Aeg-ajalt teen mina ettepanekuid, aeg-ajalt tema. Valikud on lihtsad - kõik, mis puudutab Setomaad ja seto kultuuri kategoriseerub. Seega on teemade amplituud väga lai - tegemist on ju riigiga riigis, ehk siis kõik see, mis on aktuaalne või päevakajaline meie igapäeva elus on seda ka Setomaal. Põhirõhk on ikkagi kultuuri teemadel.*“ (Nutov 2011).

Ajakirjanikuna tunnetab ta ka probleeme. „*Kõige suurem probleem on täna ikkagi see, et on grupp inimesi, kes arvavad et leht on midagi sellist nõukogude aegset partei väljaande laadset, kus iga sõna, mõte ja teema on tsenseeritud – ei ole nii. Setomaa näol on tegemist kohaliku lehega, mis kategoriseerub täiesti vabalt ajalehe alla. Seda tõestab teemade valik kui ka see, et pole olemas n.ö teemasid, millest me ei räägi. Lahendus on see, et meie teeme ikkagi lehte nii nagu ajakirjandustava seda ette näeb ja see grupp, kes leiab midagi muud leiab lihtsalt midagi muud. Igapäevale võib ju jääda tema arvamus.*“

Nutov küll tunnistab, et kohalik meedia erineb nn suurest meediast, kuid ei näe endal rolli kogukonnas. „*See et kõik tunnevad kõiki muudab selle töö vaid spetsiifilisemaks ja annab lisakogemuse. Igas olukorras ei saa käituda nagu suures meedias vaid tuleb arvestada ka inimlikke aspekte. Ma elan Haanjas. Seto kogukonnas mul rolli pole. Olen lihtsalt ajakirjanik, kes suhtleb ja käib kohal.*“

Tulevikusuundumused

Keegi ei kahelnud selles, et Setomaa leht jääb ning nähti lehe arendamise olulisust. „*No ma ise arvan nii et Setomaa leht on üks pikaajalisemaid Setomaa tegemisi, praktiliselt Seto liikumise alguses algatatud, nagu Kuningriikki. Ja ma arvan et see on asi mis kindlasti jääb. Ja ma näen ka seda, et lehte ei tohi väga äkiliselt muuta aga arengut peaks kogu aeg jälgima. Ma ise olen toda meelt et leht peaks kohalikku elu kajastama aga kohalikku kogukonda ka harima ja arendama.*“ (Hörn 2011).

Rahastamisega seonduvate probleemide lahendamiseks pani Taro ette täiendavate rahallikate otsimise. Seda ettepanekut toetasid nii Margus Timmo kui Aare Hörn, kes rõhutas küll püsi rahastuse olulisust ja vajalikkust, kuid lisas, et rahastamine peaks ka kogukonnale üle tulema.

Näiteks võiks Taro sõnul taotleda Uma Lehe eeskujul Eesti Kultuurkapitalist täiendavat raha autorihonoraridele. „*Sisu parandamiseks peab pisut sellesse juurde investeerima. Praegune honorarifond ei soosi väga mitmekesise ja laiapõhjalise sisu tootmist.*“ Samuti kaalub ta tuua Setomaa ajalehe rahastajana Kultuuriprogrammi kõrvale ka Setomaa Arenguprogrammi. „*Ajaleht ei tegele kitsalt vaid kultuuriasjadega, vaid tegelikult panustab keskkonna arengusse laiemalt. Kajastame ettevõtlusega seotud teemasid, taastame ettevõtlusveeru igakuiselt toetuste-meetmete infoga.*“ Lisaks sellele näeb toimetaja võimalusi omatulude kasvatamiseks, näiteks vanade tellijate tagasivõitmine. Vähetõenäoliseks peab ta aga reklaami maakonnalehtedes ja Õhtulehes ning reklaamitulude suurendamist.

Taro pakkus ka ettepanekuid sisu arendamiseks. Näiteks laiendada kirjutiste geograafiat ja arvamusi liidrite ringi, persoonide ringi võiks laiendada selliste inimestega, kes tavapärastelt pildile ei pääse ning võiks teha katse noorte kaasamiseks. „*Hetkel ei näe muud võimalust noortes huvi äratada kui vaid see, et pakkuda noortele simuleerida meie juhendamise all natuke lehe tegemist – lasta kokku panna katseliselt näiteks neli külge mingi paaripäevase workshopi raames koolis.*“ Ka Timmo pakkus sarnaseid lahendusi sisu parandamiseks. „*Rohkem võikski jõuda üritustele – kuna Igoril pole aega siis korrespondendid ja kajastada ka Põlva, Tallinna setude tegemisi. Jah et Igor ise kirjutab hästi, aga ta ei jõua lihtsalt igale poole. Rohkem peaks ka noortele keskenduma ja viimasel ajal on meil positiivseid märke ettevõtluses, seda on ka vähe kajastatud.*“

Töö autorina olen märganud sarnaseid tendentse, näiteks on käesoleval aastal lehes avaldatud lood olnud eriti pikad ning palju esineb koos kirjavigadega ka liigseid tühikuid või on mõnes kohas tühik hoopis puudu. Ka internetikeskkonda võiks kiiremini uuendada, kuigi Taro tõi välja, et internetikeskkonna arendamiseks ei ole raha ette nähtud. Seega peaks otsima lisaraha võimalusi, mis pakuks professionaalidele motivatsiooni ja võimalusi Setomaa lehele keskendumiseks. Samas ei pruugi materiaalne pool üksi olla piisavaks stiimuliks arvamuste avaldamiseks ja kogukonna kaasamiseks.

IV Järeldused ja diskussioon

Esmalt vaatan järeldusi, mida on võimalik teha elanike meediatarbimisest lähtuvalt ning hiljem teen kokkuvõtte ekspertarvamustest. Diskussiooni osas analüüsin saadud tulemusi Eesti üldises meediatarbimiskontekstis, analüüsin ajalehe Setomaaga seoses välja tulnud temaatikat ning annan soovitusi edasiseks uurimiseks.

4.1. Järeldused

Elanike meediatarbimine

Keskmiselt kasutavad vallaelanikud meediat seitse tundi ja 40 minutit tööpäevas, lisaks uudiste jälgimisele kasutatakse meediat ka meelelahutuslikel eesmärkidel ning huvidest lähtuvalt. Eesti keskmine meediapäev on umbes 10 tunni pikkune, seega kasutavad Mikitamäe valla elanikud üldiselt meediat vähem kui Eesti elanikud kokku. Üldiselt meediat usaldatakse. Seda, mida lugema või jälgima hakatakse, määrab tihti pealkiri, erinevate kanalite eelistamine sõltub harjumusest.

Nii Eestis keskmiselt kui Setomaal on eelistatuimad meediakanalid esmalt teler, siis raadio ja internet ning viimasena trükimeedia. Kõige rohkem kasutavad meediat noored, kes eelistavad telerit ja interneti. Vanemad vastajad loevad meelsamini lehti ja kuulavad rohkem raadiot.

Kõige populaarsemaks leheks ostus Setomaa, teine populaarne leht oli Mikitamäe valla leht Poloda Helü ning kolmas maakonnaleht Koit, mida loevad rohkem keskealised vastajad. Üleriigiline Postimees oli neljandal ning Maaleht viiendal kohal. Samas tuli intervjuudest välja, et uudiste hankimisel eelistatakse siiski suuremaid lehti ja Koitu, kuna arvatakse, et

Setomaa leht ei ole nii operatiivne. Ka hetkel ilmunise lõpetanud vallaleht Poloda Helü oli oodatud ja nii mõnedki intervjuueeritavad avaldasid lootust, et vallaleht hakkab kunagi jälle ilmuma. Seega on tasuta postkastidesse tulevad lehed koos Uma Lehega tihti ainukesed lehed, mida põhjalikumalt loetakse.

Inimestele pakuvad enim huvi uudised ja kuulutused koos majandusuudistega. Olulisemad teemad on Eesti ja kohaliku eluga seonduv. Samuti jälgitakse meediat rohkem siis, kui käimas mingi oluline sündmus, näiteks hiljutine Jaapani maavärin.

Raadiokanalitest kuulatakse enim eesti muusikat pakkuvat Elmarit, mis on ka kogu Eestis kuulatavaim. Setomaa uudiseid Vikerraadiost kuulab 29 vastanut ja rohkem vanemad inimesed. Telekanalitest ostutus kõige populaarsemaks Kanal2, järgnes TV3 ja ETV.

Ka internetti kasutatakse tihti, 67 vastajast kasutab internetti 56, enamus neist iga päev. Internetti kasutatakse pangatoiminguteks, suhtluseks ja ajalehtede lugemiseks.

Ajalehe Setomaa lugemine

Ajalehte Setomaa on loetud järjepidevalt ilmunisest saadik ning tavaliselt loetakse läbi terve leht, huvitavamad on need lood, kus kirjutatakse tuttavatest. Ka surma-, sünni- ja sünnipäevade kuulutused on olulised, eriti vanematele inimestele. Setomaa lehega ollakse rahul ja peetakse seda lähedaseks, omaks. Näiteks räägitakse tutvusringkondades sellest, mida lehes kirjutatakse, eriti kui tegu on olulise oma valla sündmusega. Ka ei osanud vastajad nimetada kohalikke, kes Setomaa lehte ei loe.

Setomaa internetiportaali jälgivad peaaegu pooled vastajatest. Lehest loetakse kõige rohkem uudiseid, persoonilugusid ja arvamslugusid. Olulised on ka teated ja ajaloolised artiklid. Rohkem tahetakse lugeda ettevõtlusest ja sotsiaalprobleemidest, ka kohalikke uudiseid ning lastele ja noortele suunatud materjale võiks lugejate arvates lehes rohkem olla. Samas ollakse teemadega rahul.

Ajalehte peetakse oluliseks just keele hoidmise seisukohalt. Setokeelsed artiklid annavad võimaluse sõnu meelde tuletada ja õppida keelt. Oluliseks peetakse ka seda, et leht kajastab kohalikku elu ja tutvustab seto kultuuri. Seda, et lehes on nii kirjakeelseid, kui setokeelseid lugusid peab vajalikuks 56 vastajat. Kuigi kõik vanusegrupid leiavad, et praegune vahekord

on hea, siis noored tahaksid lugeda rohkem setokeelseid, keskealised ja vanemad aga kirjakeelseid artikleid.

Uue peatoimetajaga ollakse samuti rahul või ei osata arvamust avaldada. Samas peeti ebapiisavaks Mikitamäe valla kajastamist ning toodi välja, et vallaelu kajastatakse vaid negatiivsete sündmustega seoses. Samuti mainis üks vastanu, et ka Mikitamäe valla elanike sünnipäevi pole lehes vahel olnud, kuid tõdes, et viga võib olla valla edastatud infos. Samuti toodi välja, et Meremäe vallaga seotut kajastatakse võrreldes teiste valdadega rohkem. Siinkohal ei teadnud nad aga põhjust – nimelt on Meremäe vallal sõlmitud lehega leping lehepinna ostuks ametlike teadete edastamiseks. Kuigi lehe tegemisel arvestatakse seda, et valdade kajastamine oleks sarnane, räägitakse rohkem ikka vallast, kus midagi olulist juhtub.

Uurisin ka lugejate poolt tunnetatud probleeme. Arvati, et leht on üksluine, kuid võiks olla laiahaardelisem ja mitmekesisem ning et liialt tõstetakse esile persoone ja ei käsitleta kohalikku eluolu. Üks vastaja tõi välja, et tähelepanu vääricksid ka kohalikud tublid arstid, õpetajad, lasteaednikud. Üks lugeja tõi välja, et võiks olla lausa kaks lehte – nii seto kui kirjakeelne. Probleeme nähti veel keele, küljenduse, vaba ruumi, liiga suurte reklaamide ja fotode kasutamisel.

Mõned vastajad pakkusid ka probleemidele lahendusi. Ärgitati lehele kaastööd saatma ning noortele keskenduma. Vanem vastaja soovitas lehel jääda kultuurisuunitlusega, õhutades koolilapsi oma tegemistest kirjutama. Teine vanem vastaja soovitas taaselustada lehe jutuvõistlused, et innustada lugejaid lehte saatma nii tõestisündinud kui väljamõeldud jutukesi.

Elanikud, kes alguses ütlesid, et nad ei loe Setomaa ajalehte pidid siiski intervjuu käigus tunnistama, et kuna see leht tuleb postkasti, siis vaadatakse ta ikka läbi. Samas oli huvipuudus põhjustatud üldisest vähesest meediatarbimisest, sealjuures tunnistati, et lehti peaaegu ei loetagi. Üks intervjuueritu väljendas, et on üldiselt ajakirjanduses pettunud ning tõi juurde kirjakeelse elukorralduse, mille tõttu on seto keelt ka kõrge vanuse tõttu raske lugeda. Samas luges ka tema vallalehte. Teine vastaja ütles, et luges rohkem vallalehte Poloda Helü, kuna seal kajastatakse ainult Mikitamäega seonduvat. Kaks noort vastajat tunnistasid, et leht ei ole neile huvitav ning neil pole aegagi lehte lugeda. Neid ühendas huvi kuulutuste vastu,

olulisemad meediumid olid keskealise ja vanema vastaja puhul raadio, kahe noore vastaja puhul internet ning teler.

Üldised tendentsid lehe praeguses ja varasemas sisus

Kontentanalüüsi põhjal selgus, et 2005. aasta numbrid, kus toimetajaks oli Ilmar Vananurm, erinesid suuresti 2010. ja 2011. aasta numbritega. 2005. aasta alguse lehenumbrites ilmusid pigem lühikesed sündmuste kirjeldused, lühikesed artiklid ja leht ei meenutanud ajalehte, vaid kuukirja, mis ta sel perioodil veel oli. Rohkem oli negatiivse alatooniga lugusid, avaldati palju arvamusi ja ürituste kirjeldusi ning piirileppe ja Petseriga seonduvat. 2010. aasta alguse numbrites valitsesid aga pikemad artiklid, leht oli muutunud rohkem ajalehe sarnaseks ning kaasautorite ring oli laiem. Rohkem oli positiivse alatooniga lugusid, avaldati palju sündmuste kirjeldusi ja aktuaalset infot. 2011. aasta numbritel põhjal tuli välja, et artiklid on muutunud veelgi pikemaks. Näiteks oli 28. veebruari numbris vaid kuus artiklit, domineeris uudisžanr. Kajastamist leidsid aktuaalsed poliitilised teemad, lisaks sellele oli ka palju kultuuriga seonduvat.

2005. aasta alguses kajastati palju üle-setomaalisi teemasid või mujal toimunut, konkreetsete valdadega seotut oli vähe. Ainult Petseri piirkonnaga seonduvat ilmus üheksal korral, teiste valdadega seonduvat ilmus väga vähe, Meremäe vallaga seotut ilmus vaadeldaval perioodil viis artiklit ja Värskas vallaga seonduvalt kaks artiklit. 2010. ja 2011. aasta alguses kajastati rohkem valdade tegemisi, kuid domineerisid tervet Setomaad puudutavad teemad ja sellised teemad, kus konkreetset piirkonda ei saa välja tuua. Üldse ei kajastatud Misso vallaga seonduvat.

Kui 2005. aastal oli leht valdavalt kirjakeelne, siis 2010. aastal oli kahe keele kasutamine lehes proportsionaalne. 2011. aastal oli kirjakeelseid artikleid 21 ja setokeelseid 11, kusjuures pikemad artiklid olid murdes kirjutatud ning olulisemad uudised, ka valimistega seonduv oli kirjakeeles. Kui arvesse võtta kollegiumi koosolekul kuulnud tendents rohkem setokeelsetele lugudele, siis on need andmed mõneti vastukäivad. Ometi on suurem kirjakeelsete artiklite arv selgitatav valimiste perioodiga ning seega oluliste sündmuste kajastamine kirjakeeles. Seega ei pruugi mahult setokeele osa vähenenud olla.

Siiski on ka 2005. ja praeguse aja võrdluses võimalik välja tuua sarnasusi. Avaldatakse palju kultuuriga seotud teemasid ja erinevate sündmuste kirjeldusi ning kajastatakse aktuaalseid

sündmusi. Autoriteks palju seto kultuuriga seotud inimesi. Valdavalt on teemad ülesetomaalised või ei saa konkreetset toimumiskohta välja tuua. Olulisel kohal on arutelu seto kultuuri üle.

Ekspertarvamused

Suuremad probleemid lehe tegemisel on tööjõupuudus, rahastamise vähenemine ning lehe sisu kvaliteedi langus. Siiski pole kahtlustki, et leht jääb püsima ning areneb edasi. Nii toimetaja Igor Taro, kolleegiumi liikmed kui Setomaa Valdade Liidu juhatus pakuvad võimalusi ning arutavad lehe tuleviku üle. Näiteks otsitakse täiendavaid raha-allikaid, arutatakse seda, kuidas saaks lehe sisu parandada ning otsitakse võimalusi noorte kaasamiseks.

Lehte nähakse kui seto kultuuri ja kogukonna hääletoru. Lehes tahetakse kajastada seda, mis piirkonna inimestele korda läheb ning seetõttu ollakse loobunud ainult kultuuri kajastamisest ning käsitletakse seda, mis piirkonnas toimub.

4.2. Diskussioon

Piirkonnas on levinud mitmed kohalikud lehed. Kui vallalehtede ülesandeks on edastada ametlikku infot, siis Setomaa pakub operatiivset infot ja kultuuriteemasid ühendades kaht eri maakondades asuvat valda. Lisaks sellele edastab Põlva maakonna uudiseid Koit, Kagu-Eesti suurima ajalehena reklaamib end Võrumaa Teataja, loetakse ka LõunaLehte. Setomaa lehega sarnane on väiksemas formaadis võrokeelne Uma Leht. Seega on Setomaa lehel võrreldes teiste piirkonnas levivate lehtedega kindel koht just seto kogukonna uudiste ja arvamuste vahendamisel. Seda tõestas ka fakt, et Setomaa oli küsitlustulemuste põhjal loetavaim leht ning väga raske oli leida neid, kes seda lehte üldse poleks lugenud. Setomaa populaarsus on ühelt poolt tingitud sellest, et leht jõuab tasuta igale Setomaal elavale inimesele, kuid lehe järjepidev lugemine ilmumisest alates tõestab tema olulisust kogukonnas.

Sellest hoolimata kasutavad vallaelanikud võrreldes kogu Eestiga üldiselt vähem meediat, kuigi konkreetsed eelistused on sarnased. Selline tendents võib tuleneda töö iseloomust, kuna peamiselt tegeletakse põllumajandusega, mis nõuab palju töötunde ning meediat kasutatakse pigem siis, kui leidub vaba aega. Eelistatakse meelelahutuslikke kommertskanaleid –

telekanalitest Kanal 2 ja TV 3, raadiokanalitest Elmarit. Kindlasti suurendab meediatarbimist ka see, kui käimas on mingi oluline sündmus. Siiski tuleneb kindlate meediumite kasutamine harjumusest.

Kuigi kohalikke lehti üle ei tähtsustata, siis loetavuse pingreas oli Postimees alles neljas kohalikke lehtede järel. Siiski tõdetakse, et nad ei ole informatsiooni mõttes nii olulised, neid lehti loetakse läheduse ning tuttavate inimeste ja teemade kajastamise tõttu.

Kuid ajaleht Setomaa on viimasel ajal tähelepanu pöörama hakanud just operatiivsete uudiste edastamisele, kuid kõige olulisem koht on siiski kultuuril. Lugejad ootavad nii kohalike uudiste kui elu-olu kajastamist ning peavad lehte oluliseks seto keele hoidmise aspektist.

Eksperdid näevad lehel samuti olulist kohta kogukonnas. Lehe praegused probleemid tulenevad peamiselt rahanappusest. Rahastamise vähenemine tingib esmalt tööjõupuuduse ning selle kaudu ka sisu kvaliteedi languse, kuna tegijatel tuleb Setomaa lehte panustada teiste tööde kõrvalt. Näiteks on praegu ainuke igasse lehenumbrisse kirjutav ajakirjanik Mirjam Nutov vabakutselise ajakirjanikuna tegev ajakirjanduse magistriõppe kõrvalt lisaks kuue meediaväljaande juures ning ei tunneta endal olulist rolli kogukonnas, kuna elab piirkonnast kaugemal. Samas tunnistab Nutov, et kohalikus meedias ei saa alati käituda nn suure meedia eeskujul, kuid lehte tehakse ajakirjandustava kohaselt.

On hakatud arutlema lehe tuleviku üle. Näiteks pakuti välja täiendavate rahaallikate leidmine, sisu parandamine ja noorte kaasamine. Rohkem võiks lehe korrespondendid jõuda toimuvatele üritustele ning kajastada positiivseid märke näitavat ettevõtlust.

Setomaa ajalehte on varemgi uuritud ning leht jätkab arenemist. See aga tähendab, et uute väljakutsete täitmist peaks samuti uurima. Samas võiks sarnast ankeetküsimustikku ja intervjuusid läbi viia ka suurema valimi ja geograafiliselt laimemas Setomaa piirkonnas.

Kokkuvõte

Käesolevas bakalaureusetöös kombineerisin tervikliku pildi saamiseks kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid uurimisviise. Töös uurisin Eesti ühe vaesema, kuid elushoitud seto traditsioonilist kultuuri kandva valla elanike meediatarbimise eelistusi. Lisaks üldistele meediatarbimise harjumuste väljaselgitamisele oli töö eesmärgiks ka olulise ja seto kultuuri kandva kohaliku lehe Setomaa rolli analüüsimine ja mõnevõrra ka lehe sisu kirjeldamine.

Lugejaküsitlusest selgus, et vastajad kasutavad keskmiselt vähem meediat kui Eestis üldiselt. Sarnasused ilmsid aga kanalite eelistustes: nii Eestis keskmiselt kui Setomaal on eelistatuimad meediakanalid esmalt teler, siis raadio ja internet ning viimasena trükimeedia. Kokku tarbivad meediat kõige rohkem noored – keskmiselt kaheksa tundi ja 10 minutit. Keskealised kulutavad meediale seitse tundi ja 21 minutit ja vanemad seitse tundi ja 40 minutit päevas.

Nii tele- kui raadiokanalitest on eelistatuimad kommertskanalid, teemadest on olulisemad Eestiga seonduv, palju loetakse ka kuulutusi. Kohalikke lehti loetakse pidevalt, kohaliku elu ja uudiste kajastamist peetakse väga tähtsaks, kuid ei tähtsustatud ka üle. Üleriigiline Postimees jäi Setomaa, valla- ja maakonnalehe järel neljandaks. Eesti uudised on lugejatele kõige huvipakkuvamad, ka kohalike lehtede puhul on olulisim see, mis on seotud tuttavate teemade ja –inimestega.

Ajaleht Setomaa on kohalikele kõige lähedasem. Seda lehte on loetud pidevalt ja lehega ollakse üldiselt rahul. Lehte peetakse oluliseks nii kohalike uudiste kajastamisel kui keele hoidmise aspektist. Lehe puudustest toodi välja üksluisus ning kohalike inimeste ja kohaliku elu-olu vähene kajastamine. Rohkem tahaksid lugejad kirjutisi kohalikust ettevõtlusest ja sotsiaalprobleemidest, samuti tuntakse puudust lastele ja noortele suunatud materjalidest.

Leht on pidevas muutumises ja areneb pidevalt. Uue peatoimetaja tulekuga 2006. aasta suvel toimusid lehe juures küllaltki suured muutused. Leht muutus kuukirjast kaks korda kuus ilmuvaks, rohkem ajalehte meenutavaks väljaandeks. Laienes autorite ring ning teemade kajastamine muutus professionaalsemaks. Siiski ei muutunud leht kardinaalselt, tähtsustatakse seto kultuuri ja käsitletakse kultuuri ja ajaloo seonduvat.

Lehe suurimad probleemid on rahastamise vähenemine, mis tingib ka tööjõu ja seeläbi sisu kvaliteedi languse. Probleemidele on hakatud otsima lahendusi, näiteks täiendavate rahaallikate leidmine, mis pakuks motivatsiooni ka lehte rohkem panustada.

Loodan, et käesolev töö annab ülevaate sellest, millisena ühe valla elanikud Setomaa lehte näevad ning seeläbi aitab kaasa lehe arengule.

Summary

The Newspaper *Setomaa* in the Context of General Media Use of the Inhabitants of Mikitamäe

In this Bachelor's thesis, I combined quantitative and qualitative research methods to create a complete picture. My study focused on media consumption preferences among the inhabitants of one of the poorest rural municipalities in Estonia, who still uphold the traditional Seto culture. Another aim of the research, in addition to identification of general media consumption patterns, was to analyse the role of the local newspaper *Setomaa*, an important carrier of Seto culture, and to analyse somewhat the content of the newspaper.

A reader survey indicated that the respondents used, on average, less media than Estonian residents in general. However, they preferred similar channels: the preferred media channels both in Estonia in general and in Setomaa include, above all, television, followed by radio and the Internet, with printed media being the last. Young people are overall the largest media consumers, with eight hours and 10 minutes on average. Middle-aged people spend seven hours and 21 minutes and older people seven hours and 40 minutes on media.

Private commercial channels are preferred to public TV and radio channels; Estonian news is the main topic of interest, but many people also read adverts. The respondents were regular readers of local newspapers and considered reports on local life and news as very important, but did not overemphasise it. Nationwide newspaper *Postimees* came fourth in the ranking of popularity after *Setomaa* and the rural municipality and county newspapers. The readers are

mainly interested in Estonian news and, in case of local newspapers, reports on familiar issues and people.

Newspaper *Setomaa* is the preferred publication for local inhabitants. They have been reading this newspaper for a long time and are generally satisfied with it. It is seen as an important channel for reporting local news and preserving the language. Repetitiveness and lack of reports on local people and local events were mentioned as weaknesses of the newspaper. The readers would like to see more articles about local businesses and social problems, as well as more information for children and young people.

The newspaper is constantly changing and developing. The arrival of the new editor-in-chief in the summer of 2006 was followed by relatively major changes for the newspaper. Instead of a monthly newsletter it is now published twice a month and resembles more a traditional newspaper. The circle of authors was expanded and there is greater professionalism in the level of reporting. However, the changes were not radical and the newspaper still emphasises Seto culture and publishes texts on culture and history.

The main problem for the newspaper is reduced funding, which leads to a drop in the quality of writers and content. Efforts are underway to find solutions to the problems, e.g., identify additional sources of financing, which would serve as motivation for making a greater contribution to the newspaper.

I hope that this thesis provides an overview of the status of the *Setomaa* newspaper for the inhabitants of a rural municipality and thereby contributes to the development of the newspaper.

Kasutatud allikad

Kaasik, Maris S. (2007). Miks Ilmar Vananurm enam Setomaa lehte ei toimetata. Lõunaleht, 7. juuli. URL (kasutatud mai 2011). <http://www.lounaleht.ee/index.php?page=1&id=1910>

Kultuuriministeerium. *Setumaa kultuuriprogramm 2010–2013*. 2010. Tallinn. URL (kasutatud mai 2011). <http://www.kul.ee/index.php?path=0x214x789>

Lauterer, J. *Community Journalism: The Personal Approach*. The Second Edition. Marion Street Press 2005.

Meremäe valla kodulehekül. URL (kasutatud mai 2011). <http://www.meremae.ee/>.

Mikitamäe valla kodulehekül. URL (kasutatud mai 2011). <http://www.mikitamae.ee/>.

Misso valla kodulehekül. URL (kasutatud mai 2011). <http://www.misso.ee/>.

OÜ Saar-Poll Setomaa Valdade Liidu tellimusel. *Setomaa 4 valla olukorra kvalitatiivne ja kvantitatiivne uuring*. Lõppraport. URL (kasutatud mai 2011). <http://setomaa.ee/docs/File/ettevotluskeskkonna%20uuringu%20loppraport.pdf>

Sepp, V. 2010. *Sotsiaal-majandusliku arengu regionaalsed erisused Eestis*. Eesti Inimarengu Aruanne 2009. Toim. Noorkõiv, R. Peatoimetaja Lauristin, M. AS Eesti Ajalehed. Tallinn.

Setomaa Valdade Liidu ajaleht. 1995 nr 2 ja nr 3. *Setomaa*.

Setomaa Valdade Liidu kodulehekül. URL (kasutatud mai 2011). <http://setomaa.ee/index.php?id=c4ca4238a0b923820dcc509a6f75849b>.

Setu Kongressi ajaleht. *Setomaa*. 1996.

Statistikaameti kodulehekül. URL (kasutatud mai 2011). <http://www.stat.ee/>.

Suni, R. 2008. Valla- ja linnalehe toimetaja käsiraamat. MTÜ Ajakirjanduse uurimis- ja koolituskeskus. Põltsamaa

Talts, M. (2005). *Kuukirja Setomaa sisu analüüs, lugejaskonna ja huvigruppide ootused ning võimalikud arenguvisionid*. Balti Ajakirjandusuurijate Assotsiatsioon, Audentese Ülikool, Tallinn.

Talts, M. (2008). *Ajalehe Setomaa ümberkorralduste vastavus lugejaskonna ja huvigruppide ootustele pärast muudatusi lehe juures 2006-2007*. Balti Ajakirjandusuurijate Assotsiatsioon, Rahvusvaheline Ülikool Audentes, Tallinn.

Timmo, M. (2009). *Setomaa Valdade Liit tähistab 15 tegevusaasta täitumist*. URL (kasutatud mai 2011). http://www.polvamaa.ee/index.php?page=875&action=article&article_id=7470

Valner, S. 2011. *Maakonnalehtede aasta 2009 – edukas ellujäämiskursus*. Eesti Akadeemilise Ajakirjanduse Seltsi aastaraamat 2009/2010. Toimetajad: Indrek Ude, Peeter Vihalemm. Tartu

Veskimägi, M. 2009. *Internet@meediauuringud.ee – müüdid ja reaalsus*. TNS Emor.

Vihalemm, P. 2011. *Trükimeedia tiraažide ja loetavuse muutumine 2008-2010*. Eesti Akadeemilise Ajakirjanduse Seltsi aastaraamat 2009/2010. Toimetajad: Indrek Ude, Peeter Vihalemm. Tartu

Värskas valla koduleheküljel. URL (kasutatud mai 2011). <http://www.verska.ee/>.

Lisa 1. Ajalehe Setomaa päismik

Lisa 2. Ankeetküsimustik

Küsimustik

Tere ajalehe Setomaa lugeja!

Teie ees on küsitlusankeet, mille on koostanud Mikitamäelt pärit Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja suhtekorralduse üliõpilane Anu Toe. Palun Teie abi, et välja selgitada meie valla elanike üldised meediatarbimise harjumised ning uurida, kui oluline on ajaleht Setomaa meie valla elanike jaoks. Küsimustikule vastamine on anonüümne, Teie nime ei küsita. Vastusevariandid on enamasti ette antud, vali nende hulgast endale sobivam.

1. Kuidas olete seotud Mikitamäe vallaga?

- 1) Olen siin kogu elu elanud
- 2) Olen siia hiljuti kolinud
- 3) Elan ka mujal, kuid tunnen, et siin on minu kodu

2. Kui palju aega kulutate tavaliselt tööpäeval meedia jälgimiseks? Märkige üks vastus igasse veergu ülalt alla.

	Lugemine (ajalehed, ajakirjad, raamatud)	Raadio kuulamine (ka teiste tegevuste kõrvalt)	Televisiooni vaatamine	Interneti kasutamine
1) Ei kulu üldse				
2) 15-30 minutit				
3) 31-60 minutit				
4) 1-2 tundi				
5) 2-3 tundi				
6) 3-4 tundi				
7) 4-5 tundi				
8) Üle 6 tunni				

3. Kui sageli loete erinevaid ajalehti? Märkige üks vastus igasse veergu ülalt alla.

	Pidevalt	Üsna sageli, ehkki mitte iga numbrit	Vahetevahel, juhuslikult	Väga harva	Üldse mitte
1) Postimees					
2) Eesti Päevaleht					
3) Õhtuleht					
4) Äripäev					
5) Eesti Ekspress					
6) Maaleht					
7) Setomaa					
8) Poloda Helü					
9) Koit					
10) Uma Leht					
11) Mõni muu leht.....					

4. Milliseid rubriike te kõige sagedamini loete? Valida võib mitu varianti, märkige kõik teie jaoks olulised

- 1) Uudised
- 2) Majandus
- 3) Poliitika
- 4) Välismaa
- 5) Sport
- 6) Kuulutused ja teadaanded
- 7) Muu.....

5. Kui sageli kuulate erinevaid raadiokanaleid?

	Iga päev	Mitu korda nädalas	Mõni kord kuus	Kord kuus või harvemini	Ei kuula üldse
1) Vikerraadio					
2) Sky Plus					
3) Raadio Elmar					
4) Star FM					
5) Raadio Uno					
6) Raadio 2					
7) Klassikaraadio					
8) Ring FM					
9) Raadio Marta					
10) Mõni muu raadio.....					

6. Kas kuulate ka setokeelseid uudiseid Vikerraadiost?

- 1) Jah, pidevalt
- 2) Mõnikord
- 3) Väga harva
- 4) Ei kuula

7. Kui sageli vaatate järgmisi telekanaleid?

	Iga päev	Mitu korda nädalas	Mõni kord kuus	Kord kuus või harvemini	Üldse mitte
1) ETV					
2) ETV 2					
3) Kanal 2					
4) TV 3					
5) Kanal 11					
6) TV 6					
7) Venemaa telekanalid					
8) Muud telekanalid					

8. Kas kasutate internetti? Kui ei siis jätkake 12. küsimusest.

- 1) Ei
- 2) Jah

9. Kui tihti internetti kasutate?

- 1) Praktiliselt iga päev
- 2) Paar korda nädalas
- 3) Paar korda kuus
- 4) Harvem

10. Miks internetti kasutate? Palun märkige kõik vastused, mis teile sobivad.

- 1) Internetipanga kasutamiseks
- 2) Ametlike toimingute tegemiseks (nt tuludeklaratsioon jne)
- 3) Ostude sooritamiseks
- 4) E-kirjade saatmiseks, suhtluseks
- 5) Sotsiaalmeedia kasutamiseks (Facebook, Twitter jne)
- 6) Ajalehtede lugemiseks
- 7) Kooli või tööga seotud tegevusteks
- 8) Mängudeks, meelelahutuseks
- 9) Muuks.....

11. Kas jälgite ka portaali www.setomaa.ee

- 1) Jah
- 2) Ei

12. Kui kaua olete lugenud ajalehte Setomaa?

- 1) Alla aasta
- 2) 1-2 aastat
- 3) 3-5 aastat
- 4) 6-10 aastat
- 5) Üle 10 aasta

13. Kas loete tavaliselt läbi...

- 1) Enam-vähem kogu lehe
- 2) Ainult need leheküljed, mis huvitavad
- 3) Ainult mõne üksiku artikli, mis huvitab

14. Mitu inimest peale teie loeb tavaliselt veel sedasama numbrit?

- 1) Mitte keegi
- 2) Üks inimene
- 3) Kaks inimest
- 4) Kolm inimest
- 5) Neli inimest või rohkem

15. Millised ajalehe Setomaa rubriigid teile kõige huvitavamad tunduvad? Valida võib mitu varianti, märkige kõik, mis teile olulised.

- 1) Persoonilugu (*Inemine*)
- 2) Ajaloo rubriik (*Aolugu*)
- 3) Arvamuslugu (*Märgotus*)
- 4) Kuulutused
- 5) Olemuslugu (*Kaemine*)
- 6) Uudised (*vahtsõd*)
- 7) Lugejate kirja (*kirä'*)

16. Mida arvate sellest, et lehenumbris on nii setokeelseid kui kirjakeelseid uudiseid?

- 1) Vajalik
- 2) Mittevajalik

17. Mida arvate setokeelsete ja kirjakeelsete artiklite vahekorra?

- 1) Peaks olema rohkem setokeelseid
- 2) Peaks olema vähem setokeelseid
- 3) Peaks olema rohkem kirjakeelseid
- 4) Peaks olema vähem kirjakeelseid
- 5) Praegune vahekord on hea
- 6) Terve leht peaks olema setokeelne
- 7) Terve leht peaks olema kirjakeelne

18. Kas Setomaa on Teie arvates uue peatoimetaja tulekuga 2006. aastast muutunud?

- 1) Paremaks
- 2) Halvemaks
- 3) Samaks jäänud
- 4) Ei oska öelda

19. Juhul kui leht on teie arvates muutunud, palun täpsustage, milles need muutused seisnevad?

.....
.....

20. Mida arvate Mikitamäe valla kajastamisest ajalehes Setomaa?

- 1) Kajastatakse piisavalt
- 2) Ei kajastata piisavalt
- 3) Muu.....

21. Miks peate Setomaad oluliseks, miks Te seda loete?

	Kindlasti on oluline	Pigem oluline	Pigem ei ole oluline	Üldse ei ole oluline	Ei tea, raske öelda
1) Kajastab kohalikku elu					
2) Ühendab setu kogukonda					
3) Toetab ajalooliselt väljakujunenud Setumaa identiteeti					
4) Kirjutab, tutvustab ajalugu, kombeid					
5) Tutvustab setu kultuuri					
6) Muu					

22. Kuidas hindate kirjutiste temaatikat?

- 1) Lehes kirjutatakse kõigest, mis on oluline
- 2) Ei oska öelda
- 3) Teemade valik on ühekülgne, paljust olulisest ei kirjutata
- 4) Muu.....

23. Milliseid teemasid võiks Setumaa rohkem kajastada? Märkige kõik variandid, mis Teie arvates sobivad.

- 1) Seto ajalugu, kultuurilugu
- 2) Koolielu
- 3) Kohalik ettevõtlus ja majandustegevus
- 4) Noortele või lastele suunatud materjalid
- 5) Täiendõpe, erinevad koolitusvõimalused
- 6) Sotsiaalprobleemid, tööpuudus, toimetulek
- 7) Kohalikud inimesed, seto juurtega inimesed
- 8) Huvialane tegevus, harrastused
- 9) Huumor ja muu kergem lugemisvara
- 10) Muu.....

Lõpuks paar küsimust Teie kohta

24. Vanus

- 1) 20-35
- 2) 36-55
- 3) 56-

25. Sugu

- 1) Mees
- 2) Naine

26. Haridus

- 1) Põhiharidus
- 2) Keskharidus
- 3) Kõrgharidus

27. Elukoht

- 1) Mikitamäe küla
- 2) Mõni muu küla.....

28. Tegevusala

- 1) Tööline, teenindaja
- 2) Talupidaja
- 3) Kontoriametnik
- 4) Juht, ettevõtja
- 5) Spetsialist
- 6) Üliõpilane, õpilane
- 7) Töötu
- 8) Kodune
- 9) Pensionär
- 10) Muu.....

Suur tänu Teile!

Lisa 3. Kodeerimisjuhend

2005

Autor

1 Ilmar Vananurm, toimetaja

2 Seto kultuuriga seotud, seda uuriv inimene, organisatsioon

3 Spetsialist

Žanr

1 Teadaanne

2 Dokument, pöördumine, ametlik info

3 Ürituse kirjeldamine, arvustus

4 Olukorrakirjeldus

5 Uudisnupud

6 Arvamus

7 Lõik kuskilt mujalt, teisest ajalehest

8 Intervjuu

9 Ajalooline ülevaade

Teema

1 Piirileping – kõik Tartu rahuga seonduv

2 Kultuur

3 Turism (muuseumite tegemised, osalemine turismimessidel jne)

4 Haridus

5 Petseri rajoonilehe veergudelt, Petseri

6 Valdade tegemised, vallalehed, dokumendid

7 Ajalooline ülevaade

8 Lugejate kirjad

Vald

1 Mikitamäe

2 Värska

3 Meremäe

4 Misso

5 Üle-setomaaline

6 Petseri

7 Muu

Tonaalsus

- 1 Negatiivne
- 2 Positiivne
- 3 Neutraalne

Keel

- 1 Eesti
- 2 Seto
- 2010

Autor

- 1 Igor Taro (ja setomaa.ee)
- 2 Kiratsura
- 3 Seto kultuuriga seotud inimene, organisatsioon
- 4 Muu (spetsialist)

Žanr

- 1 Uudis
- 2 Intervjuu (ka arvamusintervjuu)
- 3 Sündmuse kirjeldus, ülevaade
- 4 Eelteade
- 5 Ilukirjandus
- 6 Arvamus
- 7 Ajalooline kirjeldus
- 8 Lugejate kirjad

Teema

- 1 Piirileping, Petseri
- 2 Kultuur
- 3 Mingi valla tegemised, Setomaa Valdade Liit
- 4 Ettevõtlus
- 5 Ajalugu
- 6 Turism
- 7 Üritus
- 8 Ilukirjandus
- 9 Lugemisaasta

Vald

- 1 Mikitamäe
- 2 Värskä
- 3 Meremäe
- 4 Misso
- 5 Üle-setomaaline
- 6 Petseri
- 7 Muu (kui ei saa välja tuua)

Tonaalsus

- 1 Negatiivne
- 2 Positiivne
- 3 Neutraalne

Keel

- 1 Eesti
- 2 Seto

2011

Autor

- 1 Igor Taro (ja setomaa.ee)
- 2 Kiratsura
- 3 Seto kultuuriga seotud inimene, organisatsioon
- 4 Muu (spetsialist)

Žanr

- 1 Uudis
- 2 Intervjuu (ka arvamusintervjuu)
- 3 Sündmuse kirjeldus, ülevaade
- 4 Eelteade
- 5 Ilukirjandus
- 6 Arvamus
- 7 Ajalooline kirjeldus
- 8 Lugejate kirjad

Teema

- 1 Piirileping, Petseri
- 2 Kultuur
- 3 Mingi valla tegemised, Setomaa Valdade Liit
- 4 Ettevõtlus
- 5 Ajalugu
- 6 Turism
- 7 Üritus
- 8 Poliitika
- 9 Haridus, hariv artikkel

Vald

- 1 Mikitamäe
- 2 Värska
- 3 Meremäe
- 4 Misso
- 5 Üle-setomaaline
- 6 Petseri
- 7 Muu (kui ei saa välja tuua)

Tonaalsus

- 1 Negatiivne
- 2 Positiivne
- 3 Neutraalne

Keel

- 1 Eesti
- 2 Seto

Lisa 4: Intervjuu kava lehelugejatele ja mittelugejatele

Intervjuu kava lehelugejatele

Üldised meediatarbimisharjumused

Palun kirjeldage oma meediapäeva. Kui palju aega kulutate meediale?

1. Kuidas hangite uudised ja kui tihti uudiseid jälgite?
2. Millised teemad Teid huvitavad kui Te meediat jälgite?
3. Millist meediumi te kõige enam jälgite, milline on teie lemmik meediakanal?
4. Kuna jälgite meediat rohkem, kuna vähem? Kas meedia jälgimise intensiivsus oleneb Teie puhul millestki, näiteks kui talvel on rohkem aega või kui on käimas mõni Teile oluline sündmus, kas siis jälgite meediat rohkem?
5. Kui tihti Te erinevaid ajalehti loete?
6. Millised ajalehed on teie jaoks kõige olulisemad? Miks? (Poloda Helü, Koit, üleriigilised lehed).
7. Kui tihti jälgite telerit? Milliseid kanaleid?
8. Kas kasutate internetti? Kui tihti? Kui ei siis miks?
9. Kas kuulate ka raadiot?
10. Milliseid raadiokanaleid kuulate?
11. Kas te usaldate Eesti meediat?

Ajalehe Setomaa lugemine ja roll

Edasi räägime ajalehest Setomaa. Mis rolli leht Teie arvates täidab? Mida Teile tähendab?

12. Kui kaua olete lehte lugenud?
13. Kas olete ka ise kaastööd saanud või mõne loo allikaks olnud?
14. Mis teemad teid enim huvitavad? Mida Te kindlasti lehest loete?
15. Millised teemad vajaksid suuremat tähelepanu? Mida võiks vähem kajastada?
16. Kas arutate kellegagi lehes avaldatu üle? Kellega? Äkki oskate tuua mõne näite.
17. Kuidas suhtute lehe kakskeelsusesse?
18. Kas jälgite ka portaali setomaa.ee? Kas loete ka kommentaare või kommenteerite? Kui olulised need Teie arvates on?
19. Mida arvate erinevate valdade kajastamisest lehes?
20. Kuidas suhtute võimalikesse vigadesse lehe tegemisel?

21. Kas olete märganud toimunud muutusi seoses 2006. aastast uue peatoimetaja tulekuga? Äkki oskate tuua mõne näite. Kuidas muutustesse suhtute?
22. Millised on Teie arvates Setomaa puudused? Mida võiks parandada? Kuidas?

Intervjuu kava mittelugetele

1. Palun kirjeldage oma meediapäeva. Millist meediat ja kui palju kasutate?
2. Setomaad, kas olete kunagi lugenud? Miks ei loe?
3. Kuidas olete Setomaaga seotud?

Lisa 5: Intervjuude transkriptsioonid

NK1 Noor keskusest

Palun kirjeldage oma meediapäeva.

Üritan uudiseid ikkagi iga päev jälgida. Kas siis loen internetist, vaatan teleuudiseid või loen paberlehte. Koju on tellitud Postimees, Kodu ja Aed. Ajalehtedest loengi ainult Postimeest. Telerit jälgin päris tihti, vast kõige enam. Et siis vaatan Eesti kanaleid, ehk siis ETV, Kanal 2 ja TV3. Raadiot hästi harva kui kuulan, siis peamiselt Raadio2. Internetti kasutan iga päev, umbes 3 tundi.

Millised teemad Teid huvitavad?

Majandus ja välispoliitika võibolla kõigepealt. Kuid üldiselt siiski pole kindlat teemat.

Kuna jälgite meediat rohkem, kuna vähem? Kas meedia jälgimise intensiivsus oleneb Teie puhul millestki?

Jälgin meediat hohkem siis, kui on käimas mõni minu jaoks oluline sündmus, sest siis on huvi suurem. Aastaajast ei sõltu minu meedia jälgimine. Samas sõltub meedia jälgimine üldiselt siiski sellest, kui palju on mul vaba aega.

Millised ajalehed on teie jaoks kõige olulisemad?

Pigem üleriigilised, kuna need sisaldavad uudised, mis hõlmavad kõike toimuvat, mitte ainult mingit kindlat kohta nagu kohalikud lehed.

Kas te usaldate Eesti meediat?

Usaldan, sest pole olnud põhjust kahelda.

Edasi räägime ajalehest Setomaa. Kui kaua olete lehte lugenud?

Ei oska öelda. Ilmselt oli see juba väga ammu, põhikooli keskel ehk siis kuskil seitse või kaheksa aastat tagasi hakkasin lugema.

Kas olete ka ise kaastööd saanud või mõne loo allikaks olnud?

Kaastööd pole saanud, kuid seoses kooliga olen mõne loo allikaks olnud.

Mis teemad teid enim huvitavad? Mida Te kindlasti lehest loete?

Puuduvad kindlad teemad.

Kas arutate kellegagi lehes avaldatu üle? Kellega? Äkki oskate tuua mõne näite.

Ikka oleme arutanud jah. Näiteks kui lehes on kajastatud mõni asi seoses Mikitamäe valda puudutava teemaga, oleme arutanud pereringis.

Kuidas suhtute lehe kakskeelsusesse?

Hästi, sest hea on lugeda artikleid seto keeles ja samas ka eesti keeles.

Kas jälgite ka portaali setomaa.ee?

Ei jälgi.

Mida arvate erinevate valdade kajastamisest lehes?

Tundub, et mõnda valda kajastatakse rohkem, kui teisi valdu. Võiks olla rohkem proportsioonis.

Millised on Teie arvates Setomaa puudused? Mida võiks parandada? Kuidas?

No neid puudisi küll nüüd nii ei oska välja tuua.

Kas tunnete kedagi kes Setomaad üldse ei loe?

Siinkandis kusjuures ei tunne!

NK2 Noor keskusest**Palun kirjeldage oma meediapäeva.**

No uudiseid saan peamiselt interneti uudisteportaalidest (2-3 korda päevas), Postimehe paberväljaandest ka. Et koju on tellitud Postimees, ja ajakirjadest Digi, Terrorizer, neid siis loen. Et siis kõige rohkem jälgin meediat interneti vahendusel – ajalehti ja televisiooni (kui internetis on olemas võimalus saateid järelvaadata). Internet on vaid vahendaja selles mõttes et selle puudumisel loeks ajalehti paberkujul ja vaataks huvipakkuvaid saateid televiisorist. Seega internet on rohkem mugavam ja odavam võimalus teiste meediakanalite jälgimiseks. Tavaliselt püüan internetis korra päevas vaadata kolme ajalehe kodulehti (Postimees, EPL, Guardian). Raadiot ei kuula. Telerit jälgin kuskil 2-4 tundi päevas, sõltub päevast ja siis on ETV ja TV6. Internetti kasutan ka 2-4 tundi päevas.

Millised teemad Teid huvitavad kui Te meediat jälgite?

Puuduvad kindlad teemad, jälgin seda mis hetkel huvi pakub või teiste uudiste seast silma jääb.

Kuna jälgite meediat rohkem, kuna vähem? Kas meedia jälgimise intensiivsus oleneb Teie puhul millestki?

Meediat jälgin vastavalt teistest tegevustest üle jäävale ajale, pole kujunenud mingeid kindlaid „jälgimismustreid“. Olulised sündmused (suuremad spordivõistlused, tähtsamad päevasündmused) vahepeal suurendavad tarbimist.

Millised ajalehed on teie jaoks kõige olulisemad? Miks? (Kohalikud või üleriigilised lehed või pole vahet?)

Pigem üleriigilised ajalehed, sest kohalikes keskendutakse tihti teemadele, mis ei tundu olulised, kui asjast eriti ei tea, näiteks persoonilood tundamatutest isikutest, suvalise väikekooli tegemised.

Kas te usaldate Eesti meediat?

Jah, pole tundnud, et oleks valetatud.

Edasi räägime ajalehest Setomaa. Kui kaua olete lehte lugenud?

Vist nii kaua kui ta on ilmunud, ei mäleta täpselt millal esimene kord oli

Kas olete ka ise kaastööd saatnud või mõne loo allikaks olnud?

Jah, kunagi põhikoolis käies avaldati lugu Mikitamäe Põhikooli mingist üritusest (midagi lihavõtetest või kevadenädalast või millegist sellisest).

Mis teemad teid enim huvitavad? Mida Te kindlasti lehest loete?

Puuduvad kindlad teemad, millest alati loen. Lugemisel loeb tavaliselt see, millisel määral tean antud sündmusest/inimesest.

Millised teemad vajaksid suuremat tähelepanu? Mida võiks vähem kajastada?

Praegusel juhul ei oska midagi ette heita teemade osakaalu üle. Ainus, mis on ebaoproportsionaalsena tundunud, on Meremäe leheküljed, mis tundusid lehte mitesobivana (kui ühel vallal on, võiks olla ka teistel).

Kas arutate kellegagi lehes avaldatu üle? Kellega? Äkki oskate tuua mõne näite.

Vahepeal, kui lehes on midagi, millega otseselt ei nõustu.

Kuidas suhtute lehe kakskeelsusesse?

Praeguse mahu juures hästi, arvestades et osa lugejaid ei pruugi seto keelt hästi osata.

Kas jälgite ka portaali setomaa.ee?

Ei jälgi.

Mida arvate erinevate valdade kajastamisest lehes?

Kui mitte arvestada Meremäe valla lehekülgi, tundub kajastamise proportsioonis olevat. Noh kui võtta arvesse see et numbrites võib erinevusi olla aga kui võtta mingi pikem periood siis on kajastus normaalne.

Kas olete märganud toimunud muutusi seoses 2006. aastast uue peatoimetaja tulekuga?

Pole märganud olulisi sisulisi muutusi aga noh pole jälle mõelnud ka nii.

Millised on Teie arvates Setomaa puudused? Mida võiks parandada? Kuidas?

Internetilehekülg võiks olla tihedamini uuenev, arvestades Setomaa harva ilmumist. Võiks kaasata rohkemaid inimesi (näiteks õpilased), et toimuvat vahendada.

Kas tunnete kedagi kes Setomaad üldse ei loe?

Kohalike seas küll mitte.

NV1 Noor kaugemalt

Palun kirjelda oma meediapäeva.

Netis käin ja telekat ka ikka, kolm tundi päevas.

Milliseid kanaleid?

Seebikaid. Uudiseid ka vaatan. Reporterit.

Raadiot?

Kuulan, Star FM

Aga internetis?

Meilid ja MSN. Uudiseid ei jälgi.

Paberlehtedest?

Mulle meeldib rohkem paberlehti lugeda. Koitu ja Õhtulehte loen.

Aga ajakirjadest?

Meie Pere on selline asjalik.

Millised teemad võiksid sind huvitada?

Eks ikka seda mis ilmas toimub. Siis persoonilood.

Eesti uudised või poliitika, majandus?

Poliitika ei huvita aga majandusest ikka mõni uudis on selline mida võiks teada.

Millist lehte sa kõige rohkem loed?

Oleneb uudisest, mõni pealkiri kohe tõmbab et loed kohe huviga. Aga Setomaa lehega on nii et sa pead kohe võtma enda jaoks kohe aja ja süveneda et üle ei saa lasta.

Kuidas või kuna sa Setomaad loed siis?

Õhtuti.

Kas sa loed ta kõik läbi või kuidas?

Alguses ma vaatan ta lihtsalt läbi aga teine või kolmas kord siis ma loen ta ikka läbi.

Kaua sa oled lugenud?

Aastaid. Ta tuleb ju postkasti ja siis ikka loed.

Aga sul pere ka loeb? Kas te omavahel räägite ka sellest mis seal kirjas?

Vahepeal täitsa räägime jah, disskuteerime.

Aga kui ta tuleb, kas sa siis ikka võtad ta kätte või jääb vahel seisma ka?

Ei, seisma ei jää, kui mina ei loe siis loeb elukaaslane.

Aga äkki on midagi sellist, mille sa sealt kindlasti läbi loed?

Ei ole nagu kujunenud veel, üleüldiselt vaatan. Nõ need persoonilood huvitavad veel ja mõni on seal mõne jutukese teind ja oleneb.

Võibolla oskad sa mõne teema mis Setomaas võiks rohkem kirjutada?

Üldiselt Setomaas üldiselt kõik olemas mis siinkandis toimub ja.. ma olen tegelt rahul selle lehega.

Mis sa sellest arvad et seal on nii kirja- kui setokeelseid lugusid?

See on hea. Kes nii hästi ei valda setokeelt, see saab lugeda kirja oma.

Kas sa loed setokeelseid lugusid?

Ja.

Ja saad kõigest aru?

No on sõnu millest peab mitu korda üle laskma ja siis mõtlema mis see nüüd on ja siis peabki süvenema.

Kas sa portaali setomaa.ee ka vaatad?

Ei ole kordagi vaadanud.

Mäletad sa kui Ilmar Vananurm oli toimetaja?

Ei.

Kas sa midagi oskad pakkuda, mida võiks parandada?

Ei oska nagu sellise pildga vaadata.

Mis sa arvad kas noortele on piisavalt lugeda?

See täitsa oleneb sest kui mõni ei loe üldse lehti siis ta ei loe ka Setomaad.

Mis sa arvad kas lastele võiks midagi olla?

No mõni ütleb et võiks mõni ristsõna olla või midagi aga ta ei pea olema.

Kas sa tead kedagi kes üldse ei loe Setomaad?

Ei tea.

NV2 Noor kaugemalt

Palun kirjelda oma meediapäeva.

No telekas on nii et kui koju lähen siis poole ööni, 5 tundi siis vähemalt. Internetti saab harva, lapsed ei lase. Kui vaja, siis kuskil no paar tundi aga mitte just iga päev. Ja siis loemegi lehti põhiliselt sealt. Koju käib ainult Koit ja no siis see Setomaa ja Uma Leht ka. Raadiot kuulan tegelikult hästi harva – ei ole aega.

Aga kui need lehed tulevad, kas sa hakkad siis kohe lugema?

Jah.

Aga kas sa loed kõik läbi või midagi jääb vahele?

Alustame tagantpoolt, kuulutustest. Põhimõtteliselt saab kõik läbi loetud sest see Koit käib ainult kolm korda nädalas siis on teda nii vähe et... . Aga SL Õhtulehte loen ka tegelikult.

Internetist?

No internetist loen kogu aeg tegelikult. Aga siin keegi tellib Õhtulehte ja siis me veel vahetame et tema toob Õhtulehte ja mina annan Koidu ja siis saab paberlehte ka veel lugeda.

Aga kui kaua siis päevas lugemisele minna?

Vähe tegelikult. No kuskil peaaegu tund võibolla, nii kaua netist need lehed lugeda.

Millised teemad teid huvitavad?

No ma ei teagi. Pealkirjad saab kõik nagunii läbi loetud.

Kuulutused on need, mis saab esimesena läbi loetud?

Jah, ost-müük, töökuulutused.

Eesti uudised, majandus, poliitika, välismaa?

Eesti omad on ikka põhilised.

Kohalike uudistega olete rohkem kursis ka või kas need on nagu huvipakkuvad?

No ikka saab teada jah, teistmoodi.

Telekanalid, millised?

Kanal2 on kogu aeg, ilmateade TV3 ja ETV pealt tuleb ka uudised üle vaadata. Ja vene kanalid ka.

Kas Eesti meediat usaldate?

No midagi ikka. Aga kui neid kommentaare lugeda siis ei saa küll enam aru kes siis õigust räägib.

Nii võtame nüüd Setomaa ette. Loete seda iga numbrit?

Loen ikka, niikaua kui keel sõlme ära läheb siis enam ei viitsi. Ise loed läbi siis saad aru aga kui keegi tahab et ütle mis seal on siis peab tõesti hakkama mõtlema.

Kui kaua olete seda lehte lugenud?

No ikka päris kaua, eks ikka igast lehest on midagi loetud.

Kui oluline see leht siinsete inimeste jaoks võiks olla?

No ma arvan et vanematele kes oskavad seto keelt on ikka oluline.

Mis te arvate seto- ja kirjakeelest lehes?

Võib olla ikka.

Kas inimesed arutavad selle üle, mis seal räägitakse.

Jah, näiteks kui surmakuulutuste pealkirja asemel olid õnnesoovid siis sellest küll kõik rääkisid. Aga muidu vist ei arutata selliseid asju.

Kas te teate kedagi kes ei loe Setomaad?

Ei tea vist väga no ta ju siin ikka enamvähem kõigil ta käib ju.

Aga kodus teil loetakse Setomaad?

Ei loeta sest elukaaslane ei viitsi ja ei saa aru. Ütles et kui see ka eesti keeles oleks, siis küll loeks. Aga lapsed ka ei loe, pakud küll.

Aga mis te arvate, miks nad ei loe.

Ma ei tea, kooliski ju seto kodulugu ja tundki siuke aga ma veel ei ole näinud et keegi kodus seda loeks.

Aga mis te arvate, kas seal peaks lastele midagi rohkem olema?

Võiks olla küll. Aga... kui nad jällegi sellest aru ei saa kui on päris seto keeles kirjutatud siis nad ei hakka seda ükskõik lugema.

Kas sa oled tähele pannud muutusi seoses uue peatoimetaja tulekuga 2006?

Ma ei tea, leht ikka käib edasi.

KK1 Keskealine keskusest**Palun kirjeldage oma meediapäeva.**

Hommikul algab hommikutelevisiooniga. No kuskil 15 minutit võibolla ikkagi noh. Ja siis ma lähen tööle ja siis ma praktiliselt ei kuula ei kuule ei vaata mitte midagi. Ja siis kui ma tulen koju.. siis raadiot ei kuula, telerist uudised ikkagi kas noh seitsmesed kolmest või siis õhtused uudised Eesti Televisioonist niimoodi enam-vähem jälgid kui. Ja vahepeal vaatan internetist Postimeest ka.

Aga paberlehte?

Mul käib laupäevane Postimees. Ja nädalavahetustel vaatan tagantjärele Koidu asjad, maakonnalehe ja Maalehe. Ja kui on ilmunud Uma Leht võrukeelne siis seda ka vaatan. No ja paberkandjal endal tulebki koju ainult ütleme see Setomaa. Seda siis kui see ilmub siis seda ka vaatan läbi.

Aga kui kaua umbes sa jälgid korraga paberlehte... loed?

No kui ma lehe kätte saan siis ma püüan sealt ikka läbi lugeda.

Kõik artiklid?

Ei.. ei no ikka mingi valik. Sellepärast et noh mis huvitab nagu. Sellesmõttes et Setomaad on tavaliselt aega lugeda noh pikemalt või mitme päeva vältel kui ta ilmub sest no muid lehti nagu ei ole. Iseasi kui mingid ajakirjad on tulnud koju, et Pere ja Kodu või see Kodutohter ja siis Kodu ja Aed et noh siis vaatad sealt ka mis on nagu põnevat või mis huvitab kas aianduse või tervise või või kasvatuse vallas või sellises asjas.

Ja siis uudiseid jälgid siis iga päev või?

No uudiseid ma ikkagi jälgin telest.. teleri vahendusel. Või siis ka... kui internetist. No ma ei vaata iga päev sealt kui on eriti midagi põnevat.. no pisteliselt. Mul ei ole sellist nagu tungi neid iga päev vaadata.

Siis kui mingi huvitav teema on.

Jah, siis kui on midagi aktuaalset... noh midagi rohkem siis Eesti eluga seoses.. välismaailma uudiseid tuleb ka palju. Noh mul on nüüd ka need... et mõni päev ei ole tööpäev siis ma jälgin ikkagi rohkem uudiseid.

Aga milliseid teemad kõige rohkem huvitavad?

No kui ma just ütlesin et Eesti siis ma ei tea.. võibolla peredega seonduv, perede toimetulek, siis ka ikkagi mis otsused on nagu riik juhtkond.. riigi juhtkonna valduses või selles valdkonnas mida kavatsetakse teha või tegemata jätta või et noh... kas midagi muudetakse. No kui masu oli siis ikkagi üldiselt ikkagi tekkis noh selline rohkem huvi vaadata mis juhtub mida või mida on võimalik või mida saab üldse riik teha et inimeste olukord ikka viimseni halvaks ei läheks. Ja no ajaloolised asjad võibolla või sellised tagasivaated ajalukku ja olnule ja sellised... . No looduse või keskkonnaga seonduvad ka mõningal määral.

Aga mingi meedium... mida te kõige rohkem jälgite.

No ETV ja Postimees ütleme siis. See üks laupäevane kus on juures Arter ja AK et sealt ma loen ka ikkagi neid huvitavamaid esseeid aga mitte korraga vaid nädala sees või nii. Ja no maakonnaleht Koit siis ja noh samas Setomaa ka.

Et kohalikud lehed ka.

Ja ikka jah.. ikka.

Aga kuna jälgite meediat rohkem kuna vähem. Oleneb see millestki?

No nädalavahetustel ma jälgingi nagu rohkem... et siis on nagu selline pere keskne aeg või sellised et siis ma vaatangi nagu need terve nädala kohalikud lehed üle ja Maalehe ka siis. Ja Maalehest huvitavad mind need sellised maaelu ja ütleme et noorte perede sellised noh.. no seal on ka need seal on ka need persoonilood või intervjuud inimestega et Jüri Aarma tehtud intervjuud. Need ma tavaliselt loen kõik läbi... sest need on noh tuntud ja olulised inimesed kes seal.. kellega ta on need intervjuud teinud noh kas nad on teleekraanilt tuntud või kirjutajatena tuntud või... et et no seal on nagu jah sellised. Ja üldse ajaloolised ülevaated ka sealt ikkagi.

Aga millised ajalehed on kõige olulisemad kas kohalikud või üleriigilised?

No ma neid kohalikke nii üle ei tähtsustaks et ikkagi üleriigilised võibolla sest see riik on ise suht väike. Ja isegi noh maakonnaleht annab ka noh teatud selliseid väikseid nupukesi väljaspoolt et mis toimus.

Kui palju siis päevas meediat kasutate kokku?

45 minutit ikka vaatan.. 45 minutit ikkagi päevas uudiseid.. argipäevadel vähemalt.

Aga internetti, üldse meediat.

No internetti ka mingi 15 minutit juurde.

Nädalavahetustel?

Nädalavahetustel ma vaatan ikka need maakonnalehed no ikka tund aega no kaks tundi nädalavahetuse peale ikka kokku kahe päeva jooksul. Tund päevas siis.. siis nagu rohkem.. ja siis lisaks see 45 minutit ikkagi telemeedia või noh teleuudiste jaoks noh või kuidagi jooksvalt või raadio.. siis tulevad nagu taustaks raadiouudised ka. Umbes kolm tundi siis nädalavahetusel iga päev.

Kas te usaldate Eesti meediat?

No mina küll usaldan mul ei ole nagu teist meediat

Kui tihti kasutate internetti?

No jääb mõni päev vahele aga võib öelda et ikkagi igapäevaselt siiski et ma ikka töömeile proovin ka vaadata.. Võib öelda et iga päev kuigi võibolla jääb mõni päev vahele. Mõni puhkepäev või noh selles mõttes mõni vaba päev.

Ja nüüd ajalehest Setomaa siis. Kui kaua te olete seda lehte lugenud?

Ma olen lugenud alates sellest ajast kui ta ilmuma hakkas pidevalt.

Milline roll võiks Setomaa lehel olla?

No ta täidab ikkagi selle selle nurga või selle piirkonna inimeste sellist ühist põhimõtteliselt häälekandjat.. no ikkagi sellist nagu kuuluvus mingisse maakondlik või noh kildkondlik kuuluvus selline ühine noh näed et need erinevad vallad on Setomaa vallad et mis seal siis toimub ja mis tähtsad asjad siin toimuvad ja kus midagi toimub.

Ja mis teemad teid seal kõige rohkem huvitavad?

No mind huvitavad seal ka kõik sellised inimeste elulood, inimeste elukirjeldused et mismoodi nad on.. noh kas jäänud siia elama eakamad või pidanud siit minema olude sunnil sest mu enda onud ja tädid on läinud siit ka ära kaugemale üle Eesti ja ka lihtsalt olude sunnil et koolidesse ja töökohtadesse ja nii ja teisiti. Aga noh... ma olen neid jälginud jah. Ja kommetest ka, rahvakommetest või noh nendest kommetest.

Ajaloolised?

Jah, ajaloolised ka veel alguses olid ka veel sellised üleüldse ajaloolised asjad millest meile kooli ajal üldse ei räägitud ja millest me ei tea midagi.

Aga millised teemad vajaksid rohkem tähelepanu?

Võibolla ikkagi selline praegusel ajal toimuv et mis kuskil mis missugused aktiivsed.. mida tehakse erinevates valdades nagu ja üldiselt nagu kuidagi no läbilõikena kõikidest Setomaa valdadest. Ma väga täpselt ei oska ütelda.

Kuidas suhtute sellesse et lehes on nii seto- kui kirjakeelseid lugusid?

No sellepärast need lood.. ükski lugu lugemata ei jää ma ikkagi loen kui ta mind... . No ma üldiselt loen aga on olnud artikleid mida ma pole lugenud sest.. kui ta ka veel on pandud seto keelde ja kui ta on mingisugune ma ei tea.. asi mis ei huvita või võõras teema.. siis seda ma ei ole lugenud.

Kas näiteks arutatakse ka teie arvates lehes avaldatu üle kellegagi, räägitakse?

Jaa! Omavahel tutvusringkonnas, töökohtades jaa.

Internetist ka jälgite portaali?

Aeg-ajalt, aeg-ajalt.

Aga kommentaare?

Vaatan ka kommentaare jah kui neid seal on.

Ikka loete?

No ma loen ma vaatan kes.. no erinevad arvamused on tegelikult olulised.. on hea kui inimesed julgevad oma arvamust välja öelda. Ainult sellised mustavad ja lahmivad kommentaarid ei anna minu arust midagi.

Aga mida te sellest portaalist arvate?

Ma vaatan sealt rohkem Setomaa lehte või või seda mis on avaleht et et mis... ja noo üldiselt pildimaterjali on seal rohkem et et kui midagi mõni sündmus on ilmunud ja pildid on seal siis teinekord võibolla see pilt räägib rohkem kui mingi juurde lisatud sõna et on nagu ehedam selles mõttes.

Mida arvate nendest valdade kajastamisest lehes.

Ma nagu ütlesin ka et nagu üldiselt ikkagi võiks või.. no võibolla leht ei mahuta nii palju ja muidugi nüüd on olemas igal vallal omad häälekandjad võibolla see on võtnud seda nüüd maha.. Ma ei tea kas Meremäe vallal on oma leht.

Ei ole.

Aa. Võibolla sellepärast Meremäe panebki rohkem Setomaasse oma asju ülese ma tõesti ei tea. Et aga no ikkagi ma arvan et nii Meremäe inimesed nii Mikitamäe inimesed vaataksid Setomaast ikkagi no sest Setomaa ilmub ikkagi kaks korda kuus. Et aga lugu on selles et need kohalikud.. ma ei tea kas Värskal on.. ma ei teagi kui sageli nad ilmuvad. Kui seal on ka võibolla hästi palju neid igasuguseid valla juhtmaterjale mis volikogudes otsustati siis ikka seda mis kuskil toimus lihtsalt et seda on vähem aga noh muidugi sinna on võimalus kirjutada. Samamoodi on võimalus kirjutada Setomaa lehte igal inimesel. Ma arvan et on.. ja neid on olnud ju. Et aga võibolla lihtsalt see.. see siiski jällegi on ju lisatöö või lisakohustus. Samas muidugi need mõned olulised sündmused läbiviijate suhtes või läbiviijatele ka nagu ei tundugi aga kõrvaltvaatajad arvavad nagu et võiks nagu kajastada. Et ma ei tea ikkagi.. Et no mina nagu ikkagi teades et Värskal ja Mikitamäel on oma häälekandja nagu noh... ja teadmata seda et Meremäe vallal seda ei ole noh.. siis näen jah et Meremäed on seal rohkem et siis see ongi see põhjus. Aga noh jällegi meil on oma... No aga on ka ju ikkagi.. toimetaja ise ju on ilmutanud Mikitamäelt ja Värskast mis on olulisi asju. Võibolla see kohalike enda kirjutamine on nagu.. aga samas see ei ole ka päris null.. miinuses et et nüüd päris üldse ei ole.

Kas olete ka ise kaastööd saanud või mõne loo allikaks olnud?

Allikaks vast ei otseselt.. aga olen küll kaastööd saanud jah.

Kui palju?

Oi! Kui võtta algusaastastest saadik siis ikka on nii mõnedki korrad aga ma ei mäleta palju kokku. Aga viimasel ajal enam mitte.

Äkki te oskate kuidagi kommenteerida uue peatoimetaja tulekuga toimunud muutusi?

Olete mingeid muutuseid tajunud?

No kindlasti muutused toimuvad kui uued inimesed alustavad tööd. Kindlasti.. see ei ole ju üldse mõeldavgi.. aga et selleks nüüd niimoodi.. ma ei tea..

Millised on teie arvates Setomaa lehe puudused.

Ma ei oska sellele ka praegu vastata. Võibolla.. ma ei tea.. mina hakkan ka ju midagi võrdlema.. võibolla selle Uma Lehega et seal on nagu lühemad et Setomaa on ju ikkagi teistsugune formaat, sellel lehel on rohkem ruumi. Ma tõesti ei tea.. kas neid puudusi nüüd just.. No võibolla kui ainult siis et nooremale rahvale midagi rohkem. Et eakamad ma usun et loevad nagunii aga et nooremad. Või siis kui nooremad on ju internetikasutajad ja nad ju on siis võibolla hoopis selles portaalis oleks noorematele mingid arutelud et noored ju kannavad seda elu edasi et. Või siis oleks päris mingi laste nurk või laste laste see nagu on Võrumaa lehes et Uma Lehes et need mõistatuste lahendused. No võibolla seda ei saa teha aga et no võibolla mingi mingisugune... ei pea olema igas lehes et võibolla kui on mingi... mitte ainult seal kuningriigi päeval siis lastest või või... Tähendab see mõte tuli ka nii lennust. Aga noortele võibolla nagu. Kunagi kajastati või toimetasid aktiivsemalt see mingi Setomaa kogu või miski asi ja käisid matkadel ja nendest räägiti.. või kirjutati Setomaa lehes ka ja portaalis. Ma ei tea nüüd ei ole eraldi vaadanud et võibolla seal portaalis rohkem kirjutatakse noortest. Ehk tundub et see ei ole praegu tähtis on see tegelikult tähtis kuna nad võtavad selle asja kunagi üle.. kui võtavad.

Kuidas suhtute lehe võimalikesse vigadesse lehe tegemisel?

No ma arvan et ükski leht ei ole kuskil olnud ilma vigadeta et ma olen nii mõneski väljaandes lugenud pärast vabandusi ja vigade parandusi.

KK2 Keskealine keskusest

Palun kirjeldage oma meediapäeva.

No hommikul Elmar raadio panen tööle. Ja siis õhtul loen internetist lehed, Setomaa käib ja teda ikka loen lehest, Poloda Helü ka, niipalju kui teda tuleb, loodame et hakkab jälle tulema. No põhiline on Postimees siis internetist, harvem näiteks Maalehte loen. Ajaliselt on see sõltuv, keskeltläbi pool tundi. Põhiline on siis raadio, see mängib töö juures ka, eesti muusika on hea seal. No kui midagi erilist juhtub siis ikka hoian kursis. No ja siis telerist vaatan Seitsmeseid uudiseid peamiselt vahel äkki Reporter ka, see on selline rahulik aeg, üheksased uudised jäävad ajaliselt sellisesse aega mis juba minu jaoks hiline. Internetis palju ei ole, silmad väsivad ära, lehed ja meil, üle tunni või pooleteise ei suuda olla. Vahel ostan Tervis Plus ajakirja, seda küll huviga loen.

Mis teemad teid huvitavad?

No tervise teema jah ja majandust läheb meil kõigil ilmselt vaja, poliitikat küll enam ei taha jälgida.

Üldiselt usaldate meediat?

No üldiselt küll, küll mitte neid Elu24 ja Kroonika. Kuigi mulle tundub, et meedia puhub asju üle et tegelikult ei pruugigi asi nii hull olla.

Nüüd ajalehest Setomaa. Kaua te olete lugenud ajalehte Setomaa?

No ikka nii kaua kui ilmunud. Et varem, kui lapsed olid väiksed siis olin rohkem kursis siis olid lapsed ka lehes. Huvitav oli selles suhtes, aga muidu on ka huvitav vaadata seda Setomaa elu sest leht kajastab seda.

Mis teemad teid sealt kõige rohkem huvitavad?

No see tagumine leht esimesena. Muidu ei ole nii seaduspärane, ma arvan et pealkiri on see mis tõmbab lugema. No näiteks kui kirjutati piiripunktist või see et kus meie naised esinemas käivad.

Kas te setomaa.ee portaali olete vaadanud?

Ei ole kusjuures.

Kas on midagi, mida võiks seal rohkem kajastada?

Ei tea, ma olen rahul selle lehaga. Ehk kui kujundusi vahetada vahel. Mõnikord jäävad Mikitamäe sündmused natuke nõrgemaks, näiteks sünnipäevasid et ükskord oli nii et teiste valdade sünnipäevad olid aga meie oma mitte, kuigi see on vist nii kuidas vald andmed edastab... .

Kas olete märganud toimunud muutusi 2006. aastal uue peatoimetaja tulekuga?

No kujundust olen, muidu ei tea.. kui siis hästi natukene.

KV1 Keskealine kaugemalt**Palun kirjeldage oma meediapäeva.**

Kolm-neli tundi nädalavahetusel, tööpäeval vähem. Lehti tund, raadiot kaks tundi, seda ma kuulan autos. Netis ka kuskil pool tundi ja TV ka kuskil pool tundi.

Milliseid ajalehti loete?

Koit, Postimees, Setomaa, Maaleht.

Millist neid kõige rohkem?

Koit ja Maaleht, neid ma loen paberil.

Netis ei loe?

Väga vähe.

Milliseid raadiokanaleid kuulate?

Elmar ainult.

Aga telekanaleid?

Eesti kanalid.

Mida te internetis teete?

Uudiseid ja kuulutusi jälgin, otsin tööalaseid kuulutusi ja uudiseid. Panka ka oluliselt.

Aga kui need nüüd kokku võtta siis mida kõige rohkem?

Internetti.. ei telerit.

Vallalehte ka loete?

No siis kui käis veel siis ikka.

Millised teemad üldiselt teid huvitavad?

Kuulutused, poliitika, sport. Ja ikka Eesti.

Majandus?

Sellest räägitakse suht vähe.. või noh kõike ei saa sellest uskuda mida seal räägitakse sellest.

Üldiselt usute Eesti meediat?

No ikka.

Aga näiteks kuna loete rohkem kuna vähem?

Suvel vähem, talvel rohkem. Ja siis kui mingi olulisem teema siis ka rohkem.

Võtame Setomaa ette nüüd. Mis rolli ta võiks mängida?

Ühendab lugejaid ja kohalikke uudiseid kajastab niivõrd kui siin neid on.

Aga kas ta kajastab kõik ära mis siin on?

No võiks rohkem aga siin neid palju ei ole.

Kui kaua olete Setomaad lugenud?

Algusest peale.

Kas olete ise ka midagi lehele saatnud või olete ettevõtjana allikaks olnud?

Ei ole.

Mida te kindlasti sealt lehest loete?

Üldiselt loen kõik läbi.

Aga mis seal võiks ikkagi kõige huvitavam olla?

No mõned on seal et mis tehakse ühes või teises vallas.

Mida võiks rohkem kajastada?

Ei teagi.

Ettevõtlust?

No seda võiks ikka rohkem olla kindlasti.

Aga vähem?

Ei oskagi öelda.

Aga näiteks kas noortele võiks midagi rohkem olla?

Jah, samas võiks ka vanematele midagi rohkem olla. Aga noh, kes tahab ikka lugeda see midagi seal ikka leiab.

Kas arutate ka kellegagi mis seal lehes kirjutati?

Mitte eriti.

Kuidas suhtute seto- ja kirjakeelde lehes?

No setokeelt on lihtsalt raskem lugeda.

Aga loete?

Jah.

Mida arvate valdade kajastamisest lehes?

Iga vald on omanäoline ja noh, kajastatakse.

KV2 Keskealine kaugemalt**Palun kirjelda oma meediapäeva.**

Hommikul panen ikka raadio käima. Ja tööl ei kasuta meediat. Õhtul kindlasti AK on üks lemmikutest. Interneti kasutan väga vähe, ehk tööjuures ja siis loen lehti. Ja Setomaad seda loen, tema käib koju. Uma Leht jääb kaugeks aga Poloda Helü, kui käis siis lugesin.

Kui kaua päevas võiks minna?

4-5 tundi see on maksimum, võibolla isegi vähem. Nädalavahetusel ehk teleka ees rohkem, ja raadiot ka taustaks. Aga mitte väga palju, võibolla mingi tunnike rohkem.

Mis teil kodus käib?

Käis ainult Postimees, enam ei käi. Setomaa. Kunagi käis Õhtuleht aga enam ei taha. Ajakirjadest Eesti Naine ja lastele Ristsõna.

Teemadest, mis võiks huvitada?

Huvitavaid teemasid otsin arvutist. Muidu pole nagu lugeja tüüp aga nt kui see Haapsalu teema siis selle kohta otsisin igalt poolt.

Eesti uudised või millised?

Ikka Eesti omad. Loomulikult oma maakonna uudised ja Setomaa. Mulle meeldib see Setomaa. Koitu pole küll ammu lugenud.. see on nagu maakonna oma rohkem aga Setomaa on lähem. Muidu ikka jälgisin Koitu ka.

Milliseid telekanaleid jälgite?

Eesti kanaleid. Uudiseid ikka AK, Kanal2 uudiseid ei vaata, TV3 pealt ka vaatan. Looduskanaleid meeldib ka vaadata ja mõni vene kanal ka.

Milliseid raadiokanaleid?

Vahest Elmar ja Põlva jaam Marta.

Mida te internetis veel peale lehtede lugemise teete?

Otsin tööalaseid asju ja siis kõik maksud ja asjad. No tund päevas olen arvutis, kahte küll ei ole.

Kas te üldiselt usaldate eesti meediat?

Ma arvan et ikka, kas nüüd kõik ajalehed on nii usaldusväärsed aga ETV ja TV3 ja oma Setomaad usaldan ka. Ta on niivõrd lähedasest ümbruskonnast ja kui sa loed siis sa tead et see on niiviisi.

Nüüd siis Setomaast. Kaua te olete seda lehte lugenud?

No ikka nii kaua kui ta on ilmunud. Et postkasti ta ikka kukub ja ka poe juures on teda olnud.

Mis rolli ta võiks mängida?

No kohalike jaoks.. et ta on ikka nii kohalik leht et ta peaks ikka kõigil olema. Ta annab edasi igasuguseid teateid ja asju et ei kujuta ette et teda ei oleks. See on ju kõige lähedam leht kust infot saada.

Aga kui Poloda Helü ilmus siis lugesite?

See oli nagu ainult oma valla oma, ikka lugesin aga Setomaa on ikka laiemalt ja tegelikult Setomaad lugesin rohkem et saab oma naabervaldadest ka lugeda.

Kas teate kedagi kes ei loe Setomaad?

Ei tea! Meie peres küll loetakse.

Mida te lehest kindlasti läbi loete?

Üldiselt ma loen ta ikka kõik läbi et noh vahest mõni artikkel jääb rohkem silma aga tavaliselt loen kõik läbi.

Mis võiks ikkagi kõige huvipakkuvam olla?

Teadetest alustan, need mis on viimastel lehtedel. Näiteks elulookirjeldused ka ja volikogude need ka, ikka loed läbi.

Kas te räägite ka kellegagi mis sealt lugesite?

Ikka kodus räägid et kes kuidas aru sai.

Mis te arvate sellest et lehes on nii seto kui kirjakeelseid lugusid?

Kindlasti peaks olema, no seto keelt on kõvasti lugeda raskem aga mina saan hakkama. Peab olema kaks keelt. Silmadega lugeda ei ole raskem.

Miks?

No et ta jääks püsima. Mis Setomaa ta on kui ta on ainult kirjakeeles kirjutatud. Et on ju vanemaid inimesi kes loevad seto keeles ja lastel on koolis ka seto koduloo tunnid. Kui jälle väga palju oleks seto keeles et siis äkki kasutataks vähem

Kas portaali ka jälgite?

Jah, ikka olen siis kui vaja, näiteks kui oli Kuningriigi päev. Aga leht näpu vahel on ikka parem.

Kommentaare ka loete?

Vot kommentaare ma ei loe sest mõned on ikka väga tobedad.

Mida arvate nelja valla kajastamisest lehes?

Ehk võiks rohkem olla vähem kindlasti mitte.

Kuidas suhtete võimalikesse vigadesse lehe tegemisel?

Tegijal ikka juhtub ja seda võiks kommenteerida ka heatahtlikult.

Kas olete märkand mingeid muutusi lehe juures 2006 aastast?

No see toimetaja on vist nüüd natuke liikuvam. Aga ei tea.

Mida võiks lehe juures veel parandada?

Ei ole nagu puudusi, asjalik leht on. Kui keegi tahab midagi öelda siis on alati võimalus kirjutada ja pöörduda sinna.

VK1 Vanem keskusest

Palun kirjelda oma meediapäeva.

Hommikul taustaks raadiouudised, muidu harva ja siis õhtul on ikka meedia. Käib Päevaleht, enne lugesin Postimeest. Kombeks on saanud vaadata Reporterit ja AK, see ei ole selline teadlik valik vaid on lihtsalt kujunenud. Alati loen ka Uma Lehte, Koitu ja Setomaad. Umbes siis paari tunni ringis tuleb ära. Kaks või kaks pool isegi. Niisama vaatan ka palju telerit. Laupäev-pühapäev tuleb kindlasti rohkem. Ja kui midagi huvipakkuvamat on näiteks valimisstuudiot siis ikka rohkem.

Millised teemad võiksid siis huvi pakkuvamad olla?

Haridusprobleemid, sport, aktuaalsed poliitilised teemad ja noh need välisuudised ka suuremad. Kultuuri teemad ka.

Millised kanalid on kõige huvipakkuvamad?

No ETV ja Kanal2, seda olen võrreldnud ka Õhtulehega. Ja vahel kui Reporteris ei ole midagi momendil siis panen ka TV3.

Aga kui võtta paberlehed ja teler siis mis?

No paberleht on nii sisse ära harjunud et ei kujuta ettegi et kui seda ei ole ja see minu jaoks ikka jääb.

Kui palju internetti kasutate?

No tund või rohkem sest vaja töö pärast, infot ei otsi väga. Sest info tuleb pigem lehest ja telerist. Setomaa portaali jälgin pea iga päev sest seal ilmuvad uudised suht ruttu.

Ja maakonnalehe, vallalehe, Setomaa loete läbi?

Jah, sest mul vaja olla kursis töö pärast ja loen läbi. Muidu kui seda ei oleks siis ma ei teaks kas loeks neid nii palju. Ega info mõttes see vallaleht ja Setomaa ei ole nii olulised, sest maakonnaleht annab info. Neid kahte on vaja töö jaoks.

Võtamegi nüüd Setomaa. Kaua te olete seda lehte lugenud?

Püsivalt nii kolma aastat kui ma olen sealt kõik läbi lugenud. Varem kindlasti nii palju ei lugenud aga ikka. Ise ma olen ka midagi kirjutanud ma ei tea miks. Ja kunagi tegin proovi õpetada seto keelt seal lehes aga siis tekkisid seal omavahel probleemid et seto keelel ei ole ühtset seisukohta.

Mis rolli võiks see leht mängida?

Noh ei tea sest see on nii kirju meie Setomaa. Et on vanemad ja siis on veel need kes heietevad selle Petseri pärast ja siis on veel nooremad kes nüüd on siia tulnud tööle.. ma arvan et ta ikka peaks jääma selliseks kultuurileheks et poliitikat meil on niigi riiklikes lehtedes. Et kuna ta ei ilmu nii tihti et siis ei saaks ka poliitikat väga. Mis mind häirib et vahel on terve leht mingisugune reklaam või mingi asi. Ja siis veel häirib et inimesest tehtud foto on väga suur. Taro väidab et oleneb ruumist et kui vaja ruumi täita. Ja siis veel häirib et vahel otsitakse sellist löövet kohta või tegevust või inimest sellist konflikti. Mis on väga hea praegu on see et enamus materjale on kohalikus keeles et varem 2004 või nii siis oli vähe, mõni palake ainult setokeelset teksti et see on edasiminekuks. Selles mõttes on ta asendamatu et keele hoidmise mõttes ka. Mis veel et muutusi on toimunud uue toimetaja tulekuga on et tunutav muutus et pidevamalt on hakanud ilmuma et see meeldib mulle.

Mis teemad võiksid seal huvi pakkuda?

No minu huvid on kitsad, et haridus. Ja vanemast ajast asjad sest kaasajast ka on niigi ettekujutus olemas.. vanemast ajast ei ole midagi väga kirjutatud muidu. Noh hea meel kui loed sealt midagi piirkonna ajaloo kohta.

Aga kohalikud uudised?

Noh jah kohalikud ikka tahavad lugeda ja oma või naabri nime näha aga info mõttes et kui ta ilmub ikka kaks korda kuus siis ei ole enam nii aktuaalne see info, uudis. Ilmselt et siin mingit rolli mängib see portaal.. et see on hea asi mis kohalikke uudiseid suht kiiresti vahendab.. aga noh vanemad inimesed ei kasuta.. hea on et need kohalikud ajalehed on.

Mida arvate valdade kajastamisest lehes?

Ma ei tea põhjust, ainult võin oletada. Mikitamäe valla ja ka Värskä valla tegemisi on lehes suht harva. Mis ma arvan põhjustest et kohalikud ei ole nii aktiivsed saatma aga teine põhjus tundub olevat see et aasta tagasi tegi Taro ettepaneku Mikitamäe vallale, et vald loobuks oma lehest ja see raha kantaks Setomaa arvele mis siis võtaks vallalehe ülesanded endale.

Vallavanema vastus oli absoluutne ei, umbes samal ajal Meremäe vald liitus selle ettepanekuga. Et no päris tõsiselt, ma nüüd ei tea kas Meremäe vald maksab või mitte aga torkab kohe silma, et Meremäe vallast on palju rohkem. Muidugi seal on ka aktiivsemaid et Hõrna Aare ja Raudoja Ahto et nemad ise ka siis kirjutavad võibolla siis. Ja näiteks üks seto konverents oli meil siin ja kõik tulid kohale peale meedia et me olime siin solvunud, ta oli ikka omapärane sündmus. Ja ma olen lapsi ka siin öelnud et kirjutage ja nemad tahaksid ka seto keeles kirjutada aga neil läheb aega palju ja siis noh on raske.

VK2 Vanem keskusest

Palun kirjeldage oma meediapäeva.

No ajalehte Setomaa ja Uma Lehte ja teisi ajalehti käin raamatukogus nädalas korra käin seal kuskil tunni jagu. Ja kui Setomaa tuleb siis loen kõik sealt ära, Koidust ka ja Postimees.

Elamari ja Vikerraadiot kuulan ja telerist kõiki eesti kanaleid vaheldumisi, ehk siis Kanal2 ja ETV rohkem, kuskil kolm tundi õhtuti. Uudised ka siis AK ja Reporter ja Seitsmesed uudised ka vahel.

Kaua olete Setomaa lehte lugenud?

No ikka nii kaua kui on ilmunud. Et ikka kõik püüan läbi lugeda.

Millised teemad sealt teid kõige rohkem huvitavad?

No see oleneb, kergelt sirvin enne lehe läbi ja siis hakkas otsast vaatama ja kui ära väsin siis panen käest ja siis hakkas jälle. No esimene leht ja tagumine leht on sellised. No näiteks sellest Värskas kooli direktorist, kes nüüd siin direktor ja elab ka siin... oli nüüd hiljuti et selle lugesin alguses ära.

Kuidas suhtute lehe kakskeelsusesse?

Väga hea, ikka Setomaa leht peab olema setu keeles. Siis saabki neid sõnu sealt, tuletab meelde. Terve leht võiks ka setu keeles olla.

Kas seal võiks olla midagi mida praegu ei ole?

No vahel oli seal selliseid jutuvõistlused, nüüd viimasel ajal ei ole olnud. Et võiks kuulutada välja sellise võistluse et keegi saadaks mingied vanaaegseid juhtumeid et loeks nagu naljajutte. Niisuguseid vanaaegseid asju. No ja keegi võiks välja ka mõelda et oleks huvitav lugeda. Vanasti ikka juhtus selliseid asju et praegu mõtled et selline asi küll ei saanud juhtuda. Kohalikke juhtumisi et mis on juhtunud ja juhtub seda ikka on huvitav lugeda.

Kas te räägite kellegagi lehes kirjuatu üle?

Jah ikka. Omavahel ikka arutame mis oli kirjutatud ja kuidas oli ja mis keegi siis arvab.

Kas teate kedagi kes seda lehte ei loe?

No ei ole küsinud.. aga ma olen varem näinud et postkasti pandi leht, aga keegi oli kohe ära visanud sinna prügikasti mis on postkastide juures. Seda jah olen üks või kaks korda näinud.

Kas olete märganud toimunud muutusi seoses uue peatoimetaja tulekuga?

No nüüd on rohkem selliseid riigipoliitilisi asju, vanasti olid rohkem kohalikke asju, jutuvõistlusi. Muidu ei saa öelda et oleks halvem, varem oli hea ja nüüd ka. No mul on ikka hea meel kui ta tuleb et on kohe tükk aega lugeda. Et kohalikke jutte võiks olla.

VV1 Vanem kaugemalt

Palun kirjeldage oma meediapäeva.

Põhiline on tööpäeval internet – Postimees, EPL, Õhtuleht, EE, Maaleht ka on väga hea. Neid siis sirvin ja neid paberkandjal ka, lisaks Koitu, Võrumaa Teataja ja väga oodatud päev on Setomaa ilmumise päevad ja samuti kui ilmus Poloda Helü, väga kahju et vallavalitsus otsustas et see väljaanne suletakse. Ma siiski mõtlen et see on ajutine ja Poloda Helül koht meie keskel saab tulevikus taas olema.

Kui palju siis päevas võiks lehtedele minna?

No tunniga vist ei jõua ära, et vahel rohkem vahem vähem. Et ristõna ka peab saama lahendatud. Internetist loen ka, põhiline on siiski paberkanal.

Millised teemad on huvipakkuvad?

Kuna olen ka ise olnud kohalikus poliitikas siis ikkagi poliitilised teemad nii riigi kui maakonna tasandil. Siis sport ka on oluline ja maakonna ja Setomaa puhul otsin rohkem neid kohti kus meist endist kirjas, nii maakonna tasanild Setomaa ja siis Setomaa lehe puhul Mikitamäest. Lisaks seadusandlus, pensionäride ja noortega seotud teemad.

Raadiot kuulate?

No taustaks kui tööl kellelgi mängib ja kodus ka Elmar on taustaks, uudised kuulab ikka ära ja muusika ja kogu see asi on eesti keeles. Nii, edasi tuleb vist televisioon. Et kindlasti spordiasjad vaatan ära kindlasti. Vene kanaleid vaatan ka. Uudistest kindlasti AK on põhiline, Reporterit ka vaatan ja Seitsmeseid uudiseid ka samas jälgin vene uudiseid ka, et tekib hea võrdlusmoment. Vahel ikka on 180 kraadi ühte ja sama asja tõlgendatakse erinevalt et see mis Venemaal toimub ja mis puudutab Venemaad, see vaatenurk on hoopiski teine.

Kumb siis rohkem meeldib?

Ikka oma asjaga lähen kaasa.

Eesti meediat üldiselt usaldate?

Ikka. Teatud mõttes ikka on kallutatakse ja tehakse aga kus on see mõõdupuu või millega see nüüd kindlaks teha.

Võtaks nüüd ajalehe Setomaa ette. Kaua te olete seda lugenud?

No mina olin selle lehe sünni juures ja algusest peale lugenud ja jälginud. Sai ka ise kirjutatud ja oma arvamust avaldanud aga nüüd enam ei ole. Leht on kogu aeg arenenud ja edasi läinud et pole võrreldav seda kui Vello Lõvi või Ilmar Vananurm üksi tegid, noh mingid toetajad olid. Kui vaadata nüüd seda meeskonda või kolleegiumi sikis on öö ja päev. Muidugi aeg on ka edasi läinud ja lihtsalt teisiti ma arvan ta jääks ka ajale jalgu ja poleks sellel lehel mõtet.

Mingeid konkreetseid asju oskate välja tuua, mis on muutunud?

Tähendab on, võtame leht juba ise. Neid nupukesi oli väga palju olid lühikesed, pilt sealsamas kõrval oli ka pisikene ei saanudki igale asjale pihta. Aga nüüd kus on asi ette võetud siis on ta võrdlemisi põhjalikult välja toodud. Et kui on tehtud intervjuu siis ta on tehtud võrdlemisi põhjalikult ja on püütud võimalikult tervik paberile panna mitte ainult seda väikest tuuma. Oli aeg kui ta ilmus ainult kord kuus ja oli 4 lehekülge ja nüüd on kaks korda ja on 8 lehekülge. Ja loomulik edasimineku on ka veel see mis mulle eriti meeldib et kui mingi triipki värvilise jooks läbi. Miks mitte terve lehekülge on värviline, veel parem kui ta oleks kõik värviline

aga siin on jälle rahaküsimused. Veelkord tahaks rõhutada et kuna kirjutajaid on tükimaad rohkem siis ka see leht on mitmekesisemad. Ütleks ka mis häirib, et kui kirjutatakse seto keeles siis võiks jätta kirja pildi kirjutaja nurga keeles mitte panna ühtsesse pilti. Sest kui vanemad loevad siin ja ütlevad et seto keeles lugeda on tüki maad raskem, kui kirjakeeles kuigi nad ise räägivad väga hästi. Häirib ka küljendus, liialt suured on pildid.. näiteks oli üks suur valge nurk, sinna oleks saanud panna terve artikli, ei ole mõtet paberit raisata. Inimesed võiksid ise ka rohkem teha kaastööd ja otsida kontakte, paraku on nii et kes teeb selle suhtes hakkavad need nooled lendama. Muiduigi müts maha tegijate ees ja teisest küljest ma väga loodan et ei juhtuks kunagi selline asi nagu meie Poloda Heluga. Setomaa lehel on oma koht Setomaal, mitte ainult Setomaal, vaid ka mujal Eestis, ka teispool kontrolljoont. Näiteks minu ämm on Aravetel ta on Setumaalt pärit ja see leht on tema lemmik, esimene mille ta tellib on Setomaa leht. Neid on seal 6-7 Setumaalt pärit ja siis nad käivad kokku ja arutavad. Juba see sama tagumine lehekülg, vanemad vaatavad neid sünnipäevi et kes kui vanaks on saanud või kes on on läinud manalateed. Et tekib tunne et justkui inimesed saaksid kokku lehe kaudu. Oma eesmärgi see leht on täitnud ja täidab ka täna ja tulevikus, selle lehe väljaandmine peab jätkuma, toimetagu teda siis kes tahes.

Millised teemad teid sealt huvitavad?

Tähendab et kui nüüd viimasel ajal vaadata siis kõik elu valdkonnad on kajastatud. Mis mulle meeldib on portreelood, et võetakse üks inimene ette ja siis tervest tema elust kirjutatakse. Meeldib ka ürituste kajastamised, tipp hetked või ka külapäev. On mida vaadata ja lugeda. Poliitilised asjad ka viimisel ajal, võrdlemisi objektiivselt on need välja toodud, ei ole kallutatust, nagu varem on olnud. Ettevõtlus, tööstus või põllumajandus, ka sellele on viimasel ajal tähelepanu pööratud. Et ei oska öelda et siin nüüd ühte või teist vähem oleks. Või ütleme ajaloo aspektist on ka olnud häid asju. Ma arvan et nüüd kui Igor käib ringi selle kaameraaga et nüüd veel areneb. Et kui ta teeb, miks mitte teha näiteid näiteks Võru või Valgamaalt kus on ka setu inimesi.

Kas arutate kellegagi, mis seal lehes räägitakse?

Ikka! Et tuleb punt kokku ja kes kiidab kes laidab ja arutatakse. Aga võin väita küll et üldiselt ollakse rahul.

Kas teate kedagi, kes Setomaad ei loe?

Ei! Võtame nüüd näiteks et üks memmeke kes väga hästi ei saa aru eesti keelest, ka tema loeb, nad vaatavad vähemalt pildid ära ja loevad piltide alt.

Mida te arvate kirja- ja setokeele vahekorrast?

Mina olen täiesti rahul. Et sellised tähtsamad asjad, näiteks poliitika või volikogu asjad et need peaksid olema kirjakeeles aga näiteks need portreelood võiksid olla küll seto keeles aga veel rõhutan et selle nulga keeles kus ta on kirjutatud. Ainult seto keeles ei oleks ta ka see ja puhtas eesti keeles ka mitte.

Valdade kajastamisest oskate midagi?

No siin on olnud.. äkki meie vald ka nüüd.. et Meremäe vald ostis teenust Setomaalt et ühe lehekülje ta kajastas. Ütleme et ainult valdade kajastamist ka ei saa sest ta on ikkagi mõeldud laiemale lugejaskonnale, ka neile kes elavad Põlvamaal, Võrumaal, teispool kontrolljoont, Tartumaal või Tallinnas. Et minu jaoks seal on igast vallast midagi et kes keelab sinna kirjutada. Kõige rohkem materjali tuleb ikkagi Meremäe vallast, Obinitsast tänu Hõrnadele ja ehk ka sellepärast et Valdade Liidu asukoht on just seal vallas ja neid asju jookseb sealt rohkem läbi. Muidugi väga tublilt on kaastööd teinud ka Värskas rahvas, viimasel ajal ka Mikitamäe rahvas.

VV2 Vanem kaugemalt

Palun kirjeldage oma meediapäeva.

No hommikul panen Elmar raadio tööle ja siis ta terve päev müriseb, uudised ja muusika tuleb. Telerit vaatan õhtul ainult, uudised kui tulevad, vahel 4-5 tundi kui on mida vaadata, näiteks loodusfilmid, näidendid. Seitsemeseid uudiseid vaatan ja AKd, need vaatan iga päev ikka ära. Maalehe loen kõik läbi, see on tellitud. Paar tundi või kolm tundi päevas loen ära, Koit käib ja need Setomaa ja Uma Leht, need ka loen kõik ära ikka. Aga raadio on see mis kõige tähtsam, seal on iga poole tunni tagant uudised ja ilmateadet ka jälgin ja vaikne muusika on hea.

Mis teemad teid kõige rohkem huvitavad?

No hakkan ikka otsast lugema, no vahel need sõja teemad on huvitavamad.

Kas usaldate eesti meediat?

No jah, ega seal palju valet ei ole.

Võtame nüüd Setomaa. Te olete seda lugenud algusest saadik.

Jah. Olen rahul selle lehega.

Mida te sealt kõige rohkem loete?

Ikka kõik loen, sünni- ja surmakuulutused on esimesed ja huvitavamad on ajaloolised teemad ka. Koidus on ka nii et vaatan neid sünni- ja surmakuulutusi alguses. Oma valla inimesed tead kõik ära siis saab vaadata.

Kuidas suhtute seto- ja kirjakeele kasutamisele lehes?

No parem oleks kui kirjakeeles oleks. Et halb on juba lugeda. Et noh siinkandis ei räägitud ka niimoodi nagu näiteks Saatse nulgas, seto keel on erinev piirkondades ja noh koolis oli puhas kirjakeel. Olen küll terve elu siin elanud aga ei tea palju sõnu mis seal lehes on et aimad aga. Meil oli jah siin rohkem kirjakeel, no omavahel ikka rääkisime.

Mittelugejad

MT1

Palun kirjeldage oma meediapäeva.

Ma ei loe üldse ajalehti, pealkirjad loen ära ja huvitavamad sissejuhatavad lõigud. Hästi harva. Ja ajakirjadest vahel Kroonikat, Kodu ja Aed vahel, noh seda ka mida lastel on koju tellitud, näiteks oli Geo meil kunagi.

Kodus mis teil käib?

Setomaa leht, Uma Leht ja Poloda Helü, need mis käivad igale vallakodanikule. Et neid vaatan mis on huvitavamad.

Millised teemad võiksid huvitavamad olla?

Sirivn, loen pealkirju ja näiteks Uma Leht sealt loen naljajutte. Ehk Poloda Helü sealt vahel loen kõik ära või noh rohkem kui teisi. Setomaas seal midagi eriti ei ole aga ma sirvin ikka, ta pannakse ju lihtsalt postkasti ja mõni leht lihtsalt jääb laua peale ja siis vahel sirvin ka. Et Poloda Helü on selline kus on Mikitamäe asju et see on tähtsam mulle et Setomaas väga ei ole Mikitamäe asju. Poloda Helü loen enam-vähem läbi ja siis Uma Leht ja Setomaa siis jääb nii.

Raadiot?

Raadiot.. ta lihtsalt mängib.. tööl on Sky Plus ja kodus Elmar.

Teleuudistest?

Reporter kui aega on, teisi nagu ei vaatagi. Et nojah ta on täpselt sel aja kui ma koju tulen ja siis ma teen koduseid toimetusi ja nii ma teda vaatan.

Milline neist kanalitest võiks olla see mida kõige rohkem jälgite?

Raadiot. Et Õhtulehte ka netist aga väga vähe. Internetti nagu muuks ei kasutagi kui lugeda midagi et seda hästi vähe. Et noh kui see lastekodu põleng siis seda ikka rohkem aga muidu tavalisi asju mitte.

Kuidas olete Setomaaga seotud?

No ma olen siin Setomaa ääre peal elanud kogu elu..

MT2

Rääkige, millist meediat tarbite.

No surmakuulutusi loeme, meie vanemad inimesed. On küll mitmekesised teemad lehes jah, näiteks sport ja kultuuri teemasid palju. Aga tegelikku elu on vähe. Enam ei loe lehti sest pettunud ja noh silmad ka väsivad. Varem lugesin Maalehte ja nii aga enam mitte. Inimese lähedane jutt võiks olla. Koit käib jah, sealt vaja teateid vaadata. Silmade pärast telerit ja internetti ka ei taha, uudiseid ikka vaatan telerist. AK on põhiline siis mida vaatan ja neid katastroofe ja see eestlaste kadumine, see on huvitav jälgida. Raadiot ikka ka kuulan, Vikerraadio seal on häid jutte need järjejutud ja uudised. Vallalehte lugesin ikka, see oli põnev ja hea lugeda... aga see Setomaa.. seda on lugeda raske ja ei ole harjunud, ma olen ikka õppinud kirjakeeles ja elanud kirja keeles.. keelati ju murrakut koolides.

Kuidas Setomaaga seotud olete?

No siin sündinud, ja noh käinud Tartus ülikoolis, siis töötanud mitmes kohas aga tulin ikka siia tagasi.

MT3

Rääkige, millist meediat tarbite.

Enamus ongi internet, noh telekas kah. Ajalehti on suht vähe, enamus loed netis ära ja, paberkanal nagu ei loe, Õhtulehte ja Ekspressi siis. Ja siis Koitu need kus kuulutused on. Ja Lõuna-Leht käib ka, seda ka vaatan. No ja see Setomaa käib ka kodus, seda nagu vaatad aga ei loe eriti. Kuskil tund päevas siis äkki läheb... need tähtsamad asjad vaatan ära, need mis seal ääre peal on need ei ole tähtsad. Telekast siis uudiseid õhtul, TV3 ja Kanal 2, need on huvitavad, seal on nagu muud ka peale tavauudiste. Raadiot kuulan aint autos, Sky Plus. Internetis päeva jooksul paar tundi kõige rohkem, nüüd on tööd palju. Pigem kui mul on vaba aega siis vaatan telerit.

Millised teemad teid rohkem huvitavad?

No need mis ennast lähedalt ei puuduta siis pole nii suurt huvi ka.

Kuidas olete Setomaaga seotud?

No minu kodu on siin ja vanemad ja töötan nende juures.

Miks te Setomaad ei loe eriti?

No mina ei tea ja noh kuidagi ei kõida see lugema. Seal on need üleüldiselt need valla uudised. Neid sa kuuled siin niisama ka. Siis ju polegi erilist huvi seda lehte vaadata, enamus on teada. Neid veel vaataks kus mis toimuda võiks lähiajal.

MT4**Rääkige, millist meediat tarbite.**

Lehti vahel, haruharva sirvin. Neid mis kodus käib, Setomaa, Koit aga no need on ka nii harva et... . Rohkem küll mitte. Autolehte loen ka, see on ajakiri. No need auto teemad on huvitavamad. Garaaži all kuulan kogu aeg raadiot, seal ma teen oma asju, Ring FM on siis no vast neli tuleb ära. Telekat vast kaks tundi, Reporterit ja Seitsmeseid uudiseid, AKd ka, kuidas kunagi. Netis kuulan laule, vaatan videosid ja otsin kuulutusi mida vaja on vaadata sealt Kuldsest Börsist, ja foorumeid vaatan ka. Uudiseid netist ei vaata. Tund vast tuleb siis päevas, no kaks, rohkem küll ei ole küll kunagi.

Kuna sa rohkem meediat tarbid?

No siis kui on mingi suurem asi. No kui see Jaapani maavärin oli siis vaatasin CNN ja BBC pealt jälgisin, muidu neid nii ei vaata.

Kuidas Te olete seotud Setomaaga?

No vanemad on siit ja kodu on siin tähendab.

Miks Te Setomaad ei loe?

No ei tea, ei ole aega ja ei viitsi, muid asju vaja teha. Sel ajal kui olen kodus siis olen pigem internetis. Vahepeal lihtsalt sirvin läbi, mis seal on, midagi ei ole. No ei ole huvitavat midagi.

